

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manuscripta Rhenaugiensa - Cod. St. Blasien 33 bis 37

[Pars I] - St. Blasien 33

Hohenbaum van der Meer, Moritz

[Südschwarzwald, St. Blasien], [2. Hälfte 18. Jh.]

Mauritius Hohenbaum van der Meer, Zur Rheinauer Klostergeschichte

[urn:nbn:de:bsz:31-46488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-46488)

Nota
In Librum Fratrum Conscriptorum
Monasterij S. Galli.

Libro. atq; pag. gamanus in maiori quarto, cuius
characteres atq; contenta incunabula Seculi noni
produnt saltim quo ad ea, quo primitus inscripta
fuerunt. Priora folia usq; ad faciem 28. tam com-
pacta sunt, atq; per singulas facies in quatuor co-
lumnas nra varietate dispositas distributa.
Reliqua à compagine divulsa diversam etatem
inducant, ut ex singulorum descriptione patebit.

Folium n. Simpliciter incipit ab hoc titulo om-
nes quatuor columnas perveniens: Nomina Im-
canon de Monast Weerde. Ceterum ipsa Nomina
perpendiculariter legenda esse, ipsa distinctio
columnarum indicat, ut taceam sepe pro lectione
horizontali lineas non coincidere, ac frequentes
alios titulos in proximis columnis incipere. Sic
igitur legenda sunt:

huadalricus			
perul	Alto	cozzolo	althari
wilibold	einprecht	adalge	de.
Dominicus	Adalprecht	de.	
Recho	de.		
de.			

Infra occurrent copia, que ex istis foliis prima-
rio atq; compactis descripta sunt: hic eadem no-
mina Fratrum de Monast Weerde legi possunt folio
58.

Folio 2. ad calcem columna prime hoc leguntur:
exple de weerde. In sumo Separatim Scribitur
Tietzman o'po de curia In col. 2. Sine titulo aut
ordine diversis manibus adscripti sunt Sacerdoti
viri, femina p. inter quas Hilberat Et. col. 3.
notari meretur: Endilgast et filios um eius. in
fine subro adscriptus: endingen hainrich, Gopa,

Olo e. Sed manus est multo recentior. Col. 11. inter
alios occurrunt etiam wolvini et wolfhart manu
antiquiori, nam saepe in columnis anterioribus
occurrunt manus recentiores, quando nimis in
seluto spacio vacuo non nemo posterior quaedam

+ eos autem fuisse fundatores nomina inscripsit. +

Musj nostri Rhenaugiensis.
alibi ostendimus, et habet
Eccardus to. 11. Franc. orient
tal.

Folio 3. pergitur eadem confusione Columna
nihilominus maxime notatu digna est, in qua
Sequentia nomina leguntur:

N. pius.	Karolus imp mag
	Ludovicus imp.
	Motarius im.
N. germanicus	Ludovicus Rex.
N. calvus.	Karolus imp occi
	Pippinus rex.
N. junior.	Karolomanus rex.
	Ludovicus rex.
N. Casus	N. Karolus imp novis
uxor Lud. Germ.	Hema regina
eiusdem filia.	Hiltigart
uxor Caroli cali.	Janningart.
	Gisla.
Filia Ludov. germ.	Bertha.

Hec nomina certe scripta fuerunt circa anm 880.
cum in Carolo Casus finiant, isq; Imperator novissimus
vocetur. constabunt hoc clarius ex folio Sexto.
Miltigart et Bertha fuere filia Ludovici Gema.
Abbatissa Tiguri. Hema coniux Ludov. germ.
Janningard Caroli calvi.

Mabil. to. 3. anal. fol. 34.

Folio 4. Rubro inscribitur sequens titulus:
Nomina, Tractu de Turonis, deinde col. 4. Tride-
girus Abbas. Hodoardus &. copia horum habetur
infra fol 56.

Folio 5. continuantur priores usq; ad col. 2. ubi
infra medium sicut et col. 3. et 4. adduntur aliq;
etiam femina, manu quoq; seculi inferioris.

Folio 6. Sine titulo plurimi et quidam primi ordinis
in scribuntur, et interpolantur, etiam in margine
ante columnam primam additi. praecipue vero
initium columnae 1.^{ae} notandum, quod ab initio
latius, ut ex charactero, abramento et situ patet,
Scriptum fuit, Suppositis posteriori manu singulis
nominibus, hunc in modum:

Pippinus rex.

isanhard. Interpolatus.

Carlomannus.

warbuc. Interpolatus.

Carolus impe.

Theodoric.

item Carolus.

Waltarik.

Pippinus rex.

Hludovicus imp. Interpolatus.

item Pippinus rex.

Dominicus.

Lodharicus rex.

Judith imperatrix. N^o interpolata.

Ludovic.

Carolus juvenis. N^o interpolatus.

Truago &c.

Ex quibus evidenter sequitur, haec scribi coepisse
fuisse, ante quam vel Lodharicus imperator declara-
tus, vel Judith Ludovico nupta, vel Carolus calvus
natus esset, nec obstat, quod supra iam fol. 3.
col. 4. idem Carolus ut Imperator appareat,
nam columnae posteriores plerumque serius scriptae
fuerunt columnis prioribus etiam insequentium
foliorum, nisi cum quandoque in spacio vacuo re-
lictis per manum posteriorem aliqui subscripsi
fuerunt. unde credo factum, ut visis hisce in
praesenti columna imperfecte scriptis, postea
quidam in columna quarta vacua folij restij sub
Carolo calvo ordine eodem describeret. Ceterum

praeter. Superius descriptos notari mense, qui nonnullis interpositis statim veniunt: Deddericus, et Bernhardus filius pippini.

Fol. 7. 8. et 9. Similiter diversa nomina sine speciali titulo, per totum etiam alternatim scripta, interpolata, et in margine addita sunt.

Fol. 10. Similia nomina continuantur. In margine anteriori totaliter prescripto circa medium apparet hoc vox litteris maiori bus exarsata DEFUNCTI. Cetero argumento, huic libro et vivos et defunctos fuisse inscriptos; uel enim superiores uel inferiores tantum hunc erant defuncti. Col. 2. plures occurrunt Comites, inter quos Adalhelm com. in summo columna 3ta et 4ta inscribitur. Allesis maiusculis clericorum scilicet nomina. miscentur. Tamen etiam femina, et cum parentibus abati, nomina latina à theotiscis diversa ut Bonus, Gregorius p. manu posteriori nimisum Vadiani subducta fuerunt.

Fol. 11. Super omnes quatuor columnas inscribitur sequens titulus. Nomina Fratrum Canonico- rum Monachorumq; urbis Lingonicæ. Col. 1. Albertus eps. Deinde duo Col. 2. Presbiteri, Diaconi, Subdiaconi, Clerici. Sed circa finem columnæ secunda iam harum catalogus expirat. Nam col. 3. infra titulum superiore inscribitur aliud, nempe: De Canobio S. Iohis Melodis. Cyprianus Abb. abel mon. &c. col. 4. De Canobio S. Iohis fontis Berne. Seraphim abb. aaron mon. item aaron mon. &c. cum isti omnes magnò numero eadem prorsus manu et uno contextu fuerint scripti, sine dubio bene erant vivi.

Fol. 12. in summo hic titulus item omnes columnas percussent. hæc sunt nomina Presb^{ter} heogau. Sed columna secunda circa medium iam expirat, substitutis diverso caractere alijs, inter quos unus

Sic scripsit: ego. Seckler. pmitto. huiusmodi exempla
occurrunt plura, quod nimium suscepti in confia-
ternitatem semel ipsos inscripserunt. Singulae in
columna prima huc est, quod viginti decem litteris
numeralibus notentur p. X. XX. XXX &c.

Fol. 13. Col. 1. et 2. inscribitur Titulus: Nomina
Presbiterorum. hinc probabiliter est continuatio pre-
cedentium. multi sunt supra et ad latus adscripti,
inter quos etiam feminae.

Fol. 14. Titulus Super quatuor columnas Nomina
fratrum de Mons Klingene. Sed vix ad columnam
secundam perveniunt: deinde alij etiam posterioribus
seculis adscripti, inter quos Hermanus scriba.

Klingen Münster in
Episcopatu Spiren. Mabil.
p. 3. anal. Secularizatum
p. 150.

Fol. 15. Titulus rubro scriptus Super tres colum-
nas: de Ghanginbach. ultima columna alios habet.

Fol. 16. Titulus Super omnes columnas viridi colore
scriptus: incipiunt nomina Fratrum lobensium,
Ribpini abb. Deinde Monachi, presbyteri, Diaconi
intermixti. initio columna secunda finiuntur. Se-
quuntur alij. col. 3. ia post initium Nomina fratrum de
Wipraic. col. 4. quaedam nomina locorum occurrunt,
quorum singulis addunt nonnulla hominibus propria.
Sunt autem Ribenbarren. Ellenhaim. Bargen.
Endingen.

Fol. 17. Nomina Fratrum de Fovarijs inscribitur
omnibus columnis. deinde: Silvanus abb. Joseph
mon. mixti deinceps presbyteri, Diaconi, Monachi &c.
qui columnam 2^{am} non excedunt. eadem columna
2da habetur: Uozocum reliquis omnibus. col. 3.
in summo adscribitur Ellenhaim. et infra medium:
fratres de Endingen. col. 4. Fussenhaim. et paulo
post Buhenshaim. post eadem columna infra
medium quidam inscripti sunt inverso characteris,
ut codicem invertere cogaris, si velis legere.

Fol. 18. Titulus: Nomina Episcoporum; Hilthoboldus episcopi
post Septimum interpolatus fuit: Wadalrik episcopi.

111
Mabil.
p. 3.

forte S. udalricus. col. 2. Ratoldus eps. deinde etiam
col. 3. diversi Epi; Abbates. col. 4. etiam femina.
habentur etiam nomina locorum: Clekaim. et duzela-
haim &c.

Fol. 19. Titulus Super. omnes columnas: Nomina
Fratum de Skina. Ambro Abba. Sed jam in columna
prima desinit. Columna tamen tertia et quarta ha-
bentur octo defuncti eiusdem Monast. eij. eodem
characteris scripti cum hac inscriptione: de eodem
Monasterio defunctorum. col. 2. Fr. de Fribusch.
et infra Stavilo. col. 3. Fr. de Marle. col. 4.
Fr. de Mulehuson. qui posteriores tres tituli
eodem posteriori manu sunt scripti. col. 4. inferius
habentur Fr. de hémekon. Platolfeshaim

Fol. 20. Titulus per totum folium: Nomina Fratrum
Campit. Tato abba. isan bart. &c. Columna 3^{ia}
desinunt. hūc legitur: A levie peccator. quod certe
ipse met. scripsit. col. 4. iterum occurrit Mulehuson. Crocingen
Ceterum copia Campidonensium habetur infra fol.
48.

N^o. Proximum folium precedenti coherens per
anorme plagium data opera cultro aut for vice
excisum fuit, ut relicta vertigia verstantur; non
enim vetustate laceari potuit, quod in medio qua-
ternionis melius quam reliqua conservari debuisset.
quae in illo folio inscripta fuerint, non constat qui-
dem, suspicari tamen licet, fuisse nomina Regis
Angliae Aldarten, item Regis Henrici et Hugonis
Regis gallicae, qui cum Alathere, Ita, et Fridicus bo-
te vadiano in hoc libro inscripta fuerant, modo au-
tem diligentissimo mihi omnia persectanti haud
amplius occurrerunt, licet reliqua fere omnia ex-
cerpta vadiani tandem invenerim. Confirmatus
est hoc quia immediata subsequencia folia sine specia-
li titulo nomina omnino diversa continent. Forte
in gratiam cuiusdam Angli excisum fuit illud folium.

Fol. modo 21. Innumeri etiam femina sine ordine diversis litteris etiam in margine adscripti.

Fol. 22. Continuatus idem scribendi modus, nisi quod col. 1. inscribatur: vivorum et col. 2. Mortuorum, nomina quoque latina subducta.

Fol. 23. Continuatus eadem Confusio. col. 4. sic inscribitur: nomina eor. qui nobis commiserunt de Strozburg, windolf, winihori &c. Circa medium scribitur: Nomina vivorum, et infra Nomina defunctorum.

Fol. 24. Titulus totius folij: Nomina Fratrum de Monas. hornbach, wirundus Abb. Hoimundus &c. sed statim expirant, et alii sine titulo et ordine substituti, in he. polaki &c.

Fol. 25. Titulus: Nom: bonorum de Mon. S. Christophani, et Kenninis, pulo Schenis, & Impiimis clericorum nomina wolfsei p. b. &c. hec Nomina Monialium. Adalheid Abbatijsa p. Tasenhaim. nisi expirare videntur columna Secunda, ubi legitur Tasenhaim. nisi distinctum sit Monasterium Kenninis, quod solum afficere videtur columnam tertiam, et forte quartam: cetero To. Kenninis eodem characteris scriptum est, quo columna 3. non vero A. ma.

* ita Mabillon. adanum 808.

Fol. 26. Titulus: Nomina Fratrum de Elehenwangia windollus abb. Cifman abb. Hullo &c. columna quada inscribitur: fr. nomina mort. ergo superiores erant vicentes.

Hic deduntur folia compacta: reliqua omnia sunt dissoluta, nec columna amplius piete usque ad Copias, licet foli sint imperfectione distincta, quo ordine sint exponenda. si incertum est, tamen dum origin alia sint Copias preferenda, has ultimo loco alijs insuper ex rationibus collocanda duxi. interim dubium non est, plura hic ex compactis folia desiderari, que jam pridem deperdita ne quidem Vadiano visa fuerunt.

Fol. 27. Recensere hoc loco licet Schediasma
pergamenum primo intuitu vile, sed plurimi-
estimandum: erat enim quondam epistola infra
complicatum, ut uestigia demonstrand, et trans-
missum fuit ad S. Gallum, ut nomina notata
huic libro inferrentur. Praefest hunc titulum:
Congregatio Teatrum in nomine Dni de augu-
gaugense. cum presb. archipresb. de Barala
Civitate. heilman &c. Superius interprolatus
alberiche. pernhart &c. Supra 100. nomina habet.

Fol. 28. Sequens titulus sub 3. tribus prioribus
columnis profigitur: Nomina Frim de Monasterio
Rinawa. Hoc folium reliquis saltem copiosius pro-
ferendum videtur, tum etiam ob characteris anti-
quitatem, tum denique quia a. 885. describi
coepit fuit. hoc singulare pro reliquis habet,
quia etiam interprolati ante columnam primam,
et post columnas secundam et tertiam Rheno vienses
sunt. ultima columna cum adjectis in margine
ad priores non pertinet. Verum quia Catalogus
iste Rheno viensium. Scopus primarius istius laboris
mei est, disquisitionem specialem moratur, ad
finem adijciendam.

Fol. 29. col. 1.^a plures sine titulo adscribantur di-
versis characteribus, inter quos Reginbertus et om-
nibus, qui se in meis orationibus comendaverunt.
Ceterum eo minus isti pertinent ad Rheno vienses,
quod certius jam ultima columna precedentis
folij inscripti ad eodam non pertinuerunt.
Columna 2. 3. et 4.^a iste titulus inscribitur:
Nomina Frim Coenobij Sci Petri scorumque con-
seporum Olmani atq; Preitini. Credo tamen ob
diversitatem scripturae secundam columnam non-
dum pertinere ad illud Coenobium exceptis tribus
prioribus, qui in spacio vacuo inscripti fuerunt,

ac deinde alij continuati col. 3. et 4ta. Ad calcem
huius folij appictus est numerus quinquies V. in signum,
quod alij eodem quaternione processerint.

Fol. 30. Sequuntur folia conjuncta, quo ut pluri-
mum nomina femininum exhibent; inscribitur enim
subro titulus: Nomina femininum et in sequenti
folio 31. Laicorum. Deinde incipiunt: Alba.
Chunigunt. Eichandind Alba. plurima inter, po-
lantur in margine in imo, et in summo, inter, quas:
Cozolt. et Albe.

Fol. 32. Super scribitur subro: unde supra. et
pergitur in eandem Catalogo, et nomina latina
subductione notantur.

Fol. 33. Super scriptio: Item eandem et fol.
34. quarum supra. Reliqua folia usque ad 41.
inclusive eadem nomina continent, sine titulo
ulteriori, admixtio tamen eandem, et semper
pluribus vicorum nominibus, fol. 40. col. ultima
additur: et pro omnibus vivis ac mortuis, quibus
Albrich debitor est.

Fol. 42. Separatum est, et licet nullum prore-
ferat titulum, nihilominus ad precedentia pertinet
demonstrant similes characteres, et nomina plerumque
femininum, inter, que secunda est Alba. et col. 17.
Hilberat. folio averso 43. eadem habent nomina,
inter, que col. 1. Hildirat et col. 2. Hilla defuncta.
plerumque igitur alia erant viva. Constat porro ex
forma characterum, plerumque huc usque scripta fuisse
seculo nono.

Sequuntur duo folia cohaerentia ab alij's tamen
separata, signata n. 44. 45. 46. et 47. que licet

videantur uno aut duobus seculis posteriora, fuerunt
tamen copias ante ferenda. in illis continentur fere
solum nomina latina Virorum, aut in latinam ter-
minationem formata. Singula facies discretae habent
manus. ultima facies scilicet 47. pauca interfert
nomina feminasum. his duobus folijs complicatis
sine dubio alia infecta fuerunt, quo modo defunt.

Fol. 48. et reliqua sunt quatuordecim, que
Copias exhibent precedentium originalium, licet et
alia etiam contineant, que in prioribus defunt.
prioribus paginae columnas habent pictas, sed
rubro tantum colore sine varietate. Scriptura
videtur seculi undecimi. Igitur fol. 48. et 49.
in fronte rubrum habet titulum: Nomina Fratrum
de Campitona. quorum originalia supra habentur
folio 20. Sed cum ibi plures non extant, quam
hic col. 1. et 2. descripti sunt, reliqui ex eodem
Munio sine dubio additi fuerunt, usque ad loquens
folium inclusive. ratio copiandi fuit, qui addendi
in originali non habebant spacium.

Fol. 50. 51. 52. habet titulum: Nomina Fra-
trum de Wizenburg. in originali desiderantur,
quia deperdita; aut forte primum seculo unde-
cimo in confraternitatem admixta: licet ex
Catalogo, quem refert Goldast, Confoederatio cum
Fratribus de Weizenburg videatur antiquior.
describuntur primo Sex Episcopi, et unus Abbas,
Deinde omnes Monachi. fol. 52. col. 2. expiunt.
col. 3. alij recentiori calamo additi; sicut et col. 11.
inverso caractere.

Fol. 53. rubro quidem adscriptum habet: unde
supra. Sed intentio primi scriptoris non fuit im-
 pleta, cum omnino alij a Weissenburgensibus exhibi-
 beantur. et quidem col. 3. sub rubro apparet aliud
Titulus: Nomina Fratrum S. Martini in Traiecto.
Bernoldus eps. Tacho. d. Columna 11. circa me-
 dium: Nomina Fratrum S. Bonifacii in Traiecto.
Bernoldus eps. Bogo. f. ubi notari meretur eun-
dem Bernoldum fuisse uliusq; Mönij procuratorem.

Fol. 54. et 55. Hunc exhibent titulum: No-
mina Fratrum de Kenginbach. Emilo abb. Alfroon
Abb. Sigif. d. mō. d. c. non tamen est idem Mönium
 cum illo quod supra habetur in originali fol. 15.

Sub nomine Ghanginbach. folio averso utrum ex
 eodem Mönio gongenbacensi adscripti sint, dubi-
 tare licet, cum jam in precedenti columna videan-
 tur ex parte, aliq; omnino manus superveniat.

Fol. 56. et 57. Nomina Fratrum de Turo Fridegio
Abb. Flodoardus mō. sequuntur ultra ducenti
 monachi eodem characteri nullo interposito abbate.
 Copia est eius, quod supra habetur fol. 11. hic
 folium excisum est, quod correspondet folio 53.
 et sine dubio habebat terminationem tituli nisi,
 ut integrum nomen Turonis sicut in originali
 apparuit. alia tamen nomina probabiliter
 contineret, cum Turonenses jam col. 3. folij 57.
 exciperent.

Fol. 58. 59. et 60. Nomina Fratrum canon de
Non artherio nōri. Est copia eius, quod supra
 habetur in originali fol. 1. hic fol. 59. col. 2.

Subrequitur alia manus posterior, que an posterior
ejusdem Mnij adscripsit, mihi non constat, idem
judicium esto de fol. 66. col. 1. et 2. ubi diversa
manus appaerent.

Fol. 66. columna 3ta Nomina Presbiter. De
Ministerio Secretologi. col. 11. Item Nomina
publ. de ministerio Notip. Subfinem: Item
Nomina Publ. de ministerio Hiltpanti.

Fol. 67. Nomina Fra. caetera defunct, cum de
sinente quaternione proxima folia perdit.
Sint. certum tamen est ea identitate nominu
Esse Copiam Mnij Elwangensis, quod supra
habetur in originali fol. 26. nisi quod ibi
interpolata, hic in ordinem redigantur, et alio
ordine scribantur.

Fol. 62. et 63. Nomina Fratrum de Sumio.
Est folium separatum, ad precedentia tamen
pertinere, alijs interpositis, certo constat, ex
similitudine forme, scripturae, aliamenti &c.
columna 14^a alijs inscribuntur diverso charactero:
Sicut et folio auerso 63. sine ordine Episcopi,
Abbatas, monachi &c. col. 2. occurrunt: Sia omnes
debitores eius.

Fol. 64. 65. 66. et 67. Non nisi Monachi
describuntur una continua serie et manu, sed sine
titulo, qui forte ex originali excepti sunt,
fol. 68. quidam sunt manu recentiori in sumo
et imo interpolati. fol. 67. col. ultima alijs di-
versa manu etiam femina adscribuntur.

Fol. 68 et 69. Non nisi laici eadem manu descripti, forsasse ut priores ex originali excepti; impossibile enim videtur, tot simul laicos in consorium adscitos fuisse, ut uno tractu adscribi possent. Subinde tamen et alij fuerunt interpolati.

Fol. 70. promiscue habet viros et feminas diverso caractere scriptos et interpolatos.

Fol. 71. Cithibetur hic titulus: Nomina Soror de Gaezes. Waldrada ab. calumniosa ab. oportuna ab. Waltherat. p. expiunt tamen col. 2. et interpolantur nominibus masculinis. Gaezes Monium prope Curiam in Rætia.

Fol. 72. alio caractere alios habet utriusque Sexus sine titulo. In hoc alijsq. folijs interdum occurrunt caecos, t. que procul dubio subinde nominibus apponebantur, quando de morte personarum constabat.

Fol. 73. Multi similes sine detectu scripti et additi.

Fol. 74. Rubro titulus: Nomina Frm de Manach. Moosbach. Est descriptio originalis de folio 24. Saestatum desinit, ut ibidem, et adscribuntur alij: In margine aliud saeculo 15. adscriptum fuit.

Fol. 75. et ultimum. ultimum, inquam, quia delubatum, et in angulis laecum, ut folia extrema operant, que reliqua claudunt. accedit adscriptio in summa in imo non habebat locum: Biblioteca Schouingeri. ^{Professor} enim in primo aut in ultimo adscribi solet folio. constat ex hac inscriptione de fato huius libri, qui tempore mutae Religionis, ejectus à S. gallo Monachis in manus Wadiani, consulis in Civitate S. gallensi, et praecipui defectionis

authoris, incidit: ab hoc titulo hereditatis devenit per
 Goldartum ad Schorwingerum: tandem circa annum
 1626. ad proprium Dominum pecunijs redemptus
 ex diuturno exilio, sed non sine vulnere aut amissis
 spolijs, redijt. cernitur iterum in hoc folio Subductio
 Nominum Latinoarum à Wediano, ipsom et teste,
 facta, cum alijs diversa nomina sine discrimine
 adscripta et inter polata appaerant. Ceterum cū
 Goldartus l. 2. Rerum Alaman. à folio 140.
 excerpta quoddam, sed satis mendose ediderit, quor-
 dam animadversiones heu addere juvat.

Forit igitur primo Goldartus Catalogum Monas-
 teriorum ulriusq; Sexus, quo in ista Fratrenitate
 cum S. Gallo fuerunt; qui cum in presenti codice,
 sicut et charta sequentes non exilet, sine dubio
 in alio Mss. mihi nondum viso exstabit. Sunt autē
 Mōnia numero ferme quadraginta, inter quō nu-
 mero ferme octavo legitur: Fratribus de Rinowa.
 Reliqua Mōnia non oīa conveniunt cum insertis
 in presenti codice: sed in utraq; continentur, quō
 in alterutro non extant. Saquibus bēdis forma
 litterarum significandi mortem alicuius Fratris,
 unde iudico, Catalogum Mōniorum prefixum
 fuisse, ut eo citius littere emortuales expediti
 possent. verbo! haec omnia, quō praemittit Gol-
 dardus, potius pertinere videntur ad Necrologiū,
 quam ad Fratres conscriptos; hic enim appaerent
 etiam vivi, illi solum defuncti. Quā propterea
 procul dubio Necrologium distinctum exstabit.

Sequitur Charta Fratemitatis in S. Galli et
 Augiense Munium de aⁿo 800. Sed cur in presenti
 codice Nomina Trm augiensium nusquam reperian-
 tur, causa fastidiosa est, vel quia tantum defuncti
 in Necrologio inscripti fuerunt, vel, quod probabi-
 lius, quia illa folia deperdita; videtur enim ista
 Fratemitas prima inter omnes fuisse.

Deinde refertur Ratholt Ep^{us} veronensis in
 Fratemitatem aditus aⁿo 885. cuius nom on
 inter Ep^{os} reperitur. Scriptum fol. 18. columna
 2da proinde alij priores Ep^{is} iam dudum inscripti
 erant. Luthwardum non invenio in citato folio:
 forte habetur in alio. habetur tamen Adalber
 Ep^{us} Augustanus Col. 14. quem ex charta apponita
 Goldartus aⁿo 908. refert inscriptum. Ex quo
 iterum loqui videtur, praeens folium jam seculo
 nono maximam partem fuisse perscriptum.

Morbacenses nusquam reperuntur inscripti;
 licet Fratemitatis Chartam datam aⁿo 885.
 hic afferat Goldartus.

Sola ergo Rhenaugiensium Fratemitas ad utro-
 que reperitur exacte notata, quorum nomina
 ex Codice deinde examina bimus, et inferum tantum
 Fratemitatis ex Goldarto descriptum perficimus.

Regis Anglie aliorumq^{ue} Anglorum nomina
 modo in Codice desiderari jam semel notavimus.

Si Consadi Ep^{is} Constantiensis nomen probabiliter
 folio Ep^{is}um iam totaliter inscripto inseri non potuit,
 cum primum aⁿo 908. in Fratemitatem ad lectus fuit,
 alio ergo in loco querendus.

Año 1145. renovata fuit Fealentinis cum Augiennibus;
 et año 1185. cum Moguntinis. ex quo loquitur, eandem
 jam pridem etiam cum posterioribus initam fuisse,
 licet in isto codice, quem pro manibus habemus,
 nullum de his vestigium reperiri possit.

Quae hactenus ex Goldasto recensimus, praemula
 sunt, quae in isto Manuscripto non extant. Subijcit
 deinde nomina Fealium Conscriptorum, cum quibus
 absolute incipit memoratus codex.

Enumerat Goldastus fere omnia Monasteria,
 quae in istis paginis continentur, sed non semper
 eodem ordine. nomina quoque excipit horizontaliter,
 quae pro verticaliter legi debebant. Sic ex folio
 29. Brun. Alstae p. numerat inter monachos
 caenobij S. Petri, qui certe aliorum pertinent.
 Sic eundem titulum inscribit: Sorumque Confesso-
rum, cum scribere debuisset Sanctorumque Confesso-
rum. Sic fol. 29. perperam interpolatum medio titulo
 inscribit. Copiam Monasterij Veni describit, ac si
 foret distinctum a Mnisio Vande. Multa nomina
 excipit, prout libuit, alijs praetermissis.

Regum Angliae et Galliae, eorumque Comitum et
 Episcoporum nomina, non amplius in Mss.
 extant, quae tamen Goldastus recenset, supra
 ad fol. 20. jam notavi, eorumque defectus in-
 nuavi. Nunc ex eodem Goldasto adscribere
 juvat.

167

Instrumentum Fratemitatis.

Inter Monasteria S. Galli et Rhenovienſe Anno ab
Incarnatione Domini DCCC LXXXV. indictione III. im-
perante Reverentiſſimo Domino Karolo Imperatore Augusto
facta est conventio Salubris inter Monium S. Galli,
cui tunc venerabilis Abba Bernhardus praesere vide-
batur, et aliud Monium, quod Rinowa nominatus,
ubi Wickramus Abba praesuit ipso tempore, videli-
cet ut quaecumque de uno istorum Monis ad alium
(sive aliud) Monasterium nomina defunctorum per-
venerint fratrum, plena Missarum et vigiliarum,
psalmodiarum, et oblationum commemoratio peragatur,
sicuti solent in utraque parte pro suo proprio agere
fratre.

Disquisitio Specialis

circa folium 28.

ubi Catalogus Rhenovienſium exhibetur.

Folium est unicum, cuius antea pars absissa
fuit. Columnae quatuor non quidem coloribus, sed
lineis quaternis stilo in praesens, distinctae sunt,
ad modum aliorum subrequeentium foliorum. In
summo inter similes lineas rubro colore legens ti-
tulus praesens tres columnas complectens exhibetur.

Nomina Fratrum de Monasterio Rinowa.

Characteres eiusmodi sunt, qui cum seculo nono opti-
me conveniant. To Frum lou fratrum indicat
monachos; nam Pater in Catalogo, quem praes-
fixit Goldastus, nominantur illi tantum, qui
membra erant Ecclesiarum Cathedralium. Nomen

Rhinawa pro Rhenaugia sic quens est in Diploma-
tibus illius Seculi.

Primo loco, utiq; honoris gratia, ponuntur tres
Abbaes, qui certe non simul Munium regerant:

Wichram abba.   a^{no} 885.

wolvine abba.   a^{no} 878.

Antwart abba.   a^{no} 858.

Wichram ille ipse erat, qui iuxta instrumentum
Superius descriptum Fraternalitatem inijt cū Bernardo,
qui a^{no} 880. Abbas S. Galli electus fuit. Duo ex
liquis Abbaes eius erant in regimine antecessores.
Suscipiebantur enim in Fraternalitatem non solum
presentes et futuri, sed etiam, ut ita dicā, praeteriti.
Ita Pizinus (p. notiones affers.) Carolus M. Ludovicus
q. iam demortui inscribuntur folio 31° et 32°
Wichrami primo in edictis praedecessor erat
wolvine seu wolvine, qui postquam Munium
Rhenaugienre, ab Avo et Patre suo fundatum,
sed ab inimicis fere destructum, ex integro restau-
ravit, ipse monachus et Abbas factus est anno
858. testantibus pluribus chartis et Diplomati-
bus origin alibus. vixit adhuc a^{no} 878. ut patet ex
Charta XX. A. I. 5. Hic ergo vi adeo nobilis,
Illustis, ac S. Gallensibus notissimus in eorum
libro Fratrum Conscriptorum praet. citari non debuit.

wolvenum praecipit Antwart, de quo charta
VI. legitur: ubi Antwart Abba praesepre videtur.
De tempore tamen dato huius chartae non convenit.
In controversia sunt aⁿⁱ 844. 850. et 867. Ego
ex rationibus alibi datis assignandum puto a^{num}

856. Qualiscunq[ue] interim assignatus, quod ad
 dilucidandum presentem Catalogum parum con-
 ducit; dicendum est Gozpestum I. Abbatem immediate
 ante aut post Antwartum esse collocandum, de
 quo mirum apparet, quod in presenti Catalogo
 nulla mentio fiat. Sed serupulum exemit vir doctif-
 simus A. R. P. Basilius Ballasar Subprior S. Galli,
 quando demonstravit, eundem Gozpestum a Wolveno
 Restauratore a[n]no 852. ex ipso Monio S. Galli
 postulatum fuisse, et in Concilio Moguntino a
 Ludovico Germanico confirmatum; praetereaq[ue] inter
 extraneos conscribi non debuit, qui membrum pro-
 prii Monij erat, ad quod etiam probabiliter post-
 liminio redijt. Hoc saltem ex horum vium Abbate
 Inscriptione loquitur, Catalogum hunc a[n]no 885. aut
 paulo post vivente adhuc Wicheamo Abbate scribi
 cepisse; nam si postea in chartis fuisset, certe Goz-
 pestus II. qui jam a[n]no 888. profuit, aut Rupertus
 huius successor adscribi debuisset, de quorum neutro
 illa ratio, quo de Gozpesto I. militat.

Post hos Abbates adscripti sunt illi, qui eo ipso tem-
 pore inter Fratemitatis sub Wicheamo Abbate
 vivebant. Colligitur hoc ex toto libro, ubi Presules
 cum totis suis Conventibus jugiter inscripti reperun-
 tur. Evidens insuper est, quia Luitp. ech Subdiaconus,
 qui numero 21. ponitur, instrumentu[m] quoddam
 a[n]no 892. confecit, quod habetur in archivo nostro
 A:1. n.9. ergo certo certius a[n]no 885. inter vivos
 huius Catalogo adscriptus fuit. quousq[ue] vero sub
 Wicheamo viventes sese extendant, pro certo defini

.2..*

non potest. vidimus supra in Mss. folijs 10. 22. 23. 24. et 26. viventes propositos fuisse jam mortuis. Hoc igitur etiam in presenti catalogo contigisse, indubitatum est. Sane S. Fintanus jam defunctus, at a^{no} 878. Hoc credibile est, sequentes amplius vixisse, nimirum Luab, qui iam senex a^{no} 857. Munium in quo fuit: Moginrad, qui anno 855. gradatus Presbyter, erat: Sigimar, qui anno 856. Filium Quiricum habebat monachum, ipse Fundator. Mⁿⁱj S. Blasij, quod Rhenaugio ill^o a^{no} tradidit cum semetipso. Certum igitur est, viventes usque ad S. Fintanum se non extendere. Credibile tamen Winilthecium inter vivos censeri, cum ex charta 10. constat, cum post a^{nu}m 875. factum fuisse monachum. Licet ergo vivos usque ad hunc inclusive numerare.

Adalhart p ^u b.	Anni	Charta.
Sarahth ^{er} p ^u b.		
Thiotine p ^u b.	853.	III.
Liutheri p ^u b.	856.	V.
othart mon.		
Irumbrecht p ^u b.		
Pa ^u l mon.		
Rich ^{ar} d ^o p ^u b.	878.	XX.
Adileo ^g diae.		
Humbert ^o p ^u b.		
Engilgo ^o mon.		
wolfhart p ^u b.		
Engilhart diae.	876.	XV.
Edalgo ^o p ^u b.		
Cunthero sub.		
Fuin ^g o ^o p ^u b.		
Adaling diae.		
Lud ^o p ^u b. lib.	892.	II. 9.
wolf ^o p ^u b.		
walt ^o sub.		
othard sub.		
wolfhart sub.		
othine sub.		
winilthec. cl ^o .	875.	XIII.

Sub wicframo Abbate a^{no} 885. viventes.

Horum mentio fit in archivio nostro ante et numerois adscriptis, quorum priores illo tempore quidam iuvenes, anno autem 885. Seniores effecti fuerant. confirmari potest hae supputatio, quia in subdiaconis et clerico expirat.

Rumolf pib. Anni. Charla.

Lobegis pib.

odalhart pib.

Rich ~~hart~~ pib.

Wago mon.

Herim as pi.

I. Tindan mon. 878. Mrs.

Engilhart pi.

Emicho pi.

Luab pi 857. VII.

Wolke mon.

Ludo sub.

Meginhart pi. 855. IV.

Tindian sub.

weifher pi.

Hiltine pi.

Tunach mon.

Sigimar mon. 856. V.

Thim golt mon.

Anno 885. iam defuncti.

Hos postea, eos tempore incho. Tractum illis iam defunctos fuisse existimo: certum porro est omnes fuisse monachos Rhenoviancos, cum una eademque manu, similique modo addita nota qualitalis, nimirum Pico-lyleri, monachi p. adscripti fuerint, De reliquis usque ad eolum nam vestiam ferme expirantem non ita liquet. Existimati sunt hactenus paucos Rhenovianos, quod omnes uno tractu et sub eodem titulo adscripti sint, neque credibile videretur, non plures Religiosos a tempore foundationis infra centum ferme annos Rhenovij vixisse: accedit, quod ad

Cetera inter polata, certe sunt Ahenovienses; cuius-
usque non etiam in linea recta positi? qua propter
Copie quaedam à S. Gallo transmissa eos omnes
additis etiam in columna quarta contentis nota
Monachorum Ahenoviensium affereunt.

At id non obstantibus, credibilis videtur, hos
non pertinere ad Catalogum Ahenoviensium. Ratio-
nes sunt: quia diversus appa. et Character, et Den-
ti dem mutatus: modus quoque scribendi à preceden-
tibus alienus, cum nullo amplius addantur nota
pib. aut mon. Nulle insuper admiscantur
feminae, in precedentibus ignota, ut Remint,
Willimat, Fella, Hattla, Hillidint, wolle moat,
Hittla, Adalrint, willihilt, Win esal, Rienhilt &c.
Et quæso! ad quale tempus collocabimus hos
Religiosos et unacum feminis? an ad præcedens,
ut unacum mortuis fuerint adscripti? et certe
dehinc fieri uno characteris eodemque modo omnes
feminas adscribi, vel ad tempus subsequens post
regimen wickhami abbatis, id est ad sæculum
decimum, quo sæculo hæc nomina certe fuerint scrip-
ta, cum interpolationes sub initium sæculi se-
culi undecimi fuerint addite? et dehinc fieri ad-
scribi quoque Abbates, qui illo tempore præerant,
Gozpertus II. Rupertus &c. aut saltem Monachi
ut Tolkner p. præterquam quod de nullis nomina-
bus horum inscriptorum, de nullis etiam feminis
usque ad sæculum duodecimum ex monumentis
nostris constat.

Ad rationem oppositam facilis est responsio. Nam
qui codicem vel obiter inspicit, statim animadvertit,
sub eodem titulo, eodemque tractu diversorum nomina
subscripta esse. Certe folium Ahenoviense quoad
characteres et modum scribendi maxime convenit

cum Mönij's clingenensi, Javariensi, et Tabiensi
 folijs 14. 16. et 17. et haec columnam secundam non
 supra quædiuntur, licet titulus omnes quatuor lineas
 afficiat. Nonne necesse erat, ut omnes Religiosi à
 tempore primæ foundationis huius Catalogo inscriberen-
 tur, sed sufficere poterant ij, qui à tempore Restau-
 rationis scilicet a. n. 852. quo tempore etiam
 S. Tintanus monachum induit, qui adhuc in hominum
 memoria adhuc existerent; et hoc nec plures una
 cum ijs, qui facte ex Mönij's S. Galli et Augie
 Divitiis inducti fuerant, eatenus Ahenovij habi-
 tafre, non est incredibile: quod si etiam aliquos
 addas, vix supra triginta, demptis feminis, nu-
 merabis. Inter polati Ahenovienses sunt, et hos
 interpolator sub titulo Ahenoviensium ibi cepit
 inscribere, ubi veri Ahenovienses desierant, quia
 extraneis nominibus lineæ recte iam erant im-
 pletæ; nec inde necessario sequitur, hactenus
 inscriptos ex eodem Mönio fuisse. Certe folio
 18. ubi nomina Episcoporum inscribi debuerant,
 post Abbates aliosque extraneos manu secundâ
 inscriptos, denuo Ligiscidus, Adalbero alijque Epi-
 scopi supra additi fuerunt.

De copiâ hactenus à S. Gallo transmissis paulo
 amplius nobis sermo habendus est, quia anam errandi
 hactenus multis præbuerunt. Fuit ergo quædam
 copia seu extractus transmissus iam a. n. 1627. ab S.
 Joanne Goiger; sed dum interpolatos in ordinem
 redigebat, feminas omisit, subinde in terminationem
 masculinam mutavit, et conuersos ad finem reiecit,
 ita ordinem totius Catalogi turbavit, ut novus om-
 nino et aliud à præsentis originali videretur, quem
 ex distincto quodam neurologio derumptum putavit.

verum Singula nomina accurate examinati constabit, nihil in hac copia contineri, quod non in ipso originali legatur, praeter additiones quaedam, quas ipsi Rhenovierenses in diversis descriptionibus addiderunt, voluti Gogrestum et Fichtilonem Abbates, qui in prima copia à S. Gallo transmissa ut vidi, non continebantur. Igitur iste extractus non plus probat, quam ipsum originale. alia copia accurate delineata transmissa fuit Anno Bernardo p. m. Abbati nostro: Sed ita ad usum fieri non potuit, quin aliqui errores intercederent: varietas quoque atramenti imitari non potuit: Notker abbas ante primam columnam cum toto conventu suo hactenus semper omisus fuerat. Prohibuit quoque tam accurata delineationem confingendi duos novos Abbates hactenus incompositos, Othardum scilicet et Quadraltum, quod nimirum à Catere illis haec nota adscripta videantur: aba: alba: Sed insipienti originali evidenter patet, has voces non pertinere ad quartam columnam restam, sed esse nomina interpolata femininum ad latus adjecta, et perpendiculariter hoc modo legenda.

Alba Regina Hillrat.
 uxor Hugonis Aha.
 vixit. Sec. 10mo Alba.
 Verste Mabill in Heseluit. &c.
 anal. Bren.

Est Hillrat femina est, nec minus aba et alba, ut videre est in Catalogo femininum fol. 30. et in Alphabeto vadiani in hunc finem confecto. Hinc ergo nova Joanna Pappisa seu Abbatisa videndam se reddidit. Poterat error animadverti

Alba Regina
 Hillrat et
 uxor Hugonis
 vixit. Sec. 10mo
 Verste Mabill in
 anal. Bren.
 H
 Alba Regina
 Hillrat et
 uxor Hugonis
 vixit. Sec. 10mo
 Verste Mabill in
 anal. Bren.
 H
 Alba Regina
 Hillrat et
 uxor Hugonis
 vixit. Sec. 10mo
 Verste Mabill in
 anal. Bren.
 H
 Alba Regina
 Hillrat et
 uxor Hugonis
 vixit. Sec. 10mo
 Verste Mabill in
 anal. Bren.
 H

Hilfrude Supra loco adscripta, quam sequitur
Siechlilo et Huc, id est Hugo non uero Abba :
 Deinde Hartman et omnes debiles eius, qui
 certe non erat Rhenoviensis cum reliquis in co-
 lumna quarta contentis et interpolatis, incipien-
 do ab Adalhart ad finem columna tertiae ad-
 scripto, ueluti ex characteribus patet, et ex modo
 scribendi totius libri. multo minus ergo ad Rheno-
vieneses pertinent, qui in folio sequenti 29. auerso
 columna prima aut secunda continentur, licet Mniū
S. Seli primum, postea inchoatus, sequitur enim
 tantum, priores columnas prius fuisse conscriptas,
 sed quorum nomini bus, quid diuinabit?

Gratitudinis ergo hic nominare non omittam H.
R. P. Deuolam Curte. St. chiuarium S. gallensem
 eruditissimum, qui per communicationem ipsius
 originalis tantam lucem nobis infudit, ut errores
 absterit, et Abbatem cum integro conventu restituit.

Ad Interpolatos ueniendum, qui hoc in folio non
 prout alibi confusi, sed satis ordinate eodemq;
 calamo adscripti sunt, adeoque maiorem attentio-
 nem merentur. Igitur post Thingoltum monachū
 eorum Rhenoviensem ex latere adscribitur
Wiprecht Abba, id est Wiprecht, nam ueteres litterae
 e. per libilum instar s. pronuntia bant. uerum
 cum iste primum circa anū 970. profuerit,
 miram uidetur, eue alij Abbates intermedij fuerint
 omisij, nimirum Gozbertus II. et Rupertus ? cau-
 sa alia parlo non est, nisi deuastatio Voluis Mon-
nasterij sub initium saeculi decimi ab Hungaris illata,

postquam Abbatibus aliquamdiu Caruit Mönium,
 donec eidem per S. Conradum Epus Constantiensem
 restitutum prefectus est Wiprecht, seu wipertus,
 qui forte Fraternitatem cum Mönio S. galli
 renovavit: vel, quod verisimilius apparet, propter
 similitudinem characterum et attributi, sub
 Notkero abbate renovata fraternitate, Rhenovien-
 sed, qui ab Hungarorum incursum hactenus vix erant,
 simul transmissi fuerunt, huc libere inveniendi.
 Hinc wiprecht statim subscribitur Sigehart, non
 vero Sigehart, ut hactenus lectum, cum aliquot
 monachis qui ob breve regimen wiperti forte
 adscribuntur Sigeharto ad an. 980. hoc ordine:

wiprecht abba.   a. 970.

Sigehart abba.   980.

Edalke.

Managolt.

Alberik.

Ferikhe.

Wadalhart.

Engildecalh.

Adalbract abba a. 990.

Hic Abbas, qui a. 992. miserabiliter occisus
 fuit, alio nomine Adalbertus, inter polatus superius
 post columnam tertiam. forte quia scriptor novam
 seriem inchoare voluit, ut enim ex rarua conijeci-
 tur alia nomina subscribitur erat: sed non invento
 spacio mutavit concilium, et ante columnam primam
Notkerum cum suo conventu adscripsit. Adalberto
 non erant addendi monachi ob breve viximum regimen.
 Notkerus sine dubio jam a. 992. electus reperitur

nominatus in Diplomate Ottonis 3ⁱⁱ a^{no} 995. Sed
de eius Conventu nihil hactenus nobis notum, quia
ab primas litteras abscissas omisa fuit descriptio.
Sentae tamen nobis liceat.

- 1. otker abba. Notker. a^{no} 995. charta XXIX.
- 2. ltker p^{ri}. Altker.
- 3. delbep^{ri}. Adalbert.
- 10. p^{ri}. forte Ato, Hato, Talo, Eto.
- dalk^{ri} diac. forte Adalhart, wodalhart.
- nelg^{ri} diac. forte Amelger, Inelger. fol. 70. ms. 447. 94.
- piolt^{ri} diac. forte Kerolt.
- rrhkelo. forte Gyphkelo.
- dolbi. forte Adalbert.
- oringe. Foringer, weinger.
- 18. stein. forte Rostlein.
- Vipact. wipact.
- eltelo. forte Tolkelo.
- 20. forte Otto, duitto, Alto.
- 19. geboto. Sigeboto.
- 1. eikho. forte Reikho.

Veram tempe op^{er}e hanc explanationem non defendo:
aliqui hominum reperiantur in Bibliotheca nostra, quod
Kalendario adscriptum est sine dubio iam saeculo un-
decimo exarato, ut Adalbert, gerold, weinger, Sigeboto,
et fortassis Birchhilo hic notatus ille ipse est, qui pos-
tea a^{no} 1026. forte Mabillonio factus est Abbas nostre.

Post Notkerum adscribendi fuissent Abbates, qui sa-
eculo undecimo Monio Rhenoviciensi profuerunt, nimirum:
Burchardus, Birchhilo, Richardus, Gerungus &c. quibus
tamen amissis, post columnam tertiam interpolan-
tur duo Abbates wolvone et otto, qui post eias-
jam Abbas fuit a^{no} 1107. cuius ac totius conventus
hic descripti nomina in memorato Mss. 742.
reperiuntur illata.

habetur in ^{citato} memorato calendario quidam voluene
 Monachus, quem hunc Abbatem fuisse ex temporum
 convenientiis suspicari licet. cum simul cum Ottone
 Abbate fuerit inter-polatus, videtur eidem immediate
 esse ante ^{notus} positum. Pluribus de hoc agemus in seculo
 festo hirtariae notis.

Abbatos seculi undecimi in presenti catalogo omnes
 omnes fuerunt in loco dicto calendario cum omnibus
 monachis illius temporis notati, quibus tanquam post-
 remus additur Otto abbas n. c. id est notis con-
 gregationis. Aunc credibile est, renouasse Frater-
 nitatem cum Monio S. Galli, atq; adeo eundem cum
 toto suo conventu una serie fuisse adscriptum
 quam haec apponimus cum notis citati Mro. nostri 76.

- Otto abbas. obiit 26. Nov. a. n. 1122.
- Arnolfus. 2. Sept.
- Pringerus. 18. Maij.
- Burchardus. 22. April.
- Anno. 9. Febr.
- Luitoldus. 5. Febr.
- monachi.
- Hebhardus. 9. Decemb.
- Lanzardus. 19. Junij.
- Pringerus. 14. Decomb.
- Rudolfus. 3. Decomb.
- Alban. 3. Decomb.
- Heinricus. 2. Maij.
- Dickhelmus. 23. Febr.
- Ruogerus. 11. Febr.
- Arnoldus. 11. Febr.
- Heinost. 29. Maij.
- Cuono. 11. Aug.
- Evansi.
- Regimbo p. b.

Ma. obiit 22. Aug.

Mahlhilt 22. Jan.

Quota.

Mahlhilt 21. Febr.

Marbuc. Diemar abbas. año 1125.

Richinza. 29. Decemb.

Sacerd.

Hi omnes notantur in Calendario Mss. 711.2. una- cum ipsdem notis Monachi scilicet conuersi aut so- roris. exceptis Ruogero, Quota, et Marbuc, qui facte scriptorem illius Neurologij seu Calendarij Supervix eunt, unde dies eorum obitus ab coinserti non potuit, prout nec inrepsit Diemar Abbatem, licet ipso regnante reliquos inrepsit, cum aliis obitum ipsius ottonis Abbatis notare non potuisset.

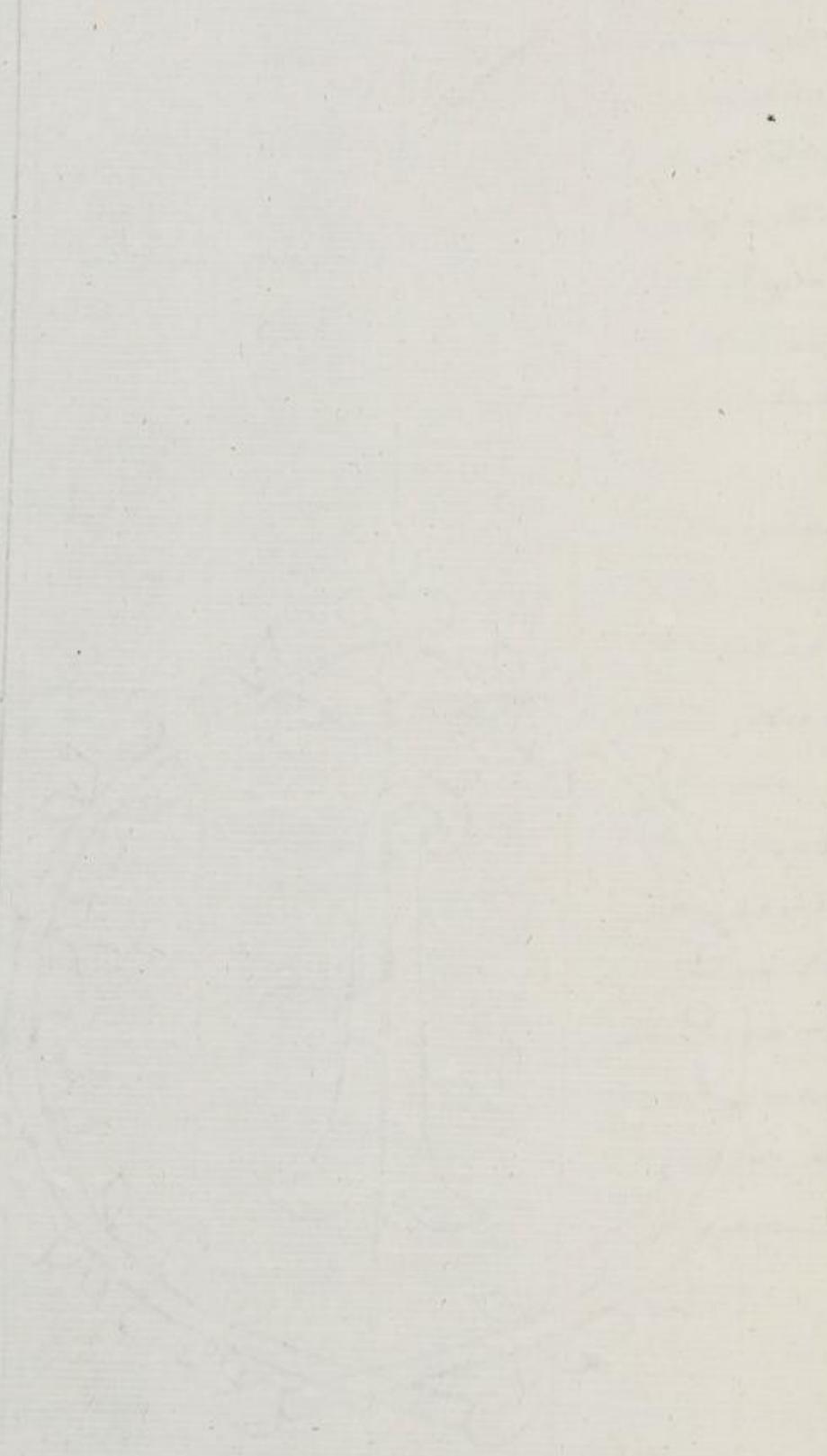
Diemar Abbas itaque ultimus huc folio D. gal- lensi inrepsit fuit, et quidam in imo columna quarta, ubi nimirum scriptor spatium scribendi inuenit. Scriptus videtur eadem charactero et attamento, quod wolvene Abbas superadditus, ab eadem factis scriptor, qui conuentum ottonis dereserat, sed paulo senius, dum nir- misum Diemar ottoni succesit.

Supersit Regim bestus Presbyter, qui ad leue precedentium non pertinet, ut character, color, et qualitas perona demonstrant. Nec dubito, hunc ante alios interpolatos scriptum fuisse in loco vacuo, qui inter Cyrac et Adalhart relictus fuerat; sed quia in marginem protracta erat scrip- tura, necesse erat, ut scriptor calalogi ottoniani tran- siliret, et Sacerd, post Presbyterum illum subscriberet.

Dubitandum proin non est, hunc Reginbertum ante
 Ottonem vixisse, et probabiliter id ipse est professor
 Rhenoventis, qui Saeculo undecimo Codicem scripsit,
 sub n. 73. adhuc exstant in. MS. Re melius
 examinata, deprehendi Reginbertum Codicis
 memorati scriptorem non fuisse Monachum Rhe-
 naugiensem, sed Augia Divitiis; proinde Regin-
bertus iste potius ex Cella Alba seu S. Blasij
 Rhenaugia adjuclare petendus, ubi Reginbertus
 quidam vir Sanctus Saec. 10. mo vixit.

Cic haec enus dubis sequitur, Colum nam primam,
 et pro parte secundam scriptam fuisse Saeculo
 nono ad finem vergente: reliqua fere totius
 huius folij in lineis rectis Saeculo decimo: inter-
 polata post colum nam secundam et ante
 colum nam primam expirante eodem Saeculo
 decimo aut sub initium undecimi: denique inter-
 polata post colum nam tertiam ad initium Saeculi
 duodecimi. Latamus tam praeclearum ac
 coevam MS. cum Rhenoventibus monumentis
 in plerisque mirifice convenire: quo adhuc ob-
 scura sunt, forte cum tempore in maiorem
 lucem educentur.

... hanc Regia ...
 ... ab illa ...
 ... undecimo ...
 ... ad ...
 ... Regia ...
 ... non fuisse ...
 ... dicitur ...
 ... illa ...
 ... relatu ...
 ... jo ...
 ... quibus ...
 ... Regia ...
 ... reliqua ...
 ... id ...
 ... laudam ...
 ... sua ...
 ... undecimi ...
 ... hanc ...
 ... hanc ...
 ... hanc ...
 ... hanc ...

184

Fundat
 Anno 1750.
 prodijt, Su
 Anglia
 quod
 gines Gu
 moria,
 nom, que
 Answicen
 equalium Sc
 plicis, An
 Sup
 mendis ca
 phofredo G
 regy Cear
 bonne Pan
 inductum
 bus castigat
 Chriftiano
 Quellica ad

In hoc opere
 Quellhallo d
 Anum, epif
 1709 ab
 Welfardum
 parte 2. pag.
 Fundatore m
 ge Welf, Pa
 fca fuit Cu
 domus que
 Jurat ration
 dome ficiis,
 die tenebris
 fundatione

1.
187

Welfo
Fundator Monasterij Rhenaugienfis.

Anno 1750. opus praestantissimum in lucem
prodiit, sumptus necessarios suppeditante
Rege Angliae, quatuor magnis voluminibus in
folio, quod sequentem titulum praefert:
„Origines Guelficae, quibus potentissima gentis
„primordia, magnitudo, variaque fortuna usque ad
„Ottonem, quem vulgo puerum dicunt, primum
„Brunswicensium et Cuneburgensium Ducem; ex
„aequalium scriptorum testimonijs, instrumentis
„publicis, Statutis, Capitulis, gemis, sigillis, numis,
„alijsque superstitionibus monumentis deducuntur, et in
„compendijs exhibentur. Opus praevult G.
„Godefrido Guilielmo Leibnitio, Nilo G. Joannis
„Georgij Eccardi litteris consignatum, postea a G.
„Johanne Stanicle Grubero novis probationibus
„instructum, varijsque per necessarios animadversioni-
„bus castigatum; jam vero in lucem emissum a
„Christiano Ludovico Schneidjo I. C. Recentissima
„Guelfica adscribenda historia. Hannoverae 1750.
„in fol. cum figuris.

In hoc opere, praescribente Illustrissimo G.
Mareschallo de Zurlauben, membro praestantium Lit-
-terarum, epistola Parisijs data die 7.ma Aprilis
An: 1700 absolute defenditur p. 14. l. II.

Wolfehardum, quem Goldastus, Rerum Aleman l. I.
parte 2. pag. 254. dicit, Comitem Kyburgi fuisse,
et Fundatorem Monasterij Rhenaugienfis, ipsissimum
esse Welf, Patrem Judith Imperatricis, quae despon-
-sata fuit Ludovico Pio, et qui Fundator est
domus Guelficae, seu Welforum.

Juvat rationes perspicere, ac documentis tum
domesticis, tum alienis succollare, ut res tam
diu tenebris obvoluta, post mille saecula a
fundatione annos, in lucem emergat clariores.

Fundatores.

Fundatores Rhenaugie ex nobilissima Alemānia
 prosapia fuisse oriundos, non solum constat ex vita
 S. Jantani per Goldastum edita, ubi Viri nobilis in
Alemānia, et Senioris occurrit nomenclatura: Sed id
 multo efficacius probatur ex diplomatis origi-
 naliter adhuc existentibus. Sic enim ipse Ludovicus
 Rex Germaniae a^{no} 852. Wolffenum nominavit
Virum nobilem de Alemānia: Rabanus Metropolitano
 Moguntinensi, et Salomon Epus Constantiensis ....
 quemdam Nobilem Virum de Alemānia, nomine
Wolffene, cujus Avus et Pater, nec non et ipse quoddam
quondam, Rhenaugia nuncupatum, in Alemānia con-
struxerunt, oblatibus nostris representarunt.

Sic filius Ludovici Carolus (casus eundem Wolffenum
 a^{no} 870. Virum Illustris, nuncupare non dubitavit: Vir quidam
Illustris, nomine Wolffene mihi Karolo Ludovici
Reverentissimi Regis filio de sua proprietate constructum
Monasterium in jus proprium post suum obitum
constituit habendum. Similia occurrunt in alijs
 chartis, in quibus Sapius Wolffenus Dominus loci, et
Senior vocatur. Senior, inquit Almus Eurlaubig
 cum Eccardo, hic significat Dominum terra; inde
 venit vox Gallica Seigneur, italica Signor, Hispana
Senor. Monasterium Rhenaugiense erat adifica-
 -tum in territorio, quod proprium, et plene ad predictum
 Dominum spectabat, qui vocatur Nobilis Vir; Titulus, qui
 tunc non dabatur, nisi Viris ex summa nobilitate
 descendens, scilicet Comitibus. Addam et ego:
 Titulum Illustris dari solitum Viris ex Regia
 stirpe procreatis.

Jam vero nomen, tempus, et locus cum Wolffene
 nostro, quem avum Wolffeni credimus, conveniunt;
 quid igitur restat, nisi ut primum Rurij nostri
 Fundatorem fateamur. Singula perscrutemur.

Wifhard, Welfhard, Wolffhard, Eurlaubij verba
 sunt, et idem nomen, ac Welf, Welfo, Quelfo; auctores
 medie aetatis his vocibus usi sunt indifferenter.

Id probant viri eruditi ex quodam descendente ex familia
Welfica, quem Hermannus contractus vocat Welfum; He-
 -pidannus vero Monachus San-gallensis Welfhardum:
 Sava contentionis fomes, inquit ipse, apud Goldastum, ad an:

Ad an: 1031. exarsit in sacrosancto die Paschali apud Vindelicam Augustam inter Hunoradum Regem, et patrem eius Hunoradum, cui etiam Ernest consobrinus eius sua Alemannia, et Wolfhardus Comes postea confederati, simul rebellare sunt ausi. Hermannus vero contrafectus ad an: 1028. ait: Ernestus Dux, et Welfus Comes suado Imperatori ad deditorem veniunt. Non absimile animadvertere licet in ipso Welfo totius stirpis capite, et primo fundatore nostro, quem Theganus Crepus Trevirensis Auctor cominus vocat Welfum, Anonymus Astronomus, pariter equalis Welfum, denique Lampertus Schafraburgensis, auctor quidem etate illis paulo inferior, nuncupat Welfin. Audiamus singulos de eadem re ad historia nostra non aliena loquentes: Testis Thegani: "Sequenti vero anno Imperator Ludovicus Pius ano 819. accepit filiam Welfi Ducis, qui erat de nobilissima stirpe Bavarorum, et nomen Virginis Judith, que erat ex parte matris nobilissimi generis Saxonici, eamque Reginam constituit." Testis Lamperti: "Ludovicus Judith filiam Welfin uxorem accepit." Testis Astronomi: "Imperator inspectis pleeriq. Nobilium filiaribus Welfi Comitis filiam, nomine Judith, uxorem duxit." Audiamus postea ex testamento Fulradi eundem Welfum, ipsdem penè litteris Wolfhardi capreum. Occurrit idem Welfo sub nomine Wolvini Comitis Brisgavie ad an: 805. apud Schoepelinum J. I. Hist: Badensis pag: 420. ex Charta San-Gallensi apud Herrgottum. Ceterum bene advertit Helmus Zuelau-Bius, historicos eorum temporum adhibuisse absq. distinctione Titulum seu Comitis, seu Ducis, quia erant officia non hereditaria, sed ad nutum amovibilia: dignitas Comitis erat iudiciaria et civilis, Ducis vero erat militaris. Majores nostri non semper primum Fundatorem nostrum Wolfhardum vocarunt, sed subinde Welfinum, aut Wolfe-num, sub quo eodem nomine omnes huc communiter Fundatores nostros intelligebant. Vitus Prior Oberpergersis, qui chronicon Bavaticum composuit, ano 1495. vulgatum à Pedro J. B. Anecdotorum; patrem Judithæ vocat Wolf, quod certe lupum significat à prisca Teutonibus in similitudinis Symbolum Marti Sacratum: addita particula Hart, firmitatem quandam designare videtur, uti in nominibus Markart, Erhart, Sighart, quæ subinde præponitur, e.g. Hartman, Hartmut, nullum igitur restat dubium, quin idem Wolfhardus possit esse Welfus.

P. Romanus à Caussen

Tempus

Tempus, quod attinet, praecipue impulit viros illos
 eruditos, originum Guelficarum scriptores, ut hanc
 in sententiam incidere. Ruthardus, quem patrem Welfi
 esse probant, circa medietatem saeculi Octavi floruit. Anno 752
 teste Anastasio de vitis Pontificum, dux Ruthardus ad S. Mau-
ritium in Valesia missus fuit cum Judrado Abbate S. Dionysiani,
 ut ibi crederet Stephanum tertium Papam. Anno 753. idem
 occurrit sub nomine Cheotardi in actis Conventus Parisiensis,
 occasione Murij S. Dionysiani celebrati apud Mabilonium de
 re diplom: T. VI. Cap. 40. Paulo post Ruthardus missus
 in Alemaniam unacum Wazino persecutus est S. Othmarum;
 quod tamen malefactum compensavit per fundationem Mon-
asterij Gengenbaccensis, et Schwarzachensis: videtur per-
 venisse usq. ad annum 708. quo refertur subscriptus in quadam
Carta a Goldasto T. 2. p. 1. pag. 39. sub Rothardo comite.
Murium Rhenaugiense dicitur primitus fundatum: quin imo
 eo ipso ano, quo a Majoribus nostris traditum accepimus, initia
Monasterij nostri referenda esse. Occurrit Welfo, sub nomine
Wolfsardi in testamento Abbatis Tulradi, quod Mabillo-
nus ea autographice integrum edidit in actis S. Benedicti:
 Sac. 3. p. 2. fol. 341. Sic enim legitur; quamvis mendosa pro-
 more illius aevi. subscriptio: „Actum publice Haeistalli ano
 „nono et quarto regnante Carolo gloriosissimo Rege Francorum
 „et Engobardorum, atq. Patricio Romanorum. Ego Tolradus
 „capitaneus S. in Dei nomine. Maginarius consensu et S. Signum
 „Tudrico. Hamceado consensu. Signum Welfardo.
 „Signum Haderto q. vocalis prima in hoc nomine omnibus est,
 „qui o vel e substitui posuit. Simile affert Mabilonius in Anal.
 „fo. 2. ad an. 773. Signatum fuit hoc testamentum anno
 „778. quo refertur initium nostrum Monasterij.
 Erat illo ano Carolus M. Haeistalli prope Mosam, ano nempe
 regni sui Francici nono, et Engobardici quarto, ubi coercitum
validum contra Saxones iterum rebelles congregavit: inter
Duces confluentes unus erat ex Alemania Welfardus, quem
Viri illi eruditi, de quibus jam saepè, Welfum esse volunt, qui
cum alijs Principibus: omnes enim Principes putat fuisse
Mabilonius: illi testamento subscripti. Fortè his haec
ipsa expeditio bellica animum indidit Welfoni ad
condendum novum Monasterium: certe qui ducendo coe-
ritus capax erat, valeret quoq. etate, viribus et opibus
pro condendo monasterio; habetur itaq. et tempus et anum.

Corus

Cuius Fundatorum nostrorum, qui in diplomatis designatus
 est Allemania: Vicum nobilem de Almania: notum est,
 Airpem quelliam praestantissimam in Almania fuisse.
 Walafredus Arabo in vita S. Ottonis C. 4. dicit: quod
 Wazinus et Ruthardus tunc totam Almania gubernarint,
 id est, in interprete Euzlaudio, Sueviam et Helvetiam germa-
 nicam, usq. ad Rusan flumen. Ex Ruthardo, non ex Wari-
 no prodijt gens Almanica quellorum, quod bene nota-
 dum contra Bucelinum part. 2. Historia Agilolfica
 pag. 301. aliosq. qui me hactenus in errore detinuerunt.
 nam Wazinus, alias Werinher, aut Wazmann generi franco
 erat, ut directe testatur auctor vita S. Pimmiij Cap. XV.
alta Francorum nobilitate propagatus: is donavit S. Piz-
 minio fundum in finibus Episcopatum Trevicensis et Meten-
 sis ad constituendum Monasterium de Hornbach: ejus
 Pater vocabatur Wegenleuto, uti probavit Techerus in opere
 cui titulus: Origines Palatinae pag. 48. et seq. videatur
 etiam G. Eccardi Acta Ghibellinum: filius Wazino Grambertus
 erat, ut constat ex Eccardo San-Galensi apud Goldastum pag.
 300. consecutus autem seram Grambertus filius Wazini per-
secutoris nostri Ottonis ubi idem scriptor addit, Grambertum
 in hujus facti premium, quo aeternum R. a saeculo liberavit,
 sementem sororem S. Hildegardis matris Ludovici Pij,
 uxorem consecutum fuisse, ex qua Welfus, ut vult Bucelinus,
 eo ipso generari non potuit, nisi dicamus: Ludovicum pium
 Juditham consobrinam suam matrimonio sibi conjugasse.
 Conge aliam prosapiam Wazinus cum Gramberto condidit,
 ex qua, referente Mabillonio to. 2. Annal. pag. 78. prodijt
 Wido conditor Monastij Weissenburgensis, qui certe in tota
Welforum genealogia non occurrit. Eodem pacto aberrant,
 qui Ruthardum et Wazinum germanos fratres fingunt,
 licet officio et animo in persequendo S. Ottonem conjuncti essent.
 Sed redeamus ad Ruthardum almanica stirpis satorum
 demonstrandum. Narrat Eccardus junior apud Goldast.
 pag. 18. sequentia de Conrado I. Imperatore, gentis ale-
 manica Welfi nostri pronepote ad An. 918. " Rex vero ca-
 stellum illud odiosum Bolman S. Ottonem causa malitanti
 tradidit diuendum, omniq. anno ille, dum vixit, censum capitis
 sui in cenam ad sepulchrum ejus, uti filius carnificum illorum
 pro reatu in eum quasi proprio misit: quod et Rudolfus
 postea Wolshardi comitis Pater, cum ejusdem quidem prosapie
 fuisset, in censu calybum de metallo faucium juliarum fecit."
 Ecce, aperte quellor almanos ex Ruthardo aut Wazino
 descendisse testatur: non ex Wazino franco; ergo, ex Ruthardo
 Almano. Nec moveat quemquam, quod Theganus dicat:
Welfum fuisse de nobili Sima stirpe Bavarorum: constat enim
 eandem

191

candem stirpem Bavavorum per Rutherfordum effectam esse Alemannicam, atque utriusque eandem esse originem, uti Praesertim Vici Eccardus et Zuzlaubius demonstrarunt; ille quidem in dicto opere Sumptuoso de originibus Guelphicis, hinc vero in Dissertatione de origine et regno Rudolphi, Regis Burgundiae transjuranae, quae Anno 1700 in Regia Academia Inscriptionum et Belles-lettres lecta est, ejus scriptis adhaerenda. Probat in primis, Guelphos originem suam referre ad domum Agilolphingicam ex lege Bavavorum hujus tenoris: Pux vero, qui praestitit populo, ille semper ex genere Agilolphingorum fuit, et debet esse: deinde ostendunt domum Guelphicam descendere a quodam Welfone duce Saxonum, Herzogum, Rugorum atque Tuccilingorum, filio Ducis Chionis, et fratris Odonacis Regis Italiae, quae deinde saeculo octavo in duo brachia se divisit, quorum primum constituit Adalbertus comes Bavariae et Fundator Monasterii Tegeensensis circa An: 747, atque Stirpes exstitit Marchionum de Toscana, et comitum Eucensium: alterum vero Rutherfordus, comes ducatus Alemanniae frater junior Adalberti auctor effectus est prima familiae Guelphorum in Suevia, Ducum Bavariae, et Regum Burgundiae utriusque trans et cisjuranae.

Verum locus non solum in hac amplitudine totius Alemanniae sententiam istam confirmat, sed etiam si viciniora loca attendamus. Si verum est, Rutherfordum primo arcis Niburgicae fundamenta posuisse, quod tamen antiquis testimoniis caret, jam cum quadam in hodierna Helvetia possedisse constat. Verum saltem est, ejus filium fuisse Welfhardum, qui tamen idem est cum Welfone comite Alemanniae: sed certiora monumenta non desunt. Auctor antiquus anonymus Monachus Weingartensis editus a Tribnitio inter Scriptores rerum Bavaricarum pag. 781 sequentia narrat: Sanctus igitur Anradus in Episcopatum promotus, patrimonium, quod a Patre possederat, Altoff, Wolpherswende, Berge, Fronhoven cum suis pertinentiis, et quod hodie pertinet, fratri suo Rodolpho per concambium donavit, et ipse ab eo remota recepit, id est, Cusslingen, andilvinger, cum appendiciis suis, et in Alsatia colmie, et infra Rhodanem curiensem amidiis fluminis Eugene, quae omnia Ecclesiae suae Constantiensi.... contradidit. Notentur Cusslingen et Andilvinger, quae haud procul Rhodania distant, et non solum probant Welforum dominatum in his partibus, sed etiam, quod a Rutherfordo descendant. En evidens testimonium Radberti de casibus S. Galli G. 2. ubi refert: Sidonium Episcopum Constantiensem auctorem persecutionis S. Ottonis sui adiutoribus

Wittering

In
ten

adjutoribus premia elargitum, et Ruzardo quidem nominatenu
Andolringam: quibus, ut solatis essent, beneficia promisit,
atq; donavit, Wazino videlicet Vina, et Tuzinga, et Enzi; Ru-
zardo vero Andolringa et Uzinaha. Igitur S. Conradus
Andolringam per comutationem a fratre accepit, quam ille
per hereditatem a proavo obtinuerat. Verum Andolringa
preesius pro Monasterio nostro facit, ubi a Fundatoribus nostris
utiq; Quelfis, et a Ruzardo descenditibus, non modica jura
et census accepimus, ipso ponte hodie dum nean feudali ad
Monasterium pertinente.

Quandoquidem de S. Conrado mentio injecta est, placet presens
Systema ex hujus S. Viri in nostrum Monerium ostensa sollicitudine
firmare. Cum enim ex Fundatorum nostrorum propagine exortus
fuerit, imo Restauratoris nostri Wolveni ex fratre Henrico nepos
existerit, mirandum non est, quod post secundam ab Hungaris Monerio
nostro illatam vastationem animum adiecit ad illud denuo restau-
-randum, cui ipsemet aliquamdiu paternam providentiam praeiit, et
Diplomata pro confirmatione privilegiorum ab Ottone III. ejusq;
filio Ottone IV. impetravit: Venerabilis, inquit Otto III. in diplom.
de anno 973, Constantiensis Ecclesiae Episcopus Conradus nostram
implozavit Serenitatem, quatenus conscriptiones et praecepta ab
antecessoribus nostris, Regibus videlicet et Imperatoribus, Mona-
et Monerio Rhenania edita, nosstra etiam confirmatione corrobo-
racemus: in quibus cum libera electio Abbatis ex gremio con-
-tineretur, abdicata administratione Wisperum monachum eligi
permisisset: nec minus munificentia veri Regis Ludovici Germanici
qua anno 870. integram ferme Cleggoviam ultra Rhenania attribuit,
viris doctis necessitudinem quamdam cum Restauratore Wolveno
portendere videtur: miratus est plane C. Schaeffelinus propen-
-sionem tanti Regis tribus diplomatum declaratum.

Verum alia circumstantia praecesserunt, qua mirifice cum tempo-
-rum illorum factis conveniunt, atq; nean Monerij nostri cum Welphi
familia testantur. Nota sunt bella illa, qua praecipue anno 893.
ratione Imperatricis Judith Quelfica, ejusq; filij Caroli XVI,
inter Ludovicum Pium, ejusq; liberos Lotharium, Ludovicum Ger-
-manicum, et Pipinum exorta sunt, quibus universum Imperium
concupsum, et nosstra praesertim partes vastata fuerunt. Necesso erat
praepriis Juditha domum exagitatam fuisse, possessiones diruptas,
quin et Monerium nostrum ab ipsis possessum et fundatum penes fir-
-patum fuisse, ut loquitur Wolvenus in litteris Restorationis:
ipse locus Parentibus meis inter se litigantibus atq; vastantibus penes
diripatum evenit: quibus verbis indicat, propinquos suos non
fuisse concordos, sed diversis partibus adhaesisse: credibile est,
Orthiconem Wolveni partem, Ludovico Germanico universam
Alemaniam invadente, tandem hujus fuisse intentioni; cum
alterum filium in aula Ludovici Pij Imperatoris versantem
aversaretur, prout testatur Anonymus Weingartensis: Orthico
Juditha frater.

VE

116. 117. 118. 119. 120.

121. 122.

123.

Judithus frater, Pater defuncto prius haeres successit, qui genuit filium Henricum nomine, qui... homagium et Subjectionem Imperatori fecit, quod cum Pater ejus percepisset, iratus, nobilitatem suam et libertatem nimis esse delicatam, dolorem omnibus suis exposuit: Duell: p. 2. Germ. fol. 309. Sed quidquid de Henrico sit, certum est hac occasione parentibus Welfeni inter se litigandi causam maximam fuisse datam, ut mutuas terras, atque Monasteria vastarent, nec restauracioni locus datus est, quoadusq; post pacem Wiedunensem anno 843. Saucitiam Reges penitus reconciliarentur, et Welfones mutua fruerebantur pace.

Aliud argumentum suppeditant Diplomata nostra, in quibus quaedam Welfeni possessiones in Italia referuntur, ubi Welforum dominatum se extendisse constat. Ludovicus Germanicus in secundo Diplomate suo dato anno 858. inter alias fundationes à Welfeno Muzio Rheingensi contributas, confirmat etiam quicquid illi in Welfeno in Italia in pago Veronense et Tartonense hereditario jure provenit, cum omnibus ibi adjacentibus, in alijs partibus ac diplomatis designantur nomina locorum, nimirum Curie nova, Rubsel, Houtum, et quædam. In descriptione Italiae, dedicata Christianissimis Regibus Henrico II. et Catharina e Mediceorum familia anno 1550. à Fr. Leonardo Alberti Ord: Prædic. pag. 331. haud procul Tartona, affectus quoddam castellum dictum Guelficum, quod à Guelfis fuit constructum. q. Passato la via Emilia, poco da quella d'esso appare Castell Guelfo così nominato, secondo alcuni, da i Guelfi, che lo fecero. Idem auctor pag. 409. inter homines pagi Veronensis recenset Odonem, Superato Orsete et Augustulo, Regem Italiae, interjectis alijs p. 411. affert quoq; Adalbertum, cui post superatos Longobardos Aetolus M. eam provinciam regendam commisit. Duellinus Historia Agilolfingica to. 2. pag. 360. Welfonem II. vocat Marchionem Veronensem. Subdit deniq; Superacitatus Landes: // Madung, si governarono i Veronesi in tale liberta sotto l'imperio // insino ad Gregorio di Roma, che di Capitano usupo la Signoria di essa Verona, scapriandone Azzo di Este Marchese di Ferrara // Azzo iate l'ensis Marchio Ferrarese, pronepos Adalberti filij Ruthardi, et fratris Welfi nostri, singulari note dignus est, ut, qui saeculo undecimo secundam quoq; familiam Welforum in Germania resuscitavit. Sed audiamus Illum Zuclaudium in litteris ad nos datis distinctius hanc rem pertractantem. // De antiquiore stemate Marchionum scilicet Toscanæ et Liguria, // quod ab Adalberto fundatore proveniebat, descendit Azzo II. // Marchio Liguria anno 1050. qui uxorem in primis nuptijs // duxit Cunegundem haereditæ primi stematis Guelforum ducum // Bavariae, quod pro fundatore agnoscit Ruthardum. Azzo II. // in secundis nuptijs sibi junxit Habendam filiam Roberti // Guiscardi Ducis Apuliae. De primo horum matrimoniorum // descendit secundum stemâ Guelforum, quod Bavaria quatuor // Success dedit, et quatuor Saxoniam, quorum ultimus Henricus // dictus Reo, formidandus rivalis Imperatoris Federici I. p. unde // postea

postea cruenta factiones Guelphorum et Ghibellinorum: matrimonio
 junctus cum Mathilde filia Henrici II. Regis Anglie, fuit Pater
 Henrici Ducis Saxonie, et Comitis Palatini Rheni, Imperatoris
 Ottonis IV., et Julii Principis Saxonie. Otto filius
 hujus ultimi primus creatus est Dux Brunsvicensium, et
 Cuneburgensium anno 1235. Hic princeps est auctor domus
 Ducum Brunsvicensium et Cuneburgensium, cujus brachium
 eccentius, scilicet Ducum Cuneburgensium hodie imperat
 Magna Britannia, et possidet in Germania Imperio Electo-
 ratum Hanovereanum. De secundo matrimonio Ottonis II.
 cum Gassenda descendit domus Ducum Ferraræ et Mutinæ.
 hucusque eruditissimus Dux Marschallus: ex quibus patet,
 antiquissimas fuisse Wolfenbutis in Italia, et Ruthardo
 coevas, atque ad nostra usque tempora continuatas; ut proinde con-
 cludere incunctanter liceat, Wolfenbutem nostrum
 ejusdem fuisse prosapie, qui ex Italia, imò ex eadem Italia
 parte quondam fundationes Rhenanque adscripsit.

Cum igitur nomen, tempus, locus, aliaque circumstantia huic
 sistamibi conformes sint, nihil restat, nisi ut auctorem anti-
 quam fide dignum afferamus, qui testetur Wolfenbutem fuisse
 Rhenanque conditores. Communis Historicorum sententia hanc
 in rem applicari potest, qui Wolfenbutem, filium Ruthardi,
 tradiderunt Saxonie nostri fundatorem. verum nimis arcte
 senserunt, qui eum solus Saxonie hominum statuerunt: imò
 plane errarunt, dum eum dem a magno illo Welfo Germanici
 Ducatus comite distinctum putarunt, hujus falsum Patrem et
 Avum Grambertum et Wazinum existimantes, veluti supra
 vidimus. Sed neque antiqui scriptoris haud obscurum testimonium
 nobis et rei nostrae deest: hic est ille Anonymus Weingartensis,
 quem crediti omnes in historia Guelphica secuti sequuntur:
 audiamus de Welfo, ejusque filio Ethicone sequentia scribentem:
 "Ecclesias Regales, scilicet Constantiensem, Augustensem, Trisina-
 gensem, Cuiensem, Campidonensem, Ulmburgensem, magnis
 hypodis et magna familia ditaverunt: quasdam vero ex integro
 a primo fundamento, quae adhuc ad Successores spectant, honori-
 ficè construxerunt". Cum scriptor has Ecclesias a fundamento
 constructas non denominet, facile possumus Rhenanque
 inter has subinde digere, cujus auctorem Welfum, ejusque filium
 Ethiconem quidem scribat, sed particulae circumstantias forte
 ignorabat, ut plura scribere supercederet. Porro ex illis verbis:
 "quod eadem Ecclesia ad Successores adhuc spectant, colligit. Buce-
 llinus pag. 37. auctorem fuisse coarum, quem tamen alij viri
 eruditi ad saeculum duodecimum deprimunt: saeculo derimo
 Superior episcopo non poterat, ut qui de S. Concordia mentionem faciat,
 et forte eundem intellexit, ad quem Ecclesia Constantiensis et
 Rhenanque adhuc spectabant, licet Authographo deperdito
 forte solum, transumptum saeculi duodecimi superesset.

Idem scriptor quaedam alia de magnificentia fundatorum nostro-
 rum habet, quae hic transcribere non pigebit: in tantum
 ditati, ut

10.
196

ditati, ut divitijs et honoribus Regibus praestantiores ipsi quoque
 Imperatori Romano homagium facere recusantes viribus proprijs
 confisi omnes terminos suos per se magna industria et fortitudine
 defenderent; domum quoque suam regio more ordinarent, ut ita
 quaeq; officia in eis, id est, ministeria Capiferi, Pincerna, Sac-
 schali, Camerarii, Signiferi per comites, vel eis aequipollentes
 regerentur. alijs interjectis deniq; subdit: quae omnia ad
 honorem videlicet curiae pertinentia a Successoribus etiam adhuc
 immutata persistunt; interjectio adhuc opinionem Buccelini
 Monachi Bongstici mirifice confirmat. Laudemus viros gloriosos
 in generationibus suis, in quorum laudem ex Priore Eberspergense
 apud Berium supra citatum pauca subiiciamus. Genealogia
 Quelforum inclita et nobilissima, et Deo semper devota, Roma-
 naq; Ecclesiae semper assistens. Quelfones creduntur viri incliti
 fuisse de gentibus illis, quae sub Valentiniiano Imperatore de
 Scythia erumpentes, diversas provincias occupaverunt et domi-
 natum obtinuerunt; licet autem ejusdem Tyranni, et nobilis in
 genealogia praecesserint, utpote Tharinus et Rutherfordus, primus
 tamen, de quo legitur, ejus generis fuit Ethico, cujus filius Hain-
 ricus Imperatori homagium fecit, et genuit S. Conradum, Ethico-
 vitus Eberspergensis: Hinc comes de Oningen frater Hic sub Hone-
 stam cum decimis in Lottsteden, haud procul Rheunugia distantem
 videre licuit. Valentiniiani tempore jam caesa Romanorum, quae et
 monumentis credibile redditur. Rheunugiam quoque plebemq; ad
 bellorum turbarum adhaesisse, ex totius historiae decursu constat.

Juvat jam ipsam genealogiam, quantum nostra interest, percurrere.
 Proximus itaq; Welfum Fundatorem nostrum Patrem Habuisse Rutherfordum
 Ducem vel Comitem Aemaniae, quod supra satis demonstratum
 est. Neq; nos altiora praesumimus, licet viri eruditi in Originibus
 Quelficis ejus genus ad Ethiconem, ejusq; filium Welfum, quem ad
 Bavariae Ducem, et fratrem Odonesis Regis Italia referant, quod
 ipsis defendendum relinquo. Buccelinus Patrem Rutherfordum asig-
 nat Eberhardum Ducem Alsatiae, qui ad annum 727. condidit
Munium Sturbacense: at ex Charta foundationis, quam Habil-
Conius in appendice Tomi 2. Annalium pag. 701. integram refert,
 evidenter constat, Eberhardum penitus coeuisse Libereis, sic enim
 ait: Salvator et Redemptor humani generis sua providentia,
quamvis me optante ea propeis corpore haeridem legitimum,
qui mihi Successor existeret, similiter s. cum lumine oculorum
Subtraxit. Buccelinus uxorem Eberhardi vocat Falconariam,
 quam hic ipse dicit Emeltrudem: Eundem facit Ducem Alsatiae
 cum in his ipsis litteris testetur, non se ipsum, sed fratrem ipsius
Centifridum Alsatiae Ducem esse, cui per novum errorem
 Buccelinus

67

Hildegardis
et Bertha
Lilie Ludo-
vici Germa-
nici.

Ducelinus uxorem assignat Emeltudem : pariter erat, dum
Rupertum et Wighaerium filios Ruthaedi fuisse scribit, quod
quidem diplomate quodam pro fundatione Sincij Lucernensis
videbatur confirmari; Sed Rumpsius, qui 7. c. d. totam
chartam offert, omnem eximit serupulum; nullus enim verbo
ibi mentio fit Ruthaedi, praeterquam, quod ipse Rumpsius
cum Mabillonio in Anal. ad An. 837. merito de Authentia
hujus chartae dubitet.

Filius igitur Ruthaedi Welfo fuit, quem haecenus vulgò
Wolffhardum nominarunt. Huic erant tres nati, Ethico,
Conradus, et Rudolphus, praeter filiam Juditham, qua Impera-
tori Ludovico Pio nupta ei genuit Carolum, alvum postea Impe-
ratorem, duasq. filias Hildegardem et Bertham, quae successivi-
factae sunt Abbatissa in celebri Parthenone Turicensi, ut in vita quoy,
S. Meinardi legitur, cujus cognata esse dicuntur. Rudolphus Juditha
frater, intimus Caroli (abri sui nepotis consiliarius effectus est, à quo
plures Abbatias in Gallia obtinuit. Concedens favore Sororis sua Ju-
ditha Comes Suisiensis et Antisiodorensis constitutus plures habuit
filios; in primis Conradum dictum Juniozem patrem Rudolphi I.
Regis Burgundiae transjuranae ad An. 888. deinde Hugonem Ab-
batem Balem Teanciae, comitem Aurbrianensem, et Andegavensem.
postremo Welfum Abbatem de Entula, seu de S. Riquier ad an. 884.
qui simul Abbas fuit S. Glumda Senonensis, mortuus an. 881.
Adelaidis horum mater mortuo marito Conrado secundas nuptias
contraxit cum Roberto fortis dicto, Duce et Marchione Francia, ex
quo suscepit Robertum Franciae Regem, Avum Hugonis Capeti.
Porro Adelaidis teste C. Schoepfeliuo Alsati: Mss. T. I. pag. 753.
778. 780. 781. filia erat Hugonis tertij comitis Alsatia, Soror
Emengarda uxoris Ethicij s. Imperatoris; qua fundata sit tribitur
Abbatiam Castein, in Alsatia, in chartis nostris notam. Fratre haru
erat Ruitfridus tertius comes Alsatia, qui obiit año 884.

Supereh igitur Ethico filius Welfi, quem Fundatorem secundum Sincij
nostri videremus, qui hereditatem Patris in Suevia et Bavaria adeptus
est, atq. reliquorum Welforum stirpem propagavit: hujus nomen
Majoribus nostris ignotum erat; qua vero de eodem, sub nomine
Patris Wolfeni narrabantur, adeò absona erant, ut cesserit pigent.
Filios tres Ethiconem habuisse, necesse est: in primis Hunonem, qui
Pater fuit Conradi I. Imperatoris; deinde Henricum, de quo supra
indignationem Patris Ethiconis incurrisse narravimus; cui pariter
tres nati erant; Rudolphus, Ethico, et S. Conradus Epus Constantiensis
Restaurator noster secundus. Tertius filius Ethiconis secundi
Fundatoris nostri tandem est Welfenus, in diplomatis nostris et
chartis adeò celebris, ut merito Fundator Principalis celebretur.
postea circa annum 880. factus Abbas Sincij nostri, cui ad annum usq.
à fundatione prima saecularem 878. praefuit: ante susceptum
monachatum uxorem duxerat, et unicam filiam superstitem habebat
Diedpergam in quodam Kalendario nostro memoratam, qua unicum
Patre Rhenaugia sub eodem tumulo jacere creditur, cui titulus,
Fundatorum nostrorum, inscriptus est, Welfo et Ethicone probabiliter
alibi sepultis. Welfenum Ethiconis fuisse testatus eruditissimus
Zuehlambius, de con. intelligit subscriptionem chartae editae à Murato-

in Muratorio in antiquitatibus Italia T.I. pag. 276. qua data est a^{no} 827. et in fine exhibet Wolfgangum comitem in Turgau: memoratur pariter in originibus Guelficis T. II. pag. 239. comes Wolhart, et Welfon ad a^{nu}m 850. et 857. imo Goldastus T. II. pag. 32. chartam refert n. 22. datam a^{no} 850. Subscriptam sub Welfone comite Turgovia, qui nosse Welfonus esse potest nomine Loro, a^{no}, proposita non abhorrentibus, ut adeo ante ingressum in religionem comitis officium gessisse censendus sit.

10.
Lazonica

De collateralibus hujus Stematis jam Supra in decursu aliqua memorata sunt; constituitur nempe Adalbertus frater Ruthardi Sator prima Stirpis Bavaria, Verona et Ferraria; et per Alonem II. ad a^{nu}m 1050. Secunda Stirpis Guelfonica et Bavaria, nec non hodiernorum ducum Stutina, quorum linea Epensis dicitur; ac denique per Heneicum iconem Ducum Brunsuicensem et Cariburgensem, inde moderati invictissimi Regis Anglia. Ex alia parte, quamvis non adeo certo, gens Hochen-Zollana ad stirpem Guelficam refertur per Tassilonem, quem nonnus di fratrem Welfi, alij vero Ruthardi comite Sulgovia natus, quem Juditha Imperatrix filia ducum conatum eidem in tertio aut quarto gradu conjunctus.

Probabile est, Sigemarum quoque Vicum Nobilem, cui utiq; fundatoris propria erat cella alba, ejusdem prosapia existisse; Goldastus in Sigemaro fundatam fuisse, haud dubie ejusdem Stirpis; Tassilo per Gotwaldum habuit nepotem Sigefridum, forte alio nomine Sigmarum. Locus, tempus, necessitudines conveniunt. Ceterum ejusdem prosapia hodie sunt hodie Principes Hochen-Zollani, et serenissimi Reges Boemia. Comites Niburgicos primi Stematis ex Guelforum familia exortos fuisse, nemo dubitat, licet ordo generationum nondum clarus appareat. Constat ex utroq; Edardo S. Gallensi, juniore quidem S. 3. minimo vero S. 27. apud Goldastum pag. 20. et 242. saeculo nono jam senescente prope comitem Niburgi residere cepisse, cujus filius Woto B. Notkeri Balbuli ex sorore nepos S. Gallo oblatu erat. Rumpfius T. 5. S. 30. eundem comitem Adalbertum nominat. Hugobaldus comes Niburgi circa a^{nu}m 800 uxorem duxit Pietbergam filiam Burchardi Nellenburgici, ex qua procreavit S. Adalricum. A^{no} 1000. Gueadus II. Imperator tribus mensibus illam arce obsedit, defendente Wenhero fortissimis ibidem comite: ceterum ipsum dicuntur simul comites Chilinga, unde de illorum Suevico ortu constat. Nec ad Hugobaldum usq; ad Welfum nondum est solutus, et fortasse insolubilis; nam et qua affert Buccelinus, dubia, et nullis antiquis monumentis probata.

Interim certum est, ex linea recta Fundatorum nostrorum plures Vicos primi ordinis progenitos fuisse: nempe Conradum I. et Othonem IV. Imperatores: Rudolfum primum Regem Burgundia; Juditham Imperatricem, et per eam Carolum salvum Imperatorem. Welfonus nos duos praecelarios Nepotes Conrados ex fratribus habuit: ex Heneico S. Conradum Ep^{iscopu}m Constantiensem, et Ranone alterum Conradum Caesarem. Juditha Imperatrix mater, quod Supra monere debueram, erat Hegilvidis, qua teste Abillonio To. II. Anae. pag. 391. post Gisela Caroli M. sororem effecta est Abbatissa Marij Calensis: illam Thegarus

Coe^piscopus

Coepiscopus Trevirensis, auctor comvus vocata ex nobilissima stirpe
Saxonica. Idem Zuzlaubius dicit fuisse sororem Egberti, Ducis
Saxonie.
Sed jam Schema hujus Genealogia in linea recta Fundatorum
nostrorum delineandum est.

RUTHARDUS
año 700.

WELFO
Seu
Fundator Rhenangia WOLFHARDUS Dux et Comes Alemannia.
año 778.

Conradus Rudolfus ETHICON
comes comes comes Alemannia
Parisiensis. Palatinus. Fundator Secundus
año 820. Judith Imperatrix
uxor Rudolphi
Rj.

Conradus junior Dux Burgundia	Runo	WOLFENUS Henricus	1. Carolus salvus Imperator
Rudolfus I. Dux Burgundia Transjurana	Dux Franconia	comes Turingia Dux cum curia Reformator an. 852. aureo.	2. Hildegardis 3. Bertha
	Conradus I. Imperator.	Abbas an. 858. obiit 878. Epus Constant.	1. Conradus Abbatissa Turingi

Huc non
pertinent

Chilberga cum
Patre
Rhenangia sepulta.

Scrpsit
hanc Circulationem, monachus et Prior dig. mus
Monasterij Rhenangiensis P. R. P. Mauritius
van der Meer, et de Hohenbaum
anno 1709.

Transsumpsit vero P. Hugo Schmidfeld Monachus San-Blasiani
et p. t. Praepos. Gurawila
eod. año

200

202

2041

Praefatio.

Præmonendum duxi Lectorem, præsens
 Millenarium exhibens Facta Mille ferme annorum
 Monasterij nostri Rhenaugiensis non alium in
 finem conscriptum fuisse, nisi ut utilitati
 ipsius Mñij inerviret. Qui Historiam pro
 publico elucidare velit, facile poterit his
 præjactis fundamentis exerpere, quæ aut prælo
 digna, aut exteris judicaverit confidenda.
 Videndum ante omnia erant, quæ obscurissimis
 obvoluta jacebant in tenebris, quibus dilucidandis
 non alia usus sum luce, quam diplomatis
 et chartis nostris originalibus, Manuscriptis
 cæcis, et auctoribus probatis, quibus inter se
 collatis sæpe plura abstersa sunt præjudicia,
 multa etiam in apicium deducta, quæ antea
 latebant, aut non plena in claritate sua
 conspiciantur. Confusum maxime erat
 primum Saeculum, quod Tibi Confrater
 charissime ante oculos sisto, sed forte alia
 facie, quam hætenus comparuit. Verum pulchra
 non est, quæ fucata. unicus decus historia est.
 Veritas, a qua ne latum quidem unquam
 discedere statui: non oblitus tamen ea eruere,
 quæ pro honore Mñij cum veritate adstrui,
 aut deficiente certitudine ex conjecturis quasi
 violentis nullo obstante gravi fundamento
 colligi poterant. Mens est, sequentibus in
 Saeculis, si Deus optimus vitam et tempus
 concesserit, non solum ea referre, quæ ad
 historiam pertinent, sed quaslibet etiam
 causas et controversias ex archivis explicare,
 ut uno intuitu Mñij jura perspici possint,

quo in actis ipsius importuno labore inquiri
deberent. Addeuntur tamen in margine chartarum
ac documentorum numeri, ut in illis occurrente
necessitate plura videri possint.

Necessitatem huius operis facile perperam
habebit, qui animo revolvet, quam pauci hactenus
huic rei industriam suam impenderint. Inter
hos sicut dignitate ita et copia scriptorū reliquis
supereminet R. M. Bernardus II. qui plurima
hac de re utilissime scripsit, seu potius conscripsit,
ac sine ulteriori chrisi, quaecumque conquirere
poterat, notavit, quin acta actis confecerit, aut
vera à falsis discerneret, plerumque in laudem
Monasterij et antiquitatis cupiditatem supra
modum effusus: Eruditione et sana chrisi,
reliquos antecellit R. P. Geroldus, qui toto
archivio in pulchrum ordinem redacto, doctissimas
notas in chartarium nostrum confecit, singulari-
rumque chartarum chronotarin accuratissimis
observationibus illustravit; a cuius proinde
systemate, nisi necessitate cogente, nunquam
libet discedere. Dolendam sane, in hac re virum
Clarissimum non scripsisse plura. Inter
antiquiores occurrit R. P. Fridolinus ad
Fontem Prior quondam dignissimus, qui
omnium Abbatum usque ad sua tempora
historiam compilavit, labore sane laudabili,
sed nimium abrupto, et pro nostrorum temporū
palato rudi. R. P. Beatus Muos in
advocacia sua tutelari compendium eiusdem
historie edidit, sed sine sufficienti chrisi,
antiquum systema ceco modo consecutus,

pleraque et nonnunquam optima omisit.
 Scripsit etiam quaedam R. P. Conradus Müller
 alijs, sed paucissima potius historiam delibando,
 quam enucleatius eam persequendo. Saeculis
 posterioribus laudabantur, qui labore maxime
 aestimando diaria scripserunt, inter quos praecipua
 commendatione dignus R. P. Benedictus Oederle,
 et R. M. Abbas ^{Bartholomaeus} Geroldus II. Caeteri quidam
 viri eruditi fere nostris ignorantibus nonnulla
 ex Archivio et Manuscriptis nostris publico
 digna non sine laude ediderunt. Nostris
 Scholasticis studijs intenti haec se me asserua-
 bantur. Nunc scena mutata, dum Saeculum
 profens utilitati ac Scientiis realibus proficit,
 Scholasticis omisissis, antiquitatis indagini
 solum invigilat. quamvis porro critica
 methodi in dies invalere abusus, moderata
 tamen veritatis disquisitioni locus vel ab
 ipsis criticis hostibus denegari non potest,
 nisi quarlibet fabulas pro vero factis credere
 velint, et eo ipso etiam in certis apud pruden-
 tiores fidem periclitari, quo melior res est,
 eo peior eius abusus: nec tamen ideo proinde
 abijcienda.

Nil itaque in presenti historia indiscussum
 relinquere in animo est, sperantes per alios
 saltem optatum finem obtenturos, si nobis
 vires et anni deficiant. Ne tamen en plura
 inutiliter repetere cogamur, loco prodromi
 promissimus Notae in vitam S. Finlani
 cum digressionibus intermixtis. Nec minus
 pro fundamento statuimus dissertationem
 in librum Fratrum conscriptorum Anrii

S. Galli, ac Tabulas deniq; geographicas
 omnium possessionum, quae hactenus ad
 Monasterium nostrum pertinuerunt, unicum
 Catalogo et interpretatione nominum,
 Fundatores, aëros, pagos, et litteras ex
 Archivio indicante, quae omnia ad ealæm
 huius seculi annectenda duximus. Vale
 Confrater Lector, et errata quæro! Corrigere
 aut quæ nolis, vel non possis, saltem per
 Charitatem cooperire dignare.

Millenarium Rhenoviense. 1.

à
Sæculo Christi VIII. usque ad XVIII
Sæculum I. Christi IX.

Caput I.
Fundatio Primava.

Comperiat omnium presentium et futurorum x.
industria, quia vir nobilis nomine Wolvene, 1.
eiusque Avus et Pater, quoddam Coenobium
Monachorum, Primava nuncupatum, in 1.X.
Alemania, in pago Turgowe, in comitatu
Adalhami, ob laudes divinas, et regulares
disciplinas, in honore Sancte Marie
construxerunt.

Hæc ferme sunt omnia, quæ de Funda-
tione primava Monasterij Rhenoviensis
ex Litteris authenticis constant. Fundati-
onem porro primavam dicimus, quæ eiuſdem
Monasterij Restaurationem ab ipso Wolveno
circa medium Sæculi noni factam præceſſit.
Ad hanc originem tam obscuram quædam
declarandam, investigandum est Tempus, locus,
Personæ, Bona, et Finis, quæ ad hanc Fundati-
onem concurrerunt.

Circa Tempus primave Fundationis vario
fuerunt nostrorum opiniones, quibusdam illud
ad initium Sæculi VIII. reducentibus, quibus-
dam ad finem. Verum Sicut priorum opinio
ex dilatis diplomatis sufficienter constat,
cum Avus Wolveni Restaurationis sub initium

Sæculi VIII. eius ætatis fuisse, Supponi non
 prosit, ut construendo Monasterio hunc aptus
 esset: ita opinio posterior nimium restringit
 ætatem Fundatorum nostrorum: proterquam
 quod fundamento omnino ruinoso nitatur, quod
 nimirum S. Fontanus ad initium Fundationis
 et quidem ipso anno octingentesimo advenit,
 quo falsa esse in vita S. Fontani, quam
 veluti prodromum huius historie Suppono,
 demonstrata sunt. verior est ergo hæcenus
 recepta traditio, que media incedens via, statuit
 prima Muri nostri fundamenta jacta fuisse
 a. 778. certe Restauratorem nostrum iam
 grandævo ætatis fuisse; dum ruinas reparare
 aggressus est, patet ex eo, quia liberis destitutus,
 unica filia jam demortua, ipse Monachum induit,
 ut verisimile sit, eum cum exordio Sæculi noni
 exordium quoque vita fecisse; proindeq; Pater
 eius jam supra dicto anno 778^t natus, probabiliter
 fuit, ut adeo Avus ædificando Muri animam
 adiecit illo tempore credi possit. Sane
 Ludovicus germanicus Fundator Muri nostri
 Secundarius dum restorationem confirmavit,
 admodum senex nondum fuit; eius tamen
 Avus Carolus Magnus a. 778. jam Rex
 Francie et Benefactor Muriorum excimus
 erat: cum quibus Fundatores nostri pari
 passu ætatem transigere poterant. Ipsa
 deniq; destructio Muri, quo primæ eam
 Fundationem atq; Restorationem intercesit,
 extendere non nihil tempora intermedia
 suadet. Interim in hoc Millenario seu Mille

x ita Langius 10. 1. fol.
 332. et 1083.

Fundatio primaeva.

3.

anorum historia numerum rotundū obser-
-vamus; et cum paucis ex Saeculo Christi octavo
de Anno nōo constat, primum Saeculum usque
ad annum Christi 900. extendemus.

Locus Rinava seu Rhenania in
diplomatibus dicitur situs in Alemānia
in pago Turgowe. Nemp̄e sub Rege
Ludovico omnis haec regio cum Turgovia et
Zurigovia usque ad Burgundiam transjurānam
ad Regnum Germania pertinebat, quo paulo
ante sub Regibus Francicis Ducatus aut
etiam Comitatus nomine regebatur, cum
posterioribus Romanorum temporibus sese
Rhetia usque ad nostrum ferme Rhenum,
imo usque ad agrum Rauracensem extenderet,
absorpto Helvetia nomine, quo comprehendebatur
iste tractus, dum primum Romani ad oras
Rheni comparerent. Restititū denique
Helvetiorum nomine et per Rempublicam
stabilitū, Alemānia, per alteram Rheni
ripam coercebat. Pagus Turgovensis nomen
suum jam sub Romanis perditur: clau-
-debat quidem Rhetia, sed latissime patens
etiam Zurigoviam complectebatur. Sub Regibus
deinde Francicis à Zurigovia quidem distinguebatur,
sed modernos Comitatus Kiburgensem, Toggen-
-burgicum aliosque superiores tractus adhuc dum
in se continebat. Ad fines ergo Turgoviae tum
sita erat Rhenania, cui Turgovia tempore
Restorationis Comes profectus erat Adalbricus,
sine dubio à Ludovico Germanico Rege, cui tota
jam parebat Alemānia? Ante conditum porro
Monasterium quid rei Rhenania fuerit?

* Charta L. L. X. apud
Hergott. Gen. Di. Rom.

latius explicavimus ad vita S. Fintani caput
 5ta digressione prima. Conveniunt nempe
 poliores historici Stumpfius, Guillimanus,
 Crusius jam tempore Constantij Senioris
 castra Romanorum his in locis, percomodis
 contra Germanos fuisse posita, imo munitam
 etiam fuisse illum collem, cui modo insistit
 Ecclesia S. Nicolai. Porro sub Constantio
 juniore duce Juliano his in insulis castra fuisse
 alemanos Referente Arnobio Marcellino ex
 dubium est, testanturque reliquia nimirum numi,
 telorum Curpides, et cadaverum ossa, que
 hactenus haud infrequenter reperta sunt.

u. 1101

x Probus Kenanus Rerum ger-
 man. l. i. fol. 79. huius etiam
 est sententia ita scribens:
 Eam Insulam quoque nos, in qua
 canobium est hodie Bene-
 dictinum, quod Rheni au-
 giam appellant, prope
 Cataractas eius amnis
 infra Scheffhusium.

Saeculo octavo ante conditum Monasterium
 Dubio procul Rhenaugia sedes erat Dinastarum,
 qui tota illi terra traditi dominabantur, qui
 clauditur inter Rhenum et Turam usque ad
 Fines Romanorum, prout Fundationes eidem
 Monasterio facta satis aperte declarant.

13. de Fundatoribus nos-
 tris videatur Specialis
 tractatus postea scriptus,
 ubi ostendimus, quod
 fuisse Welfones &c.

Personae igitur, que primam fecerunt
 Fundationem ydem Dinastae Rhenaugienres
 erant, qui non solum mox diuitem tractum
 in proprium allodium possederunt, verum
 etiam alia bona diversis in Pagis dispersa
 veluti in eleggovia, Alpegovia, et Italia.
 Dignitate post Regiam fulgebant, praeipua,
 uti patet ex titulis Nobilis atque Illustris,
 qui non nisi Principibus, primi ordinis a
 Regibus dabantur, quippe cum ipsi Reges
 et eorum Filij Nobilissimorum nomine
 insigniri gauderent. Comites nunquam vocantur,
 qui titulus tunc nondum hereditarius, sed meri

Mabill. h. p. an.
 appen. 2. S. 2.

Fundatio primaeva.

5.

officij denominatio erat, ad quod eligebantur ex
 Singulisque Regum voluntate ad regendos
 Comitatus. Sed neq[ue] magna honoris prerogativa
 ea Comitum appellatione Fundatoribus nostris
 accederet, cum non desint ex illo evo exempla
 Dinartarum Comitum officium suscipere recusan-
 -tium, ne alieno servitio se submitterent,
 majoris esse honoris existimantes, propria
 auctoritate sua regere allodia. Cuius porro
 Familie fuerint Fundatores nostri? multo,
 si ut opinor, casu labore, investigatum est,
 cum illo evo nulla adhuc coeliterint Familiarum
 cognomina. Praevaluit tandem opinio, ex
 Kiburgico Aemate deducentium Fundatores,
 nostros, quorum primum cum Bruelino et
 Langio dicunt Wolochardum Filium existisse
 Rulhardi Conditoris arcis Kiburgo: Filium
 vero Wolvhardi secundum Fundatorem nostrum
 Wolvenum seniore[m] vocant ad distinctionem
 Wolveni Restauratoris. Verum vehementer
 subsisto, an ista genealogia ex Rulhardo deducenda
 cum monumentis antiquis conveniat, certum mihi
 est, praeipuum huius opinionis fundamentum,
 quare Athenaugia in comitatu Kiburgensi
 sita fuerit, nequaquam subsistere. Neq[ue] enim
 comitatus ille tunc existeret, cum fere eodem
 tempore Arx Kiburgensis cum Athenaugiensi
 Monasterio fuerit condita: imo multo certius
 est hocce Monasterium tunc edificari ceptum,
 quam Arcem Kiburgensem. Deinde ditionem
 Kiburguorum tunc usq[ue] ad Athenum se se
 extendisse plane non est verosimile, cum

Bruelin.
 const. Bron.
 an. 800.
 Mabill.
 an. 800.
 n. 102.
 Goldart.
 Res. Alem.
 to. i. f. 254.

caudus.
 to. i. f. 230.

Schoepflin to. i. sid. Bad.
 fol. 426. ex Herzogtoel
 monum entio S. Gall. cap.
 ad a. 805. affert Wol-
 venum comitem Buid-
 gois, an Turingia? an
 Siles. Restauratoris?
 certe a. n. conveniunt
 potius cum suo.

neque hodie Tura interpretata ac Dinartia Andel-
singana alijsque nobilium alodijis, neque contermina
sunt illis possessionibus, quas Fundatores nostri
inter Turam et Rhenum tenebant. Denique nullo
unquam tempore Comites Riburgii ullum jus,
Advocaciam, aut predominium in Murrum non
pretulerunt, quod tamen sine dubio factum
fuisse, si ab eorum Majoribus conditum ac
fundatum constiteret. Forte melius genus
Fundatorum nostrorum ad Quelphones refertur;
similitudo nominum conjecturam facit, cum

Brucelin Quelpho, Welpho, Wolven, wolvehart, promiscue
lo. i. p. 2.
fol. 9. ab auctoribus antiquis Sumatur. Temporis

prebardo quoque circumstantia convenire videntur, cum
waini filius prebardi duodecim filij jam seculo octavo
nihil commune
cum Murrone diuersas familias postea comitum titulo
traheret. insignes fundarint: inter quas una potuit
esse, quo districtum Rhenaugiensem inter
Rhenum et Turam uti proprium possidebat,
a quo posteri sine dubio nomen et cognomen
Dinartarum aut Comitum instar aliorum
assumissent, nisi in Wolveno Juniore Restaura-
tore nostro defecissent possessionibus ipsis
Monasterio contraditis. videantur, quo farius
scriptimus disert. 2. tit. 5. Fint. Confirmari
potest hoc Systema, quod Fundatores nostros
precise Dinartas Rhenaugienses vocandos
esse decernit, ex eo quia quorum locorum
Domini antea dicebantur, ab ijs postea familia
nomina usurpabant; atqui Wolvene in singulis
pene chartis Dominus loci Rhenaugiensis
vocatur, licet aliorum locorum eque Dominus
fuerit, ad indicandum nempe principalem Dinartia

Fundatio primaeva.

7.

locum. Certe Woluenus ipse dum in principali
 fundatione ait: Imprimis locum, qui dicitur
Rinava, reliqua deinde loca isthinc pertinentia
 magno numero subnectens, precipuam suo
 Diocesis sedem indicare voluit Rhenaniam.
 Et haec fortassis etiam ratio fuit, cur priores
 Fundatores, nempe Pater et Avus Wolueni,
 Rhenaniam ipsam Monasterio non attribuerint,
 licet in proxima insula illud edificauerint,
 contenti alia loca ac possessiones pro Fundatione
 Monasterij assignasse, prout mox videbimus.

Equidem cum nullo Charta primaeva
 Fundationis amplius existant, quo tamen sine
 dubio ex consuetudine illorum temporum et
 Regum Francie legibus existere debebant,
 solum ex subsequentibus monumentis aliqua
 loca Monasterio fundata, nec sane omnia, notare
 licet. Sunt autem sequentia: Tetzelen, Barandingen,
 Lohstetten, Raffels, Balin, Langwizen, Fluertingen,
 Mörten, Tachsen, Clauffen, Gehinhofen, Holzheim,
 Bürglen, Mörishausen, de quibus jam singulatim
 agendum.

Tetzelen inter Thiengen et Gurtwilam, seu
 potius haud procul Horheim ad rivum Steinach,
 in Alpegowo situm ante Restorationem ad
 Monasterium, et quidem jure hereditario ab ipsis primis
 Fundatoribus haereditate persequitur, patet ex Charta
 II. data anno 844. ubi Winkolfz concanbium
 cum Monasterio faciens sic loquitur: Et ego ab
ejusdem Monasterij rebus per concessionem Gospreht, II.
Comitis et condensationem Fratrum, quodquid in
pago Alpegowo in villa, quo dicitur Tetzilnhein
hereditario jure habet, recipiam &c.

9
10
11

Data fuit haec charta, antequam ullus Abbas Rhenaugie profuisset, aliis, procul dubio nominandus, sicut reliquis in chartis fieri solet. Mentio fit solum advocati, et Fratrum, qui tamen per commutationem Rinloze tradere haud potuissent, quod antea legitimo jure non possiderent.

III.

Barendinga in Turgowe sita est, ubi eodem modo per commutationem anno 883. Thietoni Presbytero traditus fuit ager, qui hoc ipso prius ad Monasterium pertinebat.

XVI. Lottstetten non exprimitur in diplomate Ludovici germanici, quo universam pene Cleggoviam Miro contulit, et tamen unicum Raffs primitus sine dubio ex fundatione primava ad Monasterium pertinebat, aliis Woluene Abbas et Restaurator cum consensu Fratrum, et Caroli Regis ea Gazzo Comiti pro alijs locis tradere non potuisset. Sic enim charta .XX. non tantum suo sed et

XX. Fratrum nomine dicit: Dedimus namque in pago Cleggowe, quidquid in Lottstetten et in Raffs habuimus, tam terras, quam domibus, pratis, prae-
cuis, Sylvis, aquis, aquarumque decurribus, cultis,
et incultis, seu quicquid dici aut nominari potest,

At vero Balm seu Balbo ab eadem commutatione excipitur, unicum agris, qui in districtu quidem Lottstettenai siti erant, sed ad Balm pertinebant: eo ipso autem in bonis Monasterij unicum Balm numerabatur, et unde? nisi ex fundatione primava, quo praesumptionem habet, pro se, donec aliud probetur.

XIV.

Langwisen, Huerlingen, Mörlingen, et Tachsen eodem prorsus pacto iisdem in litteris commutata fuerunt, quae in Lauffaro marchio sita esse dicuntur, quin et ipse praecipuus locus

Fundatio prima.

9.

Lauffen ex prima fundatione ad Mirium sine dubio pertinuit. id officiaiter ex eo probari posse existimo, quia eadem in comutatione excipiuntur veteres agri et prata, quae antea ad XX. Gehinhofen et Holzheim pertinebant, et ea ratione ad Lauffen. additurgo: Et illi veteres agri et pratae quae in ista Marcha jacent, et antea ad Lauffen ad jam praedicta loca pertinebant, firmiter ad ea pertinebant. Cum igitur Woluene et Fratres hos agros et pratae gozperio in hac comutatione non tradiderint, sed ea voluerint, ut antea ad Lauffen salva remanere, signum evidens est, ipsum locum Lauffen unacum Gehinhofen et Holzheim ad possessionem Monasterij spectasse, cum alias excipere et retinere non potuissent, si ea inter res suas antea non numerassent. Confirmatur hoc explicitio ex eo, quod in principali Woluoni Fundatione dicitur: Excepto quod ad Lauffen tradidit. quo verba licet prima fronte satis obscura esse videantur; cur enim a traditione excipit, quod se tradidisse solent? nihilominus hunc in sensum non repugnant: quod nimirum nunc solum ea tradendo recensent, quae antea tradita non fuerant, per prohibitionem inchoaret, ab inimicis crepta Mirio restituit, ac iterato tradidit, quae jam a Maioribus suis in ipsa prima fundatione tradita fuerant. alias sane non fuisset ratio, cur non expresse in litteris Wolueni et Confirmatoris Ludovici exprimerentur, si primum a Wolueno donata fuissent, et non potius jam antiquitus donata et litteris a Carolo M. confirmata supponerentur, et adeo nova confirmatione opus non haberent.

Porro Gehinhofen et Holzheim quam loca fuerint, haecenus incomperum. Holzheim recensetur charta XI. extra marcham Lauffaro in

Turgowe: haud procul Lamem abesse, proleque, potest
cujus agri proprii in ea marcha siti erant, et
forlensis eadem ipse locus est, qui nunc dicitur
Unwidem. Gehinhovin intra eandem marcham ad
Laufen spectantem situm recensetur, et credibile
est, illud spaium cuipa pro, ubi nunc Feuerthalen
condpicitur, cuius nominis nullibi fit mentio, eoquod
primum post aliqua saecula condito ad Schaphusium
ponte hoc nomine innotuerit. Ceterum loca
superius notata, scilicet Langwidem, Flueringen,
Mörtingen, et Tachren, quamvis per comutationem
in Gopertum translata fuerint, receptis interea
comodiorebus in festetten alijsq; locis, eadem
Lamen postea Gopertus factus Abbas Mörrio
iterum restituit.

Birgilon seu Bürglen in Alpigowe, et
Mörishurde una huoba comutantur charta XLV.
quorum donatio non nisi a Fundatoribus primis
derivari potest.

Neq; tantum ista loca a pijs Fundatoribus con-
tributa ante Restaurationem jam ad Monasterium
pertinebant, sed quaedam etiam alia a Benefactoribus
donata fuerunt. certe Rinloz, vice Tezelen Mörrio
tradidit quicquid in villa Doucheringa et in illa
marcha habebat a no II. Ludovici Regis, cujus
si Epocham postremam a pace viridunensi summa-
mus, ad minimum tamen annus 841. eveniet,
quo Restaurationis viridum cepla erat: Post inchoatam
vero restaurationem ante principalem wolven-
Fundationem, eiuq; per Ludovicum Regem confir-
mationem Mörrio, donata fuerunt: Mettingen
a Meginhardo, Cella Alba a Sigemaro, Alwafin
a Landfrido, wald.kilchun a Suab Presbytero,
que eidem Ludovici confirmationi inserta fuerunt,
a nobis autem suo loco singulatim describentur.

21
Badi

Fundatio prima.

11.

Finis seu motivum Fundationis huius Monij
 Luulenter exprimitur in chartis ab initio recensitis,
 nempe ob laudes Divinas et regulares disciplinas:
 quibus officium publicum chori innuatur, et
 Regularis disciplina observantia sine dubio servandam
 Regulam S. Benedicti, quae illo tempore communis erat,
 et ferme sola inter Monachos occidentis observabatur.
 Porro Patrona Principalis ab ipsis incunabulis
 a Fundatoribus profutula est Beata V. Maria:
 in honore S. Mariae, cuius adeoque cultui amplificando
 per istam fundationem consultum volebant.
 Additur in Diplomate confirmatorio Ludovici
 motivum simile: ob amorem Domini Nostri
 Iesu Christi, et pro remedio anime Fundatorum,
 atque ut pro Rege totius Regno Dei misericordiam
 attentius exorent. Deo sint laudes, quod per mille
 iam ferme annos ista intentio, priorum Fundatorum
 parva facta subinde interruptione fuerit adimpleta:
 quod Dei singulari providentia, et S. V. Mariae
 aliorumque Patronorum intercessionibus merito adscribenda,
 cum saepius idem Monasterium carui fuerit
 proximum, ut mox audiemus.

222
12.
Caput II.

852.
Restauratio.

Vix Fundatum erat Monasterium ab Avo, Salregis
Wolveni, cum mox violenter destructum fuit.

Refertur ista devastatio ab ipso Restauratore
Wolveno, et a Rege Ludovico paucissimis ac humilibus

1X. pene verbis: Ipse locus, ait Wolvenus, Parentibus
meis inter se litigantibus atque variantibus, pene

X. stripatum evenit. Ludovicus vero; Post discessum
eorum, scilicet Antecessorum seu Progenitorum
Wolveni, ab inimicis hominibus, pene destructum
evenit. Ad conciliandum utrumque textum notan-

Anal. Ben. dum ex Mabillonio, nomine Parentum in chartis
adan. 7173. illius aevi non solum intelligi genitores, sed et
quoscuque consanguineos: quos, proinde inter se
litigasse, et post discessum id est obitum Patris

Wolveni utpote Secundi Fundatoris, Monasterium
vastasse atque extripsasse refertur. Causa harum
dissensionum tacetur; proinde solis conjecturis
locus est. Chronicon Einsidlense tam parva
auctoritatis quam antiquitatis assignat hereditatem

Adalhalmi Comitis Turgoviae, quam tandem Wolvenus
post varia discrimina oblinuit. Verum constat
Wolvenum non ab Adalhalmo sed à Patre et

Avo hanc circumquaque regionem in propriam
hereditatem obtinuisse, neque unquam Adalhalmi
Comitatum à Wolveno prosequi. Licet itaque
mihi alias conjecturas substituere. Et primo quidem,
si Fundatores nostros quelplici generis supponamus,
mirum non erit, hanc ipsam Regionem nostram
accerrimo ac diutino bello implicidam fuisse, quod
Filij Ludovici Rj ob Carolum ejusque Matrem
Judilam quelplici generis Parentem impetierant.
Certe Ludovicus germanicus illa occasione totam
invasit Allemanniam, cum antea Bojariam sibi
assignatam teneret. Tolerant Parentes, id est

Propinqui Wolveni, his in rebus propolentes
inter se dissentire, prout ipsa Familia Regia
divisa erat. Certum saltem videtur, eo ipso
tempore contigisse vastationem Monasterij nostri,
nimirum intra annum trigessimum secundum et
quadragessimum tertium presentis seculi, quo
tempore maxime illa bella feruebant, usque ad
pacem vixdum compositam. Ratperus S. Goldart.
Gallensis de his ita scribit: Inter ea Ludovicus fol. 6.
Alemanniam penetrans, singula loca Suevorum
ditioni subiecit.... quare contigit, ut sicut regna
ita et Monasteria diversis erroribus atque laboribus
quaterentur. Ad nostrum quoque Monasterium
repperisse hunc scriptorem non est incredibile.
Aliam conjecturam, nimirum de lite inter
propinquos Wolveni ob Advocatiam Mⁿrii
exertam infra dabimus, ubi de Advocatis.

Pace in Regno firmata Wolvenus de reparat-
tione Monasterii cogitare poterat, utpote Dominus
loci ac Neptos primi Fundatoris. Quod serio cum
fuisse ab anno quadragesimo septimo supra
octingentesimum coartimo, dum S. Fintanus
gente Scotus seu verius Hibernus ad eum venit.
Sic enim in eius vita legitur: quendamobilem
Virum in Alemannia adivit, cum quo quatuor
annis in clericali permanit, per singulos in
abstinentia virtute proficiens, et nova semper
exempla ostendens. Tunc profatus Dominus eius
in proprio Mⁿrio, quod Rhenaugia vocatur, eum
monachizari fecit, anno Domini Incarnationis
octingentesimo et quinquagesimo primo. quem
annum sic esse legendum, Dominumque illum
mobilem haud esse alium à Wolveno Restaura-
tore digressione etiam in caput S. vite S. Fintani
ostendi. quin et S. Fintanum precipuum huius

Restorationis quoad spiritualia auctorem fuisse, indicatur in officio antiquissimo sequenti Respon-
sorio: Vir vite laudabilis, postquam in ordine
clericatus, quatuor annis est Deo hominibusque
probalus, arctioris propositi desiderio acensus
in insula Atheni fluminis monasterio perfectionis
normam presentibus initiavit et futuris.

Initium enim quasi disciplinae monasticae in
Restoratione datum fuit; quandoquidem primaria
institutio ad perfectionem pertinere non voluit,
et tota quanta fuit, in devastatione iterum concidit.

- X. Ille ergo Wolvene ob amorem Domini Nostri
Iesu Christi, et pro remedio animo suo, et Antecesso-
rum suorum, profatum Monasterium, cuius
nomen est Rinava, sub honore S. Mariae Semper
Virginis, et S. Petri Principis Apostolorum,
ceterorumque Sanctorum iterum restaurans, ut
loquitur in diplomate suo Ludovicus, quidem
primo Basilicam atque aedificia destructa refecit,
confirmatque titulo S. Mariae, alterum patronum
addidit S. Petrum; ubi ex eruditorum observatione
notare libet, Ecclesias S. Petro Dedicatas pro-
judicium antiquitatis habere. Deinde Monachos
dispersos collegit; non enim credendum est,
in illa vastatione omnes fuisse occisos, aut illa
sempertate prorsus extinctos; cum non dicatur
Monasterium, quin et ejus incolae, penitus, si rene-
scitatum evenisse. Imo Superstitios fuisse Monachos
ex priori Fundatione indicatur tum Charta II. data
año 844. ubi Fratrum fit mentio, tum in diplomate
Ludovici, ubi dicitur Abbatem non solum a Wolvene,
sed etiam a Fratribus fuisse electum.
Verosimile tamen est, quosdam Monachos Mo-
nasterij, probatione jam diuturna jam excoctos

Restauratio.

15.

ex S. Gallo et Augia Divite, adscitos fuisse, quorum Abbates ad Restorationem Monij sua opitulatione occurrerunt, quin et prima Colonia in prima Fundatione exinde fortassis fuerat deducta.

His feliciter ceptis Wolvenus anacum Fratibus Abbatem elegit Gopertum virum insignem e S. Gallo postulatum, Tum Moguntiam adire statuit, ubi anno octingentesimo quinquagesimo Secundo generale, seu totius Nationis concilium Rex Ludovicus convocavit, ut per confirmationem simul et per privilegium libere eligendi Abbatem et Advocatum malis mederetur prioribus, atq; Restorationi sua firmitatem praeberet. Adhibuit intercessores amicos pene multos, Episcopos, Abbates, et Principes, ac praecipue Rabanum Metropolitam Moguntinum, Salamone[m] Episcopu[m] Constantiensem, et Flovinum Abbatem Augia Divitis, quibus agentibus plene satis factum desiderio fuit suo, obtento de super diplomate a Ludovico Germanico, cui et Grimaldus cancellarius tunc Abbas S. Galli subscripsit. Incepit ergo Restorationem Wolvenus non a temporalibus sed Spiritu- libus et a reparatione disciplinae Monastio, illud Christi effatum opere exequutus: Querite primum Regnum Dei et justitiam eius, et haec omnia adicientur vobis. Videns autem piissimus Restaurator mox per diversos Benefactores Monasterium nova indies incrementa capere, statuit, praeter ea,

hoc generale concilium Moguntiae praesenti anno 852. celebratum fuisse, his verbis testatur Hermannus in originali chronico: Magna Synodus generalis conventus Moguntiae a Rabano Archiep[iscop]o et Ludovico Rege habitus, multis faepe convocata sunt. adhibuit wolvenus p.

quo ab Antecessoribus suis fundata, ab inimicis
 vero dirapta, jam in ipsa restauratione Miris
 restituerat, per principalem fundationem plerumque
 bona sua Sancto loco, quem ita vocat, contribuere.
 quod anno 858.vo tam larga manu fecit, ut
 pauca Monasteria reperire sit, quo sub
 initium erectionis sue tam amplos fundos
 ac possessiones obtinuerint. Principalem
 porro hanc vocamus Fundationem, quia
 precipua est, atque in forma amplissima
 adhuc exstat, non solum per instrumentum
 ipsius Wolveni ulma coram Rege con-
 IX. -
 X. - factum, sed etiam per Solemne diploma
 ab eodem Ludovico Francfurti confirmatum.

Caput III.

Fundatio Principalis.

17.

858.

Igitur Wolvene Restaurator amplissimam
 suam Fundationem scripto instrumento confecit,
 eandemq; Regi Ludovico obtulit, sic enim lo-
 quitur in diplomate suo idem Rex: Veniens X.
Wolvenus: in procerum nostrorum presentiam
obtulit obtulibus nostris quoddam scriptum:
 ac deinde prosequitur, qualiter Wolvenus res
 proprietatis sue in pago Turggowe Monrio
 tradiderit. ubi vero vel quando haec prima
 relatio Regi facta contigerit, non exprimitur,
 neq; hoc scriptum amplius extat, sine
 dubio quia in manibus Regis retentum fuit.
 certum est, intra annos quinquagesimum
 secundum et quinquagesimum octavum hoc
 contigisse, quibus duo Ludovici diplomata
 expedita fuerunt, in quorum priori nulla
 fit mentio huius traditionis, in posteriori
 vero haec ipsa traditio confirmatur. Non
 enim diu quievit Wolvenus, sed iterato
 Regem adiit a^{no} 858.^{oo} Mense Februarij
 Ulma comorantem, eandemq; confirmationem
 urdit, ipsum Monrium Regis Lutela com-
 mendans. Terlatu id Rex in eodē diplomate
 sequentibus verbis: ut autem id actum habuit,
 iterum veniens in presentiam nostram ad
 nostram curtem nomine ulmam, prodictum
 Monrium cum oibus rebus ibidem pertinentibus
 in jus et Dominationem nostram, atque
 Murdeburdum oia tradidit. Extat haec
 oblationis charta in chartario cum subscrip-
 -tione ipsius Wolveni, et Septem aliorum

IX.

Civisius
ex Anal.
Fuldens.

Comitum, data ulma die decima nona Februarij.
 Approbavit Ludovicus ibidem hanc traditionem,
 et diploma amplissimum de super Frangofurki
 paulo post expedivit, nimirum pridie Idus
 Aprilis, quo Regem ad Pascha celebrandum
 se conferentem a Woluene comitatum fuisse

* Eodem loco et anno Diploma dedit
 Ludovicus Muro Juricensi die
 10. Aprilis, cum nostrum Diploma
 datum sit die 12. ejusdem Men-
 sis. Ex Specimine Diplomatico
 Juricensi.

non dubito. Describitur in hoc diploma
 inleger terra Leatus cum omnibus locis
 ad Dinastiam Rhenaugiensem pertinentibus,
 quam tunc Woluene Muro contribuit, addit;
 nonnullis alijs in Italia, alijs tamen adhuc
 sibi reservatis.

Tradidit ergo Woluene his chartis primis
 locum, qui dicitur Rinawa, deinde
 Totum, quod in illa marcha habuit, seu
 quidquid juris ipsi tam in ipso loco, quam
 in ceteris habuit, his nominibus: id est
 Martella, Manteluu duplex vicus amplis-
 simus, Elleninhova, Altru ad exitum
 Turo in Rhenum fistitur, et terminum
 huius Dinastie ex una Parte claudis, Holz-
 heim, probabilite, ubi nunc Altsperu,
 Wiligiresbuech, Hildesbuech et hinc ologiam
 tamen Leahita Wiligiro quodam, Quadol-
 vingo, Rudolpingus, Trullinhova, Trullihov,
 Brechinhova, Bruchov, Truttaninhova,
 Trullihov, Slab, Seflath, Stamheim,
 Stauru, Murspouma, Hupshauum,
 Mörineswilare, Mözluu. Tabet haec loca
 scripta fuisse, prout occurrebant, non prout
 situs eorum exigebat. omnia tamen in

* Jam sub Sigisno celeberris
 vicus. Tacian apud Gold.
 to. S. f. 109.

Tradit
Fundatio Principalis.

una marcha seu circulu sita fuisse, limites
 amplissimi, qui accurate describuntur,
 declarant, licet ob nominum antiquorum
 jam obsoletorum ignorantiam indigitari
 ad amussim haud valeant. Distinctum tamen
 satis amplum fuisse, uel ex eo constat, quia
 ex una parte se extendebat a Rhenaugia
 usque ad Nudpaumen, ex altera ab Ellikon
 usque ad Lauffen, quod licet specialis
 marcham haberet, prius tamen ex
 primaria fundatione ad Monasterium
 pertinebat, et nunc a Wolveno cum vicis
 suis consolidabatur, ut unoquasi continuo
 omnia ad Monasterium spectarent. Hinc
 in Diplomate dicitur: quicquid in pago
Turgowe habere visus est wilvene, prater
illud, quod ad Lauffen tradidit.

Consideremus jam limites istos, prout in
 Diplomate presenti describuntur: quicquid
orientem versus habuit, sicut legitima via
descendit de Plate in Harelbrunnin, inde
sicut rectissime equitare aut ambulare aliquis
potest usque ad Luffelinsor, ad illum fontem,
qui ibi manat, inde sicut ipse fons decurrit
usque ad III. cruces, et ad vadum illum contigit,
atque ab illo vado sicut via tendit ad Marstein,
et inde Emanneth, ad fontem ibi currentem,
et ab illo fonte usque ad Rotinbach. inde sicut
Rotinbach decurrit, usque ad medium fundum
Hreni, totum sicut a praedicta marca orientali
versus habuit. In re tam obscura, ubi nullus

locus antiquum nomen retinuit, præter Slab, aliqua Saltem notare libuit. Equidem Slab, respicitur à Rhenaugia orientem versus: ulterius necesse erat legitima via versus orientem tendere de Slabe in Hareldbrunnin, quod licet defacto lateat, sine dubio tamen versus Stamheimium jacebat. Fons, qui ibi manare dicitur, ille fortassis erit, qui supra Skallingen prope Appeltburen Scatet, plenus arundinibus instar alvini, parvi locus, unde nomen Luzzinror derivari potuit, et tandem in rivum Rhenum versus delabitur. Ad illum ergo usque fontem ex hac parte Fundatio sese extendebat. ulterius non frustra adhibetur terminus equitare, ad insinuandum spacium bene longum. Igitur inclusis locus Stamheim et Nudspamen necesse erat Turam versus perstringere, et complectendo Trullikon et Martelen pervenire ad Ellikon, nam et plura Andelbingerum cum reliquis locus Tura adjacentibus jugiter. Muriis subiecta erant. Rheni porro limites non erat necesse describere. Ex altera tamen parte notatur, marcha Laufen, que per Rosinbach a distanti Rheno viendi distinguebatur. Patet ex his limitibus, Dinastiam Rhenaugionensem illo tempore non fuisse conterminam centena Triburgia, ab oriente enim includebatur Turgovia, que adhuc dum sic vocatur: ad occidentem Rheno: ad meridiem Tura et Andelfingensi districtu; ad Septentrionem denique Lauffa, et reliquis circumflexo Rheno adjacentibus locus, quo tum

Fundatio principalis.

21.

existe bant; nam nec Mⁿrium Baradysi tunc erat,
et Diepsenhoven aliquot post saecula primum
nomen suum a duobus praediis obtinuit,
cum dicebatur; Zu Diepsen Hofen. Videatur
Mappa Geographica, ubi haec omnia clarius
et diversis coloribus distincta exhibentur.

Tradidit, post Wolvenus istum districtum
cum omnibus appenditijs ad illum pertinentibus,
quae sibi jusis erant, ubi bene notat ext^{re}ordos
S. Geroldus, quod sicut per talem scripturam
fines et districtus teniti omij assignantur, ita
quoque omnis jurisdictionis territorialis simul
attributa significatur. quomodo autem primum
jurisdictionis alta extra locum Rhenaugienrem,
deinde quaedam alia loca quo ad civile etiam
emolumentum deperdita fuerint, non est, cur
Kiburgici aut Tigurini incurantur. Variis
enim modis intra spacium mille annorum
contingere id potuit. Et quidem venditione
id factum esse, nostris heu! temporibus de
amplissimo pago Martelen constat. Similiter
Mörten aⁿo 1498, per 150. florenos Athenanos
divenditum fuit. Stamheim jam aⁿo 884.
Carolus Crasus Italia pacifice subacta ad
Mⁿrium S. galli Landtulit, teste Kapresto.
Superior comites Lenzburgenses Rhenaugia
nimium in festos et advocatiam pretendentes
plus novissime, quam Kiburgicos, quos nunquam
invenimus advocatiam Mⁿrij nostri adfectasse.
Sed revertamur ad Wolveni Fundationem.

goldart.
fol. 10.

In dicto distictu specialiter exprimit libera-
-tissimus Fundator Mactros CIII. ac Mancia
CCC. quorum specifiuum Catalogum tradidit.

apud gold. 10.3. f. 10.
Mabil. 10.3. Anal.
Manuum Computat
12. Jugorum, que
per annum jugora
Borum arant.

Mandi proso terle Vadiano dicebantur villula
Seu pradia ab omni alio onere exempta. Excepit
tamen terram Saliani, quam utpote a
Regibus specialiter exemptam tradere non
potuit, Ex hoc ipso tamen evincitur, distictu
fuisse amplissimum, in quo eiusmodi feuda,
Regibus eorumque Militibus propria fide
esse poterant. Nam ut ait du Cangius Terra
Salvia est portio terre Salio militi atque adeo
Principi seu Regi assignata, ex ijs, quas
virtute bellica acquisierant, partitione inter
inter victores facta. Ac enim ab omni
munere ac servitio, preterquam militari,
imunes dicitur Salvia, eaque assignata Salij, seu
viris Principibus vel ceteris ex Salvia gente,
que primas tenuit inter gentes illas Septen-
-trionales. Hinc ait Vadianus. Non licet hab
agros fertiles et Pradia, que centum Principi
soluebant, ad Ecclesiam tradere. Huiusmodi
in distictu Rhenaugiensi esse poterant Geyer
Sperg, Schwandeg, Wertespuhl &c.

apud gold.
f. 31.

Eadem Fundatione Woluene Restaurator
Mnrio tradidit, et a Rege Ludovico confirmari
fecit, quo possidebat in Italia in pago
Veronensi ac Tartonensi: nimirum ut in
chartulario notatur, Curte Nova, ac Rubefiel,
Gaves et Chodrum. Ex quibus, qui originem
Fundatorum nostrorum, in re aliis adeo
obscura, ex Italia derivare conabatur, non tam

S. Fridolin.

Fundatio principalis.

23.

absurde sentiebat, constat enim non paucas familias
 sub Carolo M. exinde ad nostras partes comigrasse,
Sagus veronensis in ditione veneta situs est, et
 continebat, probabiliter Curte Nova ac Kubeszel.
Sagus Testonensis fuit ditionis Mediolanensis,
 in quo Gaves situm erat, ut constat ex charta
 XI. in qua Adilberto Comiti ad dies vite conce-
 ditur Gaves ex pago Tartlonensi pro loco
Gurtweil. in charta vero X. ait wolvene,
 eundem Adilbertum dedisse Murio pecuniam
 librarum C. pro hereditate Murij sili in
Tartlonensi pago. data est hac charta a^{no} 877.
 cum igitur juxta chartam undecimam datam a^{no}
 874. pro loco Gaves dedit Gurtwilam, evidens
 est, praeter Gaves Saltem Chadrum fuisse situm
 in eodem pago Tartlonensi. Licet prope ista
 loca investigare non liceat, dubitari tamen
 nequit, Gaves esse illud Gavi, quod hodie ad fines
genuensium lesse Borkio est notum. Redijt
 ergo Gaves post Mortem Adilberti ad Murium,
 et cum alijs locis in Italia perstitit Saltem urgo
saeculum duodevimum, post cuius initium eorum
 mentio ingesta fuit in chartulariam. Sigillum
 huic diplomati impressum clarius videtur in
alia diplomate de a^{no} 870. sub N. 95.

Huius Principalis Funda-
 tionis copia elegans facta
 fuit saeculo undecimo, quae
 extat sub N. 94. A. II.

Libet huic Principali Fundationi adijcere ea, 877.
 quae idem wolvendus iam factus Abbas ex proprie-
 tibus hactenus sibi reservatis adje dit Murio
 a^{no} 877. sic vero ipse loquitur: Ego wolvene XI.
Dominus ejusdem loci, ubi gregi Dei pro esse
cognoscor, tradidi in pago chlegowe, in villa,
quo vocabatur Allun burch, huobas quingis, et
quicquid ad illas pertinet, et ad unam quamque

huobam X. porcos saginandos in proprietate
 mea in silva ad Lottstollen dicta. Et in pago
 Alpegowie in villa Wizzin, quicquid habui,
 videlicet rem Eulorianicam et omnia ad eam
 pertinentia, et quicquid in ^{villa Mettingin} Ballinholz habui,
 et quicquid in Ballinholz habui, seu quicquid in
 villa Muspoumin habui, etiam in pago Turgowe,
 haec omnia Superius nominata, cum terris, edificijs,
 parvis, silvis &c. Equidem ille quingis Huoba
 s; Lunt höß: adhuc nostra etate Alenburghi ad
 proprietatem Muri pertinebant, sub censibus
 quibusdam privatis vendita, Wizzin seu
Wizze intra Stühlingen et Bronck situm
 sine dubio decimas quoque, Lottstollen,
Mettingen, et Muspoumen etiam alibi occurrunt,
 Quapropter notandum in generali traditione
 cuiusdam loci non contineri proprietatem
 omnium fundorum particularium, hinc potuit
 potuit V. g. Wolvenus in Muspoumen tradere
 advocatiam seu Jurisdictionem, et alia huius-
 modi universalia, et nihilominus particularia
 quaedam bona sibi reservare, quae post temporis
 intervallum sua donationi Super addere poterat.
 Unde pro donationibus nostris Sumatim animad-
 vertendum, Saepe eadem loca etiam a diversis
 tradita occurrere, quae quando clausulas generales
 habent, Scilicet cum edificijs, agris, pratis &c.
 non tamen in particulari de Singulis intelli-
 genda sunt. Sane cum Wolvenus in pro-
 cipua fundatione, qua integram Dinastiam
 finibus suis distinctam dedit, Specialiter
 tamen C III. Mansos expressit, Satis
 utiq; insinuans, hos mansos ut proprios

 51
 a/3

Fundatio principalis.

25.

1: Sün Fiqu. höjß: / à se esse donatos, cum
in reliquis villis incole etiam suos proprios
fundos possiderent. De Ballinholz diffi-
cultas restat, quinam locus huic nomini
subrit. nullibi enim terrarum hoc nomen
amplius reperitur. certe in hac charta ad
Pagum alregouensem refertur, dum iungitur
ad wizzin et Mellingen, atq; à Turgo-
vensi pago discernitur. Novum sane non
est, nomina antiqua non solum corrupta,
sed etiam omnino commutata fuisse, inde
suspicari licet, esse villam, que modo
Büchbunnd vocatur, cuius fundatio, cum
tamen inter primas Marrij numeranda
sit, alibi non reperitur. Forte derivor
erat Silva, cum Ballinholz dicebatur,
qua paululum in vertice extirpata,
dicta fuit Büchbunnd.

Caput IV.
 Fundatio Secundaria.
 Ludovici Regis.

Ludovicus primus Germaniae Rex, a quo
 deinceps Francia orientalis perpetuo ab
 occidentali separata permansit, non tantum
 eo nomine, quod Restorationem et bona
 I. fundationis confirmaverit, N^o in suam
 X. specialem tutelam receperit, ab omni alio
 onere immune fecerit, atq; insignia privilegia
 eligendi advocatum et Abbatem concesserit,
 inter Benefactores primum meretur locum;
 XVI. verum etiam quia Sponte de suis propriis
 possessionibus Monasterium insigniter
 dotavit. Hanc Donationem jure fundatione
 Secundariam nominamus, tum quia paucis
 interjectis annis, post Fundationem Princi-
 palem nimirum anno 870. peracta est, tum
 quia ab ipso potentissimo Rege facta, qui
 Fundationem principalem Suprema aucto-
 ritate confirmavit, tum denique precipue
 quia eandem prae ipsam Fundationem ampli-
 tudine sua vel adaequat, vel superat.
 Tradidit enim Ludovicus Rex speciali Diplomate
 quatuordecim omnino villas, quae totam
 ferme Clegoviam complectuntur, a Schwa-
 bova nimirum usq; ad Lauterlingam,
 in latitudine, et in latitudine a Rappo
 ad Sibelingam inclusive, illine quatuor
 hinc trium horarum spatio. Expreserat
 hanc Regionem antehac Odillos seu Odilleos;

quem proinde primum elegimus Binastam
eo nomine nobis notum vocare possumus.
Quo vero pacto eiusdem Regionis proprietates
ab Odillo ad Regis proprietatem pervenerint,
non exprimitur: Sed potuit contingere vel
heredis destitutione, vel quod Odillo illum
terro tractum solum in beneficium ad dies
vite vel ut centenarius comes receperit,
vel denique quod ex delicto exheres fuerit
declaratus.

Inuat Substantiam huius Diplomatis
adscribere: Ad Ludovicus Divina favente
clementia Rex, ob nostra mercedis aug-
mentum, et pro remedio aie Domini A vi
1: caroli M: / ac genitoris nostri Ludovici
pij: / nec non pro salute dilecta conjugis
1: Aemae: / ac carissima mole Ludovico,
Carolomano, Carolo crasso, Hildegarda
et Beatha: / concessimus quardam res
proprietatis nostra ad Mriiu, quod vocatur
Kinhowa, id est illam proprietatem, qua
Odillo habuit in locis subnotatis: Gathelinga,
Sibelinga, Aowestab, Aideffab, Aelunburg,
Balba, Suabowa, Rassa, Wolvenesrini,
wilchinga, Hareluka, Arzinga, wipurila,
Loucheringa, jam singulorum nominum
expluat ionem subnotimus: Gathelinga
id est Gäßlinga, modo territorij Scaffhu-
fiani est: refertur tamen adhuc in urba-
riis nostris Seculo decimo quinto census
quidam inde solvendus quatuor modiorum
trilicii, ac duorum et semis florenorum.

XVI.

Traditus à Falcie Filium
penitentem sapienter in
Somnis admonitum ut
Mnibus Benefaceret.
Spec. Histos. Sigeb.
Gumbela. ad. an. 875.

Sibelinga. Sibilinga eisdem terris orii, ubi
feuda quatuor aut quinque ad Saeculum usque
deum unum quintum prestiterunt.

Houestat Hopsellu, que villa Salis ampla
illo aeo fuit, ea qua ad hodiernum usque diem
decimo et census debentur Monasterio in
villulis postea enatis Mühlhau, Rosl, et
Lüschgraben. Hidestat Hopsellu, ubi
decimas postea donavit Gorpertus: forte
à Ludovico tradita sunt advocatia unacum
Mancipiis, silvis, parvis, aquis &c.

Altenburg Altenburg, ubi quinqs hu obas
jam dederat Wolvenus, sed advocatiam cum
reliquis juribus adiecit Ludovicus. Balbo
balu, quo postea praecipua Sedes Dinartarum
eisdem nominis, ac deniqs etiam Comitum.
Cleggoria fuit, à Scythianis tandem
destructa. Suabova Diswabru. Nullum plane
est dubium, specialem villam ad exitum
Silvae eisdem nominis Sitam et ab Altenburg
distinctam exhibuisse, cuius rudera tempora
Stumpfii, Guellimani aliorumq; aucthorum
adhuc virebantur, modo via non invisibilia,
exploris quorundam fabulis, qui hoc in loco
antiquissimorum Suevia Regum Sedem
finxerant, certum est Alemanorum castra
contra Romanos sub Constantio juniore hic
posita fuisse. Sicut non improbabile, quod
vult Elmud P. Rustenus Steer, Altenburgum
nostrum Comitibus Altenburgiis olim nomen
dedit, certe Gorpertum comitem ibi jus dix-
isse ex quadam charta constat.

Ano. Mus.
fol. 227.

XII.

Raffa Rastig, ubi pariter ex fundatione
 prima va jam quaedam ad Münch, pertinebant.
 Superfuit modo nonnulli census. Wolveneseri-
nthi modo in villam halderswil exire videt,
 penes quam quidam tractus adhuc exstat,
 qui Wolfinus rütti dicitur; unde suspicor,
 novalibus incrementa capientibus denique
 villam halderswil, cuius sonus recentior,
 a quodam Baltasaro denominatum fuisse,
 includit etiam Seu Rütli Hof, quem sedem
 urbanam seu oriviam Abbatis Rhonaugionis
 fuisse dicunt. videtur tamen nomen Wolvenes
 antiquius ex hoc diplomate huic Pradio quam
Restauratori nostro fuisse. Wilekinga
Wiltflingem hinc in territorio Scasshuriano,
 saltem quo ad decimas et census penes Münch
 pertinet. Aarelaha Gaspach amplior villa
 illa temperate fuit, postea ad Münch S.
Agnelis Scasshurij devenit, nunc nobile
 praedium Nobilium de Bayer, Arzinga
Enzingem saepius in chartis nostris occurrit,
 specialiter quo ad rem Eclerastlicam, hic
 ergo Secularia à Ludovico tradita censeri
 debent. Idem iudicium esto de Wizwila
 seu Wiltwil. Louchoringa Laufstingem
Kinloz jam anno 853. tradiderat, quicquid
 proprietatis ibi habuit; Ludovicus addidit
 iura posteriora.

His locis enumeratis additur in Diplomate
 sequens clausula generalis: cum Eclerius cunctis
tingis Eclerastlicis rebus, et Maneribus utriusque
Sexus, curtilibus, edificiis, terris, cultis, et
incultis, pratibus, parcibus, silvis, aguis, aquarumque

decurribus, Molendinis, Piscationibus, viis et
 invuis, exitibus et redivibus, quaritis et
 inquirendis, omnibusq; ad eadem loca jure
 legitime q; pertinentibus, ut perpetua aliter
 remaneant ad Monium prescriptum
 Rhinowa, ubi nunc Wolvine Abbas esse
 dignoscitur. Hæc clausula amplissima
 a Supremo Principe adjecta, qui dare
 potuit, quantum voluit, et voluit quantum
 potuit, satis individual, jura advocacia
 et Ecclesiastica in omnem illum Terræ
 partem, Monasterio fuisse concessa,
 excepto solo Supremo dominio, quod
 abdicare a se Princeps nec vult, nec
 potest, nec solet. Insuper quardam
 possessiones particulares, ut curtillia,
 edificiua, Molendina, Mancipia p. quas
 Odilloz ante profuderat, sine dubio
 continebat, ceteris tamen particularibus
 fundis ac jurebus, que incole eorundem
 locorum hactenus habuerant, ac subinde
 Monio legare poterant.

Addit Ludovicus eodem in diploma
 jus piscandi in Rheno supra et infra
 Monium duarum circiter horarum spacio
 sequentibus verbis: Insuper etiam de
loco Lausa in omni quoq; tempore
tertia post biduum die et nocte usque
Luabowa, ab eodem autem omni tempore

Dotatio Ludovici R.

31.

in utraque Remi parte usque ad locum, qua
Tum in fluit, Firandi potestate concedimus.

Salvum et integrum iugiter persistit hoc jus
Monasterio, nisi quod non iam tempus sed
locus ex superiori parte sit divisus. facile
autem ex hoc locu deveniri potest ad filum
veteris Suabovae jam penitus destructe.

Sano pro similitudo huius donationis duo ^{XVI.}
exemplaria Rex expediri fecerat, quod in A.L. 95.
rebus maioris momenti non inusitatum
fuisse testatur Mabillon. Alterum exemplar
compendium precedentis est sub eodem
dato: sed habet sigillum elegans simile
illi, quod affixum est Diplomati sub n. X.
vel 7. in quo clare legitur . . . . PROTEGE
HLUDOLICUM REG.

Caput V.
Benefactores primi Seculi.

Ad uno in conspectu primo scribemus, deinde
propius chartarum verbis, quantum fieri poterit,
eorum donationes referemus, subijcientes singulis
locis, que magis erunt notabilia. Nunquam
Monium nostrum tot simul habuit Beneficos,
quam primis statim temporibus, ubi disciplina
Regularis maxime vigebat, et Nobiles quique
sua bona certatim confesse studuerunt. Sunt
autem sequentes, qui bona adjecta donarunt.

Rinloz Laucheringam

Meginhard Frerb. Mettingen

Sigemar Nob. cellam Albam

Laudfrid Comes Alcaffin.

Suab Frerby. Waldekilchen.

Nanger et Adalmin Nylvas in Alcaffin.

Adilprecht comes gurtwilam.

Winthhere Oba Emundingen.

Engelhard Hierolzwilare.

Thieterat Trullichoven et Stat.

Amilger Trullichoven.

Othram witzwilam et Arzingam

Odalger et Jma Appellinkuden et

Zeppinwilare.

Göalher Mundichingen.

Herluit wiechsa.

Gozperd comes et Abba Arzingam,
onam, Cætingen, et Rinheim.

Rinloz tradidit ad Monium, quod dicitur

Rin augia, quicquid in pago Cleggome in villa
Laucheringa et in illa marcha proprietatis
habere dinoscatur. Luet pono loco Laucheringen,

Charta II.
año. 844.

Benefactores.

quod Monrio cessit, Tezelen in Gregore addies
 vite vixim recepit in temporalis vite pro-
 visionem, hoc ipsum tamen cogitans de eterna
 bealitudine in hereditarium jus Monij reliquit.
 Proinde inter Benefactores, quorum in chartis memo-
 ria exalat, merito primum locum tenet. Facta est
 enim haec donatio ante Restorationem, cum nullus
 adhuc Monij Abbas praesert per conventionem
 Fratrum et Gopperti Comitibus utroque Advocati,
 Anno II. Ludovici Regis, qui posterior esse non
 potest anno 844. a pace vinducari, secundus et
 primus Regi Papa. neque litterae illae numerales
 duarum unitatum explicari possunt de anno
 undecimo, cum modus ille per modum Cifrarum
 computandi illa tempestate plane fuerit inuri-
 talus, ac in charta sequenti eadem manu in
 chartario descripta annus undecimus Regni
 Ludovici expressae scribatur per denarium et unitatem.

He. gottus hanc chartam
 exhibet to. II. general. Dipl.
 charta XL. IX. et ad eundem
 annum 844. refert.

Meginhard Presbyter pro eterna retributione
 aia. sua, et pro remedio aia. Patris et Matris,
 Fratris et Sororum suarum, quicquid in termino
 Mettingen de hereditate materna habere
 visus est, tam terras, aedificiis, campis, Silvis,
 aquis, praeiis, Mobilibus, et immobilibus, Mancipiisq.
 totum atq. integrum ad Monium, quod vocatur
 Rin augia, et est constructum in honore S. Mariae
 et S. Petri, tradidit, atq. transfudit, ut ibi fulgeat,
 quamdiu mundus flat, quin et ipse simul Monium
 ingressurum testatur, insertus in librum Fratrum
 Conscriptorum S. Galli. ceterum satis largam fuisse
 hanc donationem ex ipsis terminis claret, frustra
 enim aliis adderetur, cum terras, aedificiis, campisq.
 nisi haec re ipsa in donatione comprehenderentur,
 quod pro sequentibus etiam donationibus notasse

1 V.
 855.

16

Sufficit. Data est haec charta ad Mellingen, in ipsa curia, quam tradidit XII. K. Sep. regnante Rege Ludovico, anno I. Benedicti P. III. Adeoq. anno 855. post Restorationem quidem, sed ante Fundationem Principalem wolbeni. Aine B. V. Mariae additur S. Petrus tanquam Patronus.

Landfrid pro amore patriae caelestis, et pro remedio animarum, sua et Patris sui, quicquid factae ipsius in Alpegone in villa Alaffin conquirivit, et postea ad ipsum allatum est, hoc solum atq. integrum ad Murrum, quod vocatur Rin augia, tradidit et transfudit. Porro Landfrid ipse idem Comes est, qui in charta IX. cum alijs subscriptus reperitur, quod in picturis Maiores nostri indigitarunt. facta fuit haec donatio sub Abbate Antwarto, cuius Regiminis tempus satis est obscurum, a nobis suo loco declarandum. Satis interim sit, id contigisse probabilis anno 856.

Suab. Presbyter aeterni Regni gaudia quorundam acquisitiones suas Deo tradidit, ut eas cum aeternitate valeret invenire, pro eo nempe omne, quod in viis et in termino, in pago Alpegone ad Waldkilchum habuit, tam terris, quam edificijs ad Murrum, quod consuetam est in honore Beati Petri Apostoli, tradidit, atq. transfudit, se quoq. saeculorum promisit. quod et fideliter proficit, Catalogo S. Gallensi adscriptus, nam adventante Mabilonio, simul sua seq. ipsos illo quo Deo consecrare consueverant. ceterum Waldkirch quoad Decimas et jus Patronatus modo pertinet ad Barthenonem Seckingenem, cuius anni proventus ad aliquot millia florenorum aspernere dicuntur. Data est haec charta Toinga coram populo Alpego-

VII.
856.
chartam hanc edidit, v. g. gott. loc. cit. N. 47. camp. ad annum 878. quod alijs notis chronologicis destituit. sed ob insertum Antwartum qui wolbenum in Abbatia praefuit, viginti circiter annis antiquior esse debet.

VIII.
857.
Hergott fo. 11. geneal. 2. el. charta LXV. exhibet hanc chartam ad an. 857. eo quod N. C. laud. Papa ab an. 858. usq. ad predictum an. exccit. Cicle. riam, potius tamen fluendum annis 858. cum N. C. laud. die 24. Apr. electus sit, haec autem donatio eodem anno in Diplomate Ludovici confirmata.

Benefactores.

35.

vense die 22. Junij anno 857. cum Waldkircha ulpro
te speciali nota digna inserta et confirmata fit
in diplomate Ludovici de anno 858.

VIII.
82.

Manger et uxor eius Adalwin pro remedio
anime sue et pro Dei amore ad M^rium wolvenii,
quod nominatur Renangia, quod constructum est
in honore Beate Marie Semper virginis, aliorumque
innumerabilium ibidem requiescentium tradiderunt.
hoc est tertia pars, que ipsis contigit in silvis,
que jacent in duabus marchis, que ambo nominan-
tur ad Alaphin, et de terra pars una, que jacet
inter nostras terras, et in alio loco de terra
Jugera XII. Notari mense tur, quod insignis hae
donatio facta fit etiam intuitu magna copia
sacrarum Reliquiarum, quas wolvenus, ut ex
Diplomate Ludovici constat, in hoc M^rium
intulit; unde in alijs chartis ceterarum et quam
plurimorum sanctorum fit mentio. Ceterum hae
donatio triplex est, primo tertia pars sylvarum,
deinde magni terrarum tractus, postremo agrorum
in duodecim jugeris consistentium. Forte illae
sylvae apud Bue Henried adhuc supersunt, cum
in duabus marchis sitae esse dicantur, nec
Alaphin, Alofa, seu Alzybe prout fit distributum,
quem locum ^{jam} antea Landfridus tradiderat, subpote
in diplomate Ludovici de anno 858. jam specialiter X
confirmatum. Hae vero Mangeri charta data
est anno XX. Ludovici Regis, id est computando
a pace virdunensi anno 862.

5
15
10

Adilpreht Comes tradidit totam hereditatem
suam ad M^rium Anawa, hoc est, quic quid in

XII. 73.
edita est hae charta a
Hergollo Gen. Dip. 10. 11.

N. L. XXII. cum indictione
VI. cui convenit anno
873. et XXX. Ludovici
à pace viridunensi.

Hanc chartam habet Ho.
gott. loc. cit. N. L. XXII. 367.
anum Hadriani pp. conexit
Coco II. penono VIII. ponendus
folet VI. qui idem est cum
871. in charta expressus.

pago Alpigowe, et in villa nuncupata gurtwila habere
viduo ort, id est tam terris quam edificiis, Mancipis,
pialis p. et contra in Italia accepit locum in pago
Tartonenze situm, vocabulo gaves, diebus vite sue
tantum tenendum, post obitum vero eius ad ante-
dictum Murrum redijt in perpetuum tenendus.

Ergo inter Benefactores merito numerandus, maxime
cum et administrationem dispartiarum possessionum in
favorem Murrj ad tempus in se suscepisse videatur.

Difficultas occurrit, quia in charta precedenti. XI.
data año 871. dicitur Adilbertus comitem pro
hereditate sua in Tartonenzi, pago dedisse libras C.
nulla facta mentione de gurtwila. Dicendum igitur,
primo quidem alias possessiones forte chodrum in
pago Tartonenzi Adilberto pro libris centum
fuisse traditas: deinde vero subsequenti año 873.
etiam gaves addidit vite pro gurtwila fuisse concessum;
dicitur enim data hæc charta año XXX. Ludovici
Regis, qui a pace viridunensi, aliud esse non potest
ab año supradicto 873. licet in dicto VII. forte à
scriptore chartularij adjecta non coincidal; nam
resalido teste si dubium oriatur circa annos incar-
nationis atq; indictionis, potius standum pro illis,
quam pro istis. Porro hunc Adilbertum Comitem
fuisse Turgovia, prout in charta nostra XIII. data
año 875. pene dubitari non potest. charta 19. apud
Gold. fol. 51. scribitur: Adalberto comite in Durgowe
ad an. 870.

XIII.
875.

Winithere seu wliutere salubifera compunctione
pertractus tradidit ad hereditatem suam ad Murrum,
quod vocatur Renugia, ubi wolvone Fundator
loci illius venerabilis Abbatroscie dinoscebatur.
hoc ort, quicquid in pago Turgovenzi in Comitatu
Adilberti comitis, et in villa Rizmundinga habere

Benefactores.

viduus est, tam agris, pratis, silvis, aquis p. quidam 37.
 ages jam ex primæva fundatione Pyramundinga 111.
 pertinebat ad Münium: modo reliqua adjecit.
Winitherus unacum alijs, que in Turgovia pos-
 sidebat, unum duntaxat molendinum, unum que
 journalem et garandam excipiens, quo sita est ad
 orientalem partem fluminis, qui dicitur Biberacha.
Lourens iste ex altera parte nimirum Hegowe
 influit in Rhenum, ubi insigne molendinum adhuc
 videtur, sine dubio hoc ipsum a Winithero exceptum.
 Satis ex eo patet, hanc donationem satis amplem
 fuisse, et ad Rhenum, si non ultra protendit,
 credibile enim est eundem Winitherum, dum
 monachum Athenaugie induit, ut suo loco videbimus,
 simul ea quoque Münio attulisse, que antea sibi
 reservaverat. ceterum villam Castmündinga
 in feudum à Münio usque ad annum 1499. datam
 fuisse, ex antiquis feudorum libris constat. Data
 est hoc charta anno Regni Ludovici XXXIII. id
 est anno christi 875. VII. Idus octob. die Sabbathi.

Engilhart suam hereditatem tradidit ad Münium XV.
 875.
Rinava, hoc est, quicquid in villa, que vocatur
Hierolderwilare, habuit, censumque annis singulis,
 hoc est, solidos VI. de vino, et VI. Maltura de grano.
 Nomina antiqua, maxime que ad litteras initiales,
 sæpius posthac imutata fuisse, vel ex domesticis
 documentis satis constat: unde illud Hierolder-
wilare aliud non est à Hierolder in pago
Turigone ad fluvium Limacum situm, cuius
 nomen urumfructum ad dies vite Engilhart,
 dum Münium est ingressus factus, postea Diaconus,
 fratri suo Adilgozo reliquit. Signatur hoc charta

38.

año XXXVI. Ludovici, epocha nimirum ducta a
morte Salis.

XVII.

876.

Thierat tradidit hereditatem suam ad Monium
Kinaugia pro remedio anime Domini sui Danchradi,
et anime sue, hoc est, quicquid in pago Turgowe
in locis, que vocantur Trullichoven et Slate
habere visa est, tam terris, quam edificijs,
Manijs, silvis, pratis, vineis, ubi vinee
in illis locis jam culta speciali nota digno sunt.
Sicut Thierat genus non ignobile significat,
dum Maritum suum Danchradam, sine dubio jam
defunctum, Dominum vocat, consortiam, vero
Thori non dissimulans, dum ait: tam ea traditio
Domini mei Danchradi, quam quicquid ibi
acquiritimus. ceterum cum villa ista Trullichoven
et Slate, jam in Fundatione Principali Wolvenii
inclusa sint, monitum illud, quod supra in simili
posuimus, hic applicandum venit. villa Schlatt
triplex est, Ober - mittel - et nat - seu mittel
Schlatt, que omnes sine dubio antiquitus ad
Monium pertinebant. In hac vero donatione
intra F. Kemmer singulariter intelligit ur
Obi, flatt, ubi ex Urbariorum fide census
4. Modiorum tritici, et 6. modiorum avenae,
et 4. gallinarum Monio debebatur. Ipsa tamen
Advocacia seu Jurisdicia, que adhuc año 1484.
in feudum dabatur, probabilis ex Fundatione
Wolvenii derivanda est.

XVIII.

876.

Almilger pro remedio anime sue tale
dedit Prædium, quale comparavit in villa
Trullichoven ad Monium, quod vocatur Kinowa,
cuius usumfructum reservavit Fratri suo

Benefactores.

Wichramo, et post huius decessum proprio
 filio Amilgero, cum hac conditione, ut in Festi-
 vitate S. Benedicti prandium fratribus
 pararent: denique post obitum utriusque usu-
 fructuarij idem pradium ad mensam Monachoru
 rediret. Wichramum et Amilgerum filium
 monachos fuisse probabile quidem est, non ob-
 stante usufructuario pro more illorum tem-
 porum: vix tamen credibile, cum nomen Monachi
 non exprimat, et Amilger in catalogo S.
 Gallensi omnino desideretur, ubi tamen oes
 sub Wichramo Abbate et ante ipsius regimen
 viventes descripsi sunt. Subscribitur: actum
in Renaugionzi Insula, quo Insula qualitas
hie primo exprimitur, cum alias inter diversa
nomina illud sit frequentius Renaugia sine
dubio a germanico Rinan dictum deductum,
quod alij et ob difficultatem litteris exprimendi
nomina germanica diversimoda reddebant.

Othram tradidit hereditatem suam ad
 Mirium Rinova, quicquid in pago Cleggove,
 in locis nuncupatis witzwila et Arzinga
 habere visus est, tam terris, quam edificiis, partip.
 Particularia nimirum bona Othram ibi possi-
 debat, que generaliter alias jam inclusa erant
 in Fundatione Secundaria Ludovici Regis.
 Condicio porro huic donationi adjecta fuit,
 ut si Othram ab itinere reversus fuerit,
 prospet, si uellet, donata redimere; unde
 oportuit iter fuisse bene longum, forte
 in terram Sanctam. Notandum tamen, eiusmodi

XIX.
 875.

40.

redemptionis facultatem plurimis chartis adiectam raro fuisse exercitam.

XXI.
888.

Odalger unicum conjugem suam Emma tradidit hereditatem suam ad Murrum, quod Rinowia dicitur, hoc est, quicquid in pago Turgowe et in villa Appillinhusen et Zeginwilare in presentem habere dicebatur, cum domibus, alijsq; edificijs, silvis p. Hac duo loca esse illa, que modo Lappelhaispau, et Speckel nominantur, et haud procul a Rattlingen Reichlingen adjacent, certissimum est, tum quia simul junguntur, tum quia Reichlingen ab hac donatione conceptis verbis excipitur: Excepto vide licet, quod in Reichelingen habere videtur. Opportuit tamen eo ipso, hanc donationem se se usq; ad Reichlingen extendisse. Peroraverunt quidem Odalger et Emma ad dies vite usufructu ex rebus Murrum in Barentingen, et ex quodam beneficio in Alate, quo quidam Egino hactenus fruebatur, et ad Murrum, pariter. Spectabat quo non obstanter inter principes Benefactorum numerandi sunt. Odalger tamen non est ille, qui in Catalogo S. Gallensi numero 17. mo recensetur, cum a. n. 885. quo ille conscriptus est, nondum potuerit esse monachus, qui, primum post triennium, sub rege a. n. 1. Arnolphi Regis hanc donationem fecit. occurrit Emma C. id est

XCIV.

Laica in quodam Manuscripto, cui fastafis ut Benefactrix inscripta fuit.

XXII.
892.

Goat here tradidit Casadam legitimam silam in Mundichingen cum oibus edificijs, viis, parvis, ad Murrum, quod Rinowia dicitur, Casada juxta de Cangium est habitaculum cum adjacente

Benefactores.

Terra, ex qua vite gra familia ali profuit, imo ipsam etiam familiam cum omnibus adjacentibus significat.

41.

Mundichingen vesp in Alpegonse sitam esse exinde erui videtur, quia eam a Mungero Goather adquisierat, qui Manger alias professiones plures in Alpegonse sitas jam prius Mrio donauerat. Vocatur modo Munchingen haud procul a Bondorf ad walaacha decurram sita. Subscribitur: actum in pago Cleggoune in villa Althunbarch coram Gopperto Comite anno V. Arnolphi Regis, qui est annus Christi. 892.

H. e. gottus affert chartam C. XII. de a. 912. in qua Munchinga dicitur in pago Cleggoue sita. VIII.

Aer luitk, pro remedio aie suo in proprium dedit unum agrum, qui in marcha jaicel, quo vocatur wiechra, ad Mrium, quod vocatur Rinowa, ea videlicet ratione, ut singulis annis inde censum percoluat, id est anum molabilem molarem: post obitum vero ipsius, Waltrannus nepos eius singulis annis duos lapides molares. opportuit agrum fuisse bene magnum, ex quo tam pectiosus census singulis annis, pendi potuit. Post mortem nepotis idem opulentus ager Mrio integre cepit. Deinde census fuit impositus unius modij tritici et alterius avenae, ac duorum cum dimidio florenorum. Denique penitus cum multis alijs expiravit. Wiechra adiacet Tura haud procul ab Andelfingen, dabaturq; ipsa etiam Advocatia, sive Hogtogh, in feudum; licet hoc non ex ista donatione Aer luitki, sed ex Wolvoni fundatione Mrio compellere videatur, Notatur anus X. Arnolphi Regis, sed quia post denarium adhuc unitas l. erara videtur, hinc melius ponitur anus Christi 898. si Arnulfus jam ad finem anni 887. electus est.

XXIV. 898.

Supersunt ex Benefactoribus Vir Nobilis Sigemar, et Goppertus Comes et Abbas. Verum quia eorum donationes insignes speciali observatione digno sunt, in speciali etiam capite describendas suscipimus.

Caput VI.
Donationes Sigemari
et Gōzperti.

VI.
856.

In nomine Dei Summi. vir quidam Nobilis
nomine Sigemar sub confirmatione tradidit ad
Monium Rinaugia cellam, qua dicitur Alba, quo
Sita est in pago Alpigowe, ad stabilendum ibi
Servitium S. Mariae, pro Semetipso et filio suo
nomine Luithere, annuente Domino voluente eius-
dem loci hereditario tutore, sub Rege Ludovico,
año I. Nicolai Pape. Mabillon ad annum 963.
expluat nomen celle alba, dum ait: cella S. Blasij
primitus habuit nomen celle alba. Eandem
explicationem quoddam Msr. Saeculo undecimo
exaratum his verbis refert: Alba cella, quo
nunc S. Blasij dicitur, propria fuit cuiusdam
viri nomine Sigemar, quam pro Semetipso et
filio, cui nomen Luithere Monachus tradidit
Renaugie ad stabilendum p. Non solum
autem Luither, verum etiam Pater Sigemar
Monachum Renaugie induit, ut ex catalogo
Athenaugiensium in libro Fratru conscriptoru
S. galli constat. De hoc observantiam Regula
S. S. Benedicti cella alba in Sylva nigra
illatam fuisse viri docti iudicaverunt, nec non
per S. Fint anum, qui eo ipso tempore Monas-
tice perfectionis normam proventibus iniciavit
et futuris, ac paulo post, partem reliquiarum S.
Blasij in illam saltum transtulit, unde nomen
loci enatum.

Monasteria minor a illa tempestate Cellas
lo. i. Anal. fuisse nuncupatas Mabillon testatur, prout
cella S. galli, et cella S. Meginradi in nostris

Donatio Gorperli.

113.

Sub fin. Sec. 5^{ti}.

etiam partibus Sapius occurrunt, eargo Sapius
 in ipsa fundacione alijs Monasteriis comen-
 datas atq; incorporatas, ut Monastica disci-
 plina in eiuſmodi Subiectis cellis introduceatur.
 cuius exemplum domerticum postea habuit
 ipsum Monium S. Blasij, cui othrenburanum
 ipse huius Fundator postea conuivit. Neque
 exirrimandum est, per hanc donationem solum
 edificium quoddam Monio nostro conceditum
 fuisse, cum onere Monachos ibi habitantes alendi;
 quin potius credendum, Fundationem satis largam
 a viro nobili pro intentione sua ad frequenda
 adjunctam fuisse. Resperit quidem specialiter
 Ligemar ad stabiliendum ibi Leuitium S. Marie,
 quod an ad Rhenaugiam an uero ad cellam albam
 referendum sit, non satis liquet, nec tamen
 multum interest, nisi quod ex hoc ipso etiam
 deduci posse uideatur, hanc donationem ante
 translationem sacrarum Reliquiarum fuisse
 factam, et cellam albam primitus in honorem
 B. V. M. fuisse conditam. Porro confirmatio,
 utiq; Regia, cum regimen Regis subijeratur,
 de qua in ista charta fit mentio, aut specialis
 fuit, que tamen non amplius exstat, aut illa
 ipsa indigitatur, que data est anno 858. a Ludouico
 Germanico in confirmatione Fundationis Wolbe-
 niano, cui conceptis uerbis inseritur: cella in
Alpegowe, que diuitus Alba. qua propter necesse
 est, presentem donationem tempore precessisse
 expeditionem Regi diplomatica, ac proinde Beroldo
 Chardarum ordine anno 856. contigisse, quo Woluenus
 hereditarius Tutor Rhenaugie sed nondum Abbas fuit,

Garb. itin.
 fol. 210.
 x Conradus de woffharte-
 wendi.

8
 / 191^a

a
 vardin

licet scriptor chartularij, ut alibi. Sape, animum I. Nicolai Sape adiecit, qui primum post annum sequentem electus fuit.

Ex his pono hactenus incompleta, ac variis meritis conjecturis magis obscurata origo celeberrimi ac modo Principalis Monasterii S. Blasij in Hercinia Sylva patere videtur; eius enim primus conditor aliud a Sigemaro vero Nobili vix esse potuit, cuius videlicet ea cella erat propria, ut eam etiam alienare, atque Monio nostro tradere potuerit, que sane potestas alio viro laico, preterquam Fundatori non competit. constat nihilominus, post Hungarorum incursum, qui contigit anno 925. atque unacum reliquo Rheni tractu etiam Insulam nostram subvertit, Regimbertum noviter constructis cellam S. Blasii, et ab Ottone II. anno 983. diploma libertatis impetrasse, postea etiam propriis Abbatibus obtentis, licet eadem cella, posterioribus etiam Diplomatibus nostris inserta reperiatur. Atque negant hodie in S. Blasiani hanc primum cum Rhenaugiensiibus unionem; quin imo in proprio eorum codice vetusto constructionis S. Blasij eandem haud obscure designatam agnoscunt, ubi pagina 8. vaaversa hæc leguntur: Huius temporis initialis est locus Rhenaugia id est anno 1114. dedicatum fuit templum a quo etiam sumptuosa privilegia sua, ut docet calculatio sue descriptio Cronicarum. Sed de cella Alba jam satis in vita S. Finkani Gotzpertus Comes anno 876. primo quidem

Donatio Gozpertii.

45.

per comutationem aliqua loca tradidit. Miris
 recipiens alia in Lauffaro Marcho: remum quia haec
 ipsa postmodum adjectis etiam alijs restituit, etiam
 illa priora donata fuisse, merito censeri debent.
Dedit ergo quicquid in pago Clegowe habuit in villa
Arzinga rem Culenarduam, et decimationis inter-
gritalem, et illam etiam partem, quam ab Ep^o
Salamone constantiensis Ecc^lie adquisierat, quo
pari sine dubio erat quarta Ep^o ex Decimis pendere
solita, loco cuius Gozpertus Salamoni alia bona
tradiderat, unde mirum est, nostro tempore
quartam istam iterum ab Ep^o exigi. Dedit
insuper in Transmundingen, Rehbergen, et
Suabova, illam hereditatem, quam apud Ri-
kerum adquisivit. qui Riker in Catalogo
numero undecimo recensetur, incertum tamen,
an is idem fuerit. Dedit quoque in Jaderstettin
et Hovesstettin omnem Decimationem, excepto
in decima Huoba, quo ad Laufrin pertinet, et
ideo fortasse non dedit, quia eandem in hac
ipsa comutatione unacum Laufrin recepit.
Dedit denique in villa, quo vocatur Balba, hu-
bas, quas ibidem habuit, cum cunctis rebus ad
ead, pertinentibus, exceptis veteribus agris
et pratis, quo antea ad Lozerstettin pertine-
bant. et hoc etiam forte ideo, quia jam
unacum Lohstetten Monasterij erant. Additur
his omnibus haec clausula quicquid dicit, aut
nominari potest. Haec traditio seu comutatio
per Carolum Ludovici Filium postea Impera-
torem dictam crasum ano quidem 876. facta,
Sed a Woluene Abbate ano 878. confirmata
fuit. in charta 24. apud Galdast lo. 2. fol. 32. refertur
Gozpertus Comes Legatus Imperatoris ad an. 884.

Deinde factus Abbas Gogzebus huius nominis II. anò 892. non solum rexit, quo a Monacho pro Carolam et Wolvenum accepit in d'uffaro Marcho, nempe Lauffin, Langewisa, Thuerlingen, Morinswilare, et Saichheim, sed etiam de propriis allodijs multo plura superaddidit. Tradidit enim hereditatem suam pro remedio anime sue ac Paroniam suorum ad Münium, quod Kinova nominatur, ubi gregi Dei preesse videbatur, quicquid in Owa habere visus est, cum terris, domibus, Basilicis, curadibus p. quoniam sic hae Owa, haecenus latuit, sed fidenter dicendum esse oppidum, quod nunc vocatur Cglirau, testatur enim Tschudi in epistola ad Nicolaum Briefferum, quae servatur in Mrs. codice S. Alariae no, hoc nomine vocatum fuisse ad pagum Cleggo viensem, prout modo ex eadem parte Rheni Silum est. Nonomen facile sortiri potuit, a quodam postea eius postrefiore, quemadmodum Supra notavimus de Baltersweil. Tradidit insuper, quicquid in pago Aegoure in villa, quae dicitur Pöelingen habere visus est, cum Basilicis, vineis, silvis, molendinis p. Nunc vulgo nominatur Lüdingen, de cuius traditione Specialis charta ejusdem Gogzebus in originali superest cum amplissima clausula: quicquid diei aut nominari potest. Tradidit deniqs quicquid in Kinheim habere visus est cum rebus ecclesiasticis, vineis, pomarijs, pratis, molendinis p. Tunc quicquid in tractu Rheinheimensi ac villis ad illum pertinentibus haecenus Münium possedit, aliunde quam ex haec Gogzebus donatione non

Gogzebus ibin. fol. 14.

Haec Epistola habetur im: praefra apud Tschud. lo. 1. fol. 151. probat id Tschudius ex litteris audentibus Monach. tsiij Wellingen de anò 1255, testatur idem et Heigottus in prolegomen. general. Habz p. pag. 111.

A. 1. 9.

Donatio Gopperti.

47.

derivatur. ut proinde post Fundatores nostros
inter precipuos Benefactores connumerandus,
aut certe reliquis proponendus sit. Licet enim
huic donationi pactum relictionis seu redemptio-
nis minimo pacto adiecit, hoc tamen ideo
tantum pro usu illius temporis factum, ut faci-
liores frequentior ergo donationes ac earum
confirmationes essent, quemadmodum apud
Goldardum testatur uadianus. Nam uero eius-
modi pactum in factum deducebatur, et tunc
omnium minime, quando Benefactores taliter
pariscentes seculo relicto in ipsdem Murijs
Monasticem assumpserant, quibus bene facere
intendebant. quod non solum fecit Goppertus,
sed etiam filius eius Folkerus in hac charta
nominatus, et in calendario liturgie antiquissima,
manu tamen paululum recentiori ad diem 19.
Augusti hoc modo notatus Folkerus m. id est,
Monachus. Subscripsit huic charta Luitprechtus
Monachus sine dubio Murijs Cancellarius, qui
in catalogo S. Gallensi habetur ordine vigesimi
mus primus, cuius proinde manus testatur
omnes precedentes sub uichramo Abbate
vixisse, et plures unacum ipso sub Gopperto II.
Supervixisse.

XXX.

Caput VII.

De Advocatis Monasterij.

Diversi occurrunt Advocati in nostris chartis. Interdum enim solum personarum particularium donationes aut commutationes cum Monachis faciebant, easque, ut ratas essent, auctoritate Advocati, sine dubio ad hunc actum specialiter rogati, communicabant. Cum manu Advocati mei Ratulfi, ait Thiedo in commutatione sua, id est mit dem Hogo biggtau. Cum advocato meo Anno, inquit Meginhart. coram Advocato meo Ratpelo, donationem suam firmat suab Presbyter. Animadvertendum vero, hos ideo indignis Advocato, Tutore, seu causidico, quia erant viri Ecclesiastici, qui negotijs civilibus in persona propria haud facile se intermitterebant. Negs enim in alijs chartis, ubi laici donationes fecerunt, eiusmodi Advocatorum auctoritas occurrit; Nam et Winither postea factus Monachus, in catalogo S. Gallensis Clericus fuisse notatur, licet hoc in donatione ipsius non exprimatur, in qua ait: cum manu Advocati mei Otharij.

XIII.

Hoc eadem erat ratio, cur Monasterijs Advocati darentur; id enim factum non solum in eorum defensionem tum in judicijs publicis, tum contra invasorum potentiam: Sed etiam, ut eorum loco negotia civilia peragerent, atque Subditis Monasteriorum jus dicerent. De quibus Advocatis nobis modo sermo est. Fossunt autem hi ipsi juxta chartas nostras dividi in Supremos et ordinarios. Supremus Advocatus Monij nri sine dubio erat Ludovicus Germanicus, cuius verba in diplomate dato año 858. sunt ista: Vir venerabilis nomine Wolone, atque fidelis vassus noster ... prefatum Monasterium

Advocati.

49.

Cum omnibus rebus ibidem prestimentibus ex jure
 et potestate sua in jus et Dominationem nostram
 atq; mundeburdum oia tradidit, ea videlicet ra-
 tione, ut ab hac die et deinceps sub nostra defen-
 sione et immunitatis tuitione cum integritate
 omni consistant. Mundeburdum tutelam significat,
 unde germanicum illud Worwilt. Carolus eius
 Filius non minus Arnij suorum us defensor fuit;
 ita enim ait: vir pcurator nomine wolvene
michi Carolo Ludovici serenissimi Regis fi-
lio de sua proprietate constructum Monrium
in jus proprium ac dominationem post suum
obitum concessit habendum p. quod ait: Fort
suum obitum, convenientius explicari potest de
obitu Ludovici Regis ac Patris, qui eodem hoc
anno ac mense Francofurti die 18. va Augusti
decessit, ac propterea forsitan Filij Caroli
authoritas adhibita fuit, cum vita Patris jam
esset conelamata.

XIV.

constat ex charta Her-
 gotti gen. Dip. N. LXXXV.
 Carolum ano 872, pagi
 Bisingovia fuisse Reclarem.

Arnulfus post Carolum probabiliter defen-
 sionem Arnij suscepit; licet enim id in litteris
 non exprimitur, eius tamen autoritate robo-
 rantur, et nomine notantur charte plures.
 Simili modo dubitandum non est, Carolum Magnu,
 sub quo primitus conditum fuit Monrium, eius-
 dem fuisse primum advocatum ac protectorem,
 cum illa tempestate usitatum imo necessarium
 fuerit, ad novi Arcleisij fundationem Cesaris
 aut Regis adhibere autoritatem; nam teste
Vadiano Monria fundari non poterant sine
Principis consensu. quod idem post eius
 decessum de Ludovico bro eius filio est
 sentiendum, licet littere nullae fuerint expeditae,

XXI.
 XXII.
 XXIII.
 XXIV.

apud Gold.
 Is. 3. f. 10.

tena unbriga
 18

aut quod verosimilius est, in tumultu illo et ex-
patione Mⁿⁱ fuerint deperdita.

Verum quia Summi Reges ac Imperatores
per semetipsos administrare jura non poterant,
hinc alios viros potentes, qui professiones suas
Mⁿⁱ aditas habebant, ut observat du Cangius,
constituebant Advocatos, aut, per singulare
privilegium Mⁿⁱ liberam eorundem
electionem permittentibus. quod in ipsa restau-
ratione petente Walueno Ludovicus Germanicus
año 852. per Diploma concessit, his verbis:
Nostre placuit Providentie in Prefati Abbatis
Suorumq; Successorum et Fratrum videlicet
Monachorum hoc perpetuales, tenere potes-
tate, ut Sapientum viri consilij ex eis, quos
inter potentes seculi esse noverunt equitatis
et modestie amantiore, eligant suo competente
loco Advocatos et defensores, nec quisquam
omnium sibi hanc curam vel potestatem pre-
sumat vendicare, vel quasi hereditariam
aut aliquo jure debitam invadere, nisi quem
Abbatis electio, et Monachorum consulto
approbantium velint admittere.

Munus seu officium Advocati in duobus
precipue consistens in eodem Diplomate
insinuatur. Primo ut Mⁿⁱ sibi commissum
defendat, atq; actibus publicis et civilibus
authoritatem attribuat; unde ait: qui
deberent esse modesti Defensores. Secundo
ut nomine Mⁿⁱ Judicia seu civilia seu
criminalia in subditos exerceat. Hinc
prefatus Rex pergit: Cuiuscunq; autem fidei

Advocati.

51.

Abbas eiusdem Coenobij advocatiam non
timet committere, eidem nos et Successores
nostri Bannum Regale Debemus contradere...

Idem Advocatus in prefato Doulo nullum jus
habeat plaudandi, siue aliquam iudicariam
potestatem exercendi, nisi forte ab Abbate
vocatus adveniat, et tunc voluntati siue
petitioni ipsius Satisfaciat. Hinc evidenter
patet, Munro nostro ante Fundationem Wolueni
competijse jurisdictionem in bona fundata
atq; contradita, ac proinde falsum esse, quod
hactenus nonnulli existimaverunt, nulla ante Wolueni
traditionem Munro propria fuisse bona; cum
enim post aliquos primos annos Woluenus
suam donationem fecerit, videlicet amplane po-
testatem Ludovicus in hoc diplomate delegasset
Advocato Munro in bona non existentia. Deinde
sequitur, jurisdictionem non solum mediam, seu
Basiam Munro in fundos suos competijse,
verum etiam Superiorem seu allam, ea enim
significatur per Bannum Regale, ut constat
ex vadiano, du Congio, et Allano verbo Bülhau
et Rönigbau.

Emolumenta Advocatie antea insinuat
idem Diploma, ubi ait; Et videlicet tenore, ut
quandocumq; sui consilij prevaricator in rebus
vel hominibus, quod vulgo Bialmunt dicitur
id est iniustum iudicium, existat, siue si
aliquem Advocatum siue exactorem preter
se sine Abbatis permissione sibi usurpam con-
stituat, semel, secundo, et tertio comonitus, si
non emendaverit, statim sine mora et sine

pro iudicio Advocatiam cum omnibus comodis
 perdat. Invenitur speciale privilegium de
 non substitutendo Substituto inferiori,
 quod subinde magno pretio et detrimento M^{ris}
 fieri solebat, Tunc comoda ista ex du Cangio
 consistebant in terra parte mulctarum, quae
 Advocato compete bat, duabus partibus M^{ris}
 remanentibus. Successu vero temporis etiam
 partem honorum M^{ris} seu in Feudum seu in
 allodium possidebant. Et quidem Advocatiam
 Rhenaugiensem pinguisimam fuisse, tum ex
 redemptione Frederici II. tum alibi ex remissione
 Comitum Sulzgenium constabit. Dabatur etiam
 Advocato Surtentatio necessaria eiusdem comitatus,
 quando regulariter ter in anno advenit ad iudi-
 cia ordinaria exerciturus. Verum ne et hoc propria
 auctoritate attentaret, cavet Ludovicus in pri-
 vilagio nostro, ut non nisi ab Abbate vocatus
 venire presumeret. Mentionem postremo
 facit Ludovicus in isto Diplomate similis
 statuti bonae memoriae Karoli A^{vi}, ac Ludovici
 Patris. Ex quo quidam nostrates quaedam Diplomata
 ab his Imperatoribus nostro M^{ris} concessa
 extundere voluerunt. Verum satis patere
 videtur, sermonem esse de statutis generalibus
 ab his Imperatoribus pro defensione Ecclesiarum
 emanatis, quae in auctoribus passim occurrunt.
 Non ^{obstante} ~~substituta~~ hoc privilegio, libere eligendi
 Advocatum, credibile tamen est, in nos fundatores
 nostros hoc munus in se suscepisse, quod de
 Restoratione nostro dubitandum non est, qui
 in charta v. eiusdem loci, id est Rhenaugia

Advocati.

53.

hereditarius Tutor vocatur. Eodem ergo jure creden-
 dum est, ante Wolvenum eius Avum et Patrem utpote
 Fundatores nostros Advocatiam Murrj tenuisse.
 Sed veretur, ne eadem Advocatia, quo postea tam
 multis incommodis diuexavit Murrum, causa fortasse
 fuerit, ut mox post eius creationem ferme interierit.
 Verumo hanc conjecturam ex priore saepe citato
 Diplomate Ludovici in ipsa Restauratione concessio; 1:
 nisi enim malis nederetur, quo Murrum pessum-
 dederant, non videretur eius restorationi plane
 consultum. Et unde alias Ludovicus occasionem
 sumpsisset, de Advocatorum insolentia peccandi,
 nisi quia exemplum praesens derelicti nimirum
 per, advocatos Murrj ipsum comoverat? cur ait,
 nostros intercessores. Rabanum Moguntinum, Sala-
 monem Conflantiensem, et Flovinum Augiensem
 flebiliter fuisse conquestos, plerisque eorum, qui
 Caesariarum vocantur Advocati, debita potestate
 in tantum abuti, ut qui debent esse modesti
 defensores, impudenti effecti sint raptatores, et
 injuriosi exaltos. Hoc, inquam, prudentis funda-
 mentum praebet cecidendi, post mortem Woluehardi
 primi Fundatoris divisa forte in plures Filios
 hereditate, cum Pater Wolveni operi cepto insis-
 teret, contentionem de Advocatia exarsisse, ac
 tandem post excessum Wolveni Tarantis Murrj
 spiritus pene extinctum fuisse ab inimicis homini-
 bus, qui scilicet contraria parti favebant, donec
 Wolvenus Junior Restauratione manus admoveat,
 impetrato Regio diplomate, quo his incommodis
 imperturum praeveneretur.

Uteunque huic conjectura locus sit, tamen chronico
 Einadlensi asseritur non possum, hanc libem ipsi

Wolveno juniori attribuenti, ita enim ait: Das
im Jahr 1273 Adelhalme von der Land
von Herten Adelung von der Land, hant im
Jahr im Jahr 1273 in grossen Krieg, daruon
das Kloster ist im Jahr 1273 von der Land.
 quo aperte pugnant contra litteram diplomatum, in
 quibus Parentes Wolveni inter se litigasse contradic-
 tiones dicuntur. Ideo .P. F. Geroldus alias contradic-
 tiones ostendens putat, Chronistam hunc confundere
 hos duos Wolvenos Patrem scilicet ac Filium, resum-
 pset, huic Chronico vel refutando vel expliando imo-
 rari, cuius auctoritati investiganda plures Eini-
 cam precibus fatigavi, unde ignorari penitus tale
 Chronicum responsum fuit. Patet ex stilo, non
 esse tanta uelustatis, ut aliquam attentionem
 mereatur. vix duobus seculis etatem nostram
 antecedit. unam nobis falsitatem his ipsis paucis
 in uerbis contentam. dicit, Mortem Ad Chalmi,
 qui tempore Restaurationis Comes Turgovia im-
 perit abbat, huic contentioni ansam prebuisse, co-
 quod Wolvenus Das Land Regionem illam
hereditate obtinuit. quæro, de qua regione est
 sermo? Ca contentu videtur tota Regio insinuari.
 certe tota Turgovia Wolveno nunquam parebat.
 Comitatus illa etate nondum erant hereditarij.
 Rhenovianram Loatum seu Dinartiam Wolvenus
 non ab Adelhalmo sed à Patre suo fuerat hereditate
 consecutus; ipse enim Pater eius et Avus in
 loco ipsis proprio Murrum construxerant, quod
 legitima Successione Wolvenus consecutus est.
 Dinartia Hiburquia nunquam inter allodia
 Adelhalmi numerabatur. ut enim demus, castum
 Hiburq illo tempore jam fuisse à Rutardo exstructum,

Advocati.

55.

nullus in tota Rulardi posteritate Adelhelm occurrat,
 nullus hoc nomine, qui illud cartum possederit. qua-
 lem ergo terram, qualem Regionem Wolvenus ab
 Adelhalmo recepit? Multum negotij facit hinc
 chronicon illis, qui quibusdam ex eo excerptis et in
 Archivio nostro Summo loco repositis indubitatam fidem
 adhibendam putarunt. Maiores nempe videntur, quo-
 in vicinorum arboribus creverunt, roma. Notis
 potius documentis eca veris fontibus investigandum,
 nec alienis, nisi dum notis repugnant, de ferendum.

Post primos Fundatores sine dubio Wolvenus
 Restaurator saltem in ipsa Restauratione Advocatus,
 Defensor, imo et Dominus et Jure exorta Cal. Dubium
 vero moveri potest, utrum statim post primum
 Ludovici Diploma de anno 852. in quo diferte ex-
 mitur, non alium deinceps Advocatum admittendum,
 nisi quem goz pestus Abbas cum Consilio Fratrum
 elegit, an, inquam, statim aliud a Wolveno Adv-
 catus fuerit constitutus? Sed plane videntur ista
 verba in sensu accomodo intelligenda, non excluso
 nimirum Fundatore, qui ipse istud privilegium pro
 Mnrro suo obtinuerat. Roboratur id ex charta
 Sigemari data ano 856. ubi in traditione celle
 alba dicitur: Annunte Domino Wolvene eiusdem
loci hereditario labore. quo verba ad Renaugiam,
 non vero ad Cellam Albam, prout nonnulli huius
 incolae, quibus Wolvenus plane ignotus videtur fuisse,
 existimabant, referenda esse, vel ex eo constat,
 quia celle Alba Dominus, et proinde hereditarius
 Tutor erat Sigemar, qui non nisi de suo donare aut
 alienare aliquid poterat. Erat ergo Wolvenus Mnrj
 nri hereditarius Advocatus, licet in eodem Ludovici
 dicebatur, nequis quari hereditariam Advocatiam

V. X.

presumat invadere; id enim de prolemo quari hereditario jure, non vero de ipso Fundatore, à quo nihil adversi suspicari licebat, accipi debet, imo hae ipsa praecautio voluente cura est deferenda, qui ex malis praeteritis mala futura providet, ne jure Successionis sed electionis constituantur Advocati.

Ultimum voluimus factus Monachus et Abbas perseveraverit esse Advocatus, ut certe Dominus Semper mansit, quo nomine perpetuo honoratur in chartis, dubium esse potest. Verum ex supra dictis constat, cum simul Monachum, Abbatem et Advocatum esse non potuisse, ideo dicendum, cum hoc jure libere eligendi Advocatum

XI. primum excuisse. Hinc est, quod año 871. in donatione quorundam professionum, quam jam factus Abbas peregit, dixisse dicat: Consensu Advocati mei wicharij. unde corruit quorundam opinio, cum Abbatem duntaxat comendatarium fuisse extimatum, quod munus cum advocatia dubio procul compatibile fuisset. Verum qui indigebat comenda rei. Bb. propria? Quis vero wicharius ipse fuerit, procurator latet, nego enim putandum est, eum fuisse illum wicharium, qui M^{rii} ducenense fundavit, cum ipse met fuerit Presbyter, postea Monachus et Abbas, ac hoc ipso tempore jam defunctus. Nego videtur wicharium istum tam M^{rii} quam potius wolvenii fuisse Advocatum, ad cuius donationem ratam faciendam adhibebatur:

Contra Luito certus M^{rii} Advocatus fuit à wolveno constitutus, ut patet ex charta data año 878. In qua concambium inter Gozpertum Comitem et res M^{rii} factum confirmatur, et in fine sequentia adduntur, Coram Adilberto M^{ro} Dominico et multitudine populi, et idoneis testibus, presente Salamone Ep^o, et wolvene Abbate, et Gozperto Comite, et Advocato Luitone,

Advocati.

qui hanc commutationem inter se fecerunt. Gozpertus
 Comes non indigebat Advocato; indigebat vero Mirium,
 cuius res alienabantur; ergo Luito erat Advocatus
Mirij. Mirius Dominicus nomine Regis veluti comis-
sarius huic actui intererat, mittebantur enim Comites
 seu comissionem accipiebant a Regibus, certis tempori-
 bus provincias seu comitatus visitandi gratia.
 ceterum in chartis nostris seculo nono aliis non
 occurrit Advocatus. Dicitur quidem in charta
 data a^{no} 888. Coram Gozperto Comite, quo formula
 in plerisque chartis nostris adhibetur: verum ex eo
 non sequitur, hos Comites fuisse Mirij Advocatos,
 qui titulus ceteroquin sine dubio fuisset expressus;
 necesse enim erat Comitum auctoritatem adhibere
 in quibuscumque actibus publicis, Advocatorum autem
 non nisi ubi de rebus Ecclesie alienandis, veluti in
commutationibus fiebat, agebatur. Hinc antequam
 Wolvenus Restauracioni animum adijceret anno
 844. ipso forte absente aut aliis negotiis occupato
 occurrit quidam Gozpertus Comes et Advocatus in
 charta II.

XXI.

in Charta neutiquam ad-
vocatus scribitur: ergo
 non praedictorum non
 meminisset Auctor.

Caput VIII.

De Abbatibus Saevi primi

1. Abbas Gōzpertus I.

Hic primus nostri Mōrij Abbas eō certius statui potest, quae alij, qui hactenus promitti solebant, non solum dubij, sed plane supposititij esse videntur.

1. Sane primum Ludovici Diploma non tantum Gōzpertum confirmat Abbatem, sed etiam, pro more illorum temporum, facultatem absolute libuit Abbatem constituendi ex gremio. Nulla ibi fit mentio alicuius Antecessoris, in cuius locum subrogatus fuerit, sed simpliciter asseritur, eundem Gōzpertum à wolveno Restauratore et à Fratribus electum fuisse. quin etiam sine Regia auctoritate à primis Fundatoribus Abbas Mōrio proponi non poterat: quae si jam ab Antecessoribus fuisset obtenta, non videbatur necessarium, eam de novo impetrare, sed ad Summum eius Confirmatio fuisset expedita. Eo minus aliquem Abbatem praescribere arbitramur, cum, ut in eodem Diploma narratur, Mōrium vix à Falce Avogis conditum, mox iterum fuerit devastatum. Exemplo igitur aliorum insignium Monasteriorum, ante et post nostram Fundationem conditorum, credibile est, Monachos quidem exiguo numero cum aliquo Superiore collectos fuisse, cum dicatur Monasterium Monachorum jam ante tempora Restorationis, Abbatem autem nullum propositum usque ad presentem Gōzpertum. unicum hactenus contrariae opinionis fundamenta dorumebatur ex vita S. Fintani, qui ad initium huius Saevi Rhenaugiam advenisse credebatur. Sed cum in Scolijs ad hanc vitam Sufficienter fuerit

Abbatas.

59.

demonstratum, S. Tindanum ad tempora Restaurationis esse reponendum, jam necesse non est, alium à Gozpesto Confingere Abbatem.

Audiamus igitur Ludovicum in Diplomate loquentem, ubi postquam narrauerat, uoluenum Nobilem virum in Alemânia, qui ipse post Patrem et Avum Mirium Rinawa confecerat, fuisse sibi à Rabano Meppropolitano Moguntinensi, Salamone Ep̄o Constantiensi, et Florino Venerabili Abbate Augiensi representatum, hinc pergit formalibus: Humiliter deprecantes, quatenus Monachum quemdam nomine Gozpestum, quem idem uolueno à Fratribus et à se electum dixerat, in profecto locello Abbatem constituere nos, quod et ita fecimus, ea videlicet ratione, quod Monachos suos regulariter regat, nulli calumniam sine iusto iudicio inferat, res Monasterii intus et foris bene ordinet, oia juxta Sapientis Architecti dispositionem decenter, congrue, et utiliter gubernet. p. quibus mox privilegium, non aliunde, quam ex proprio gremio Abbatem constituendi subijcitur; nam liberam electionem Reo primum in secundo suo Diplomate sequentibus uerbis Fratibus concedit: Liceat Monachis in eodem canonicis conditio- nibus inter se Abbatem eligere per nostram nostrorumque Successorum iussione et Concessionem. qui hæc sine animi preoccupazione legit, facile conceperunt autumo, Gozpestum primum fuisse Abbatem à Rege concessum, cumque Successores quidem habuisse, sed neminem prodecesorem.

Jam uero indagandum, quidnam iste Gozpestus fuerit? Comitem dixerunt Majores nostri, quia existimarunt eundem Significari Charla II. et III.

Refert hoc præceptum Langius germanice. No. i. fol. 332. ex reliquis tantum excerpta habet.

in quarum priori dicitur: Per concessionem Gozpertii
Comitis et Concessionem Fratrum. in posteriori
 vero: Gozpertus Comes et Abba eiusdem Mürji
unacum consensu Fratrum. Mihi uero semper
 mirum est uisum, cur in charta II. si scripta foret
 año 853. nulla Abbatis expressa facta fuisset
 mentio, prout tamen in charta III. subsequenti
 ac plerisque alijs contingit? neque statim credendum
 arbitratus sum, per Gozpertum Comitem hunc
 ipsum Abbatem intelligi. certe illo aeo Comes
 nomen erat officij, non uero familiae, neque profi-
 cibile aut conductum erat, ut qui simul Comes,
 Monachus, et Abbas esset, saltem Regularis,
 qualis noster Gozpertus certo fuit. Exemplum
 habemus in Gozperito II. quem aliunde constat,
 fuisse Comitem, nec tamen postquam effectus
 fuit Abbas, unquam amplius Comes uocatus.
 Aliter igitur ille charta sunt exponenda.
 et quidem quod ad II. ^{da} attinet, nullam mihi habere
 uidetur difficultatem, eumode chronaturis relinqua-
 tur, prout exarata est, nec uolentem ad annum
 853. detorqueatur. Si enim scripta est: Año
 II. Ad Ludouici Regis, anno autem I. Regij Fapra
II. noluit retinere hoc datum R. F. Geraldus ex
 preoccupacione, quod Gozpertus noster in hac
 charta nominetur, cum potius ex hoc dato deducere
 debuisset, nostrum Abbatem sub hoc
 Gozperito Comite non intelligi, cum aliunde
 absurdum uideatur, Abbatem nomine tantum
 Comitis designari. Substituit ergo loco anni
 Secundi Regis Ludouici annum undecimum
 regimine Regij Fapra omnino suppresso. quide-

Abbas.

67.

quid vero dicat in favorem huius mutationis, inusitatum imo plane alienum à modo litteras numerales scribendi est, ut duas unitates Romanis characteribus scribere sumantur per numerum undecimum, cum hoc sit proprium solis hodiernis ciferis, quae primum posterioribus seculis in usum assumpta sunt, et aliis inter modum litteris exprimendi numerum secundum alios undecimum nulla prorsus esset differentia. quod si tamen hoc aliquando contigerit, ut illa etate contigisse perdifficile ostendi poterit, de presenti tamen charta id affirmari haud potest, cum vix uno nomine legi interposito numerus secundus, per duas unitates exprimat, legi nimirum *Saxo II.* certe non undecimi, imo mox legens charta eiusdem manus annum undecimum non per duas unitates, sed per denarium unamque unitatem hoc modo *XI.* exhibet. quis igitur credat, in charta imediate praecedenti, et ex supposito eiusdem anni, undecimum numerum pro portis modo adscriptum fuisse per duas tantum unitates? Nec obort hanc chartam in chartulario positam fuisse post diploma Ludovici datum anno 852. Hoc enim fecit copista propter prerogativam Diplomatici restaurativi, ut illud proponeret particulari solum commutationi, suumque chartularium inchoaret à principali Diplomate. Non est igitur dubitandum, hanc chartam exeditam fuisse anno Christi 844, qui accurate coincidit cum anno secundo Ludovici à pace viridunensi, et cum primo legi *Saxo Secundi.* Atine

Confirmatur, quod supra diximus, tunc nimirum nullum Abbatem nostrum Mirio profuisse, cum solus Comes cum Fratribus concambium illud cum Ainlojo fecerit: Gōzpertum vero Abbatem nostrum ex hac charta nullatenus demonstrari posse, quod fuerit Comes, cum post octo primos annos Abbatiam obtinuerit.

Nunc ad alteram chartam numero III.

Hergottus habet hanc chartam ^{conversimur,} que non maiorem habet difficultatem general. Dip. lo. II. charta ^{Latem,} dumodo littera lita ad leges gramaticales, L. III. sed loco ^{et loco auct. Ludovici, XI. scripsit} ^{prout debet, intelligatur.} Chronolaxeis, bene situr IX. adeoq; local charta ^{respondet cum aho christi 853.} Sic enim habet: tam ad an um 852. quod potius ^{locanda est ad an um 854.} Actum aho Regis Ludovici XI. mense Majo ^{an no VIII. Leonis II. a scrip. XV. nonas die Jovis.} Intelligitur ergo sub nomine ^{tore chartularij additus} ^{modicam me. etus attentione.} Abbatis nostre Gōzpertus, sed nequaquam sub nomine Comitis. Si enim verus integer legatur, cuius evidens est Comitem et Abbatem hic poni pro duabus et non pro una eademq; persona: Textus sic sonat: Et Gōzpertus Comes, atq; Abba eiusdem Mirij unacum consensu Fratrum in eadem villa ciontia mihij. Thieloni) alterum agrum dederunt. Notetur verbu: dederunt in plurali numero prolatum, quod necessario duas personas in reulo ex postulat, que alie in precedenti non sunt, quam comes atq; Abba.

• optime dicit: cum epid aho 852. Abbas Alenaugra Gōzpertus, aho 852. electus et a Rege confirmatus, pario nomi nis esset, cum Gōzperto comite, scripser. Charta, de iterato. Cui- beret Gōzpertus: sic: Gōzper- tus comes, atq; Gōzpertus Abba per Synopse. nos lit: Gōzper- to Comes atq; Abba.

Neq; obest quidquam, quod nomen proprium Abbatis non exprimitur; hoc enim vel tanquam non necessarium, ut in alijs quoq; chartis. Sape fit, omisum, vel quia eundem sonum cum nomine Comitis reddebant, non fuit repetitum. Non erat ergo Comes primus Abbas nostre Gōzpertus, que dignitas non conveniret cum cum modo efferendi, quo iurum compellat Ludovicus in

... dicitur, dum a ...
... nomine Gōz ...
... am vero hie ...
... jam d ...
... de Mir ...
... Anahum ...
... id, ...
... in quida ...
... nonas ...
... ex an ...
... diploma ...
... ex gra ...
... v. d. ...
... abbas ...
... noster ...
... Thieroni ...
... Gōzper ...
... abbas et ...
... ad jura ...
... casta ...
... Alenaug ...
... vel ...
... eius ...
... Alenaug ...
... in lib ...
... Gōzper ...
... grave ...
... dicitur, ...
... asig

Diplomate, dum ait: quatenus Monachum quen-
dam nomine Gozpertum.

Iam vero huiusmodi modus loquendi inducit
Gozpertum jam diu antea fuisse Monachum, non
proire ex Monio nostro, sed etiam ex alio quo-
cunque: Monachum quendam, imo circumstantiis
Monij nostri id ipsum videbantur exigere, ut
nimirum via quidam ex alio proclaro Monio in
disciplinis monasticis bene exercit alius novo Monio
ex ruinis vix emergenti proficeretur. Denique
eodem Diplomate adjectum privilegium, in
posteriorum ex gremio constituendi Abbatis,
Suzronense videtur, Gozpertum profertem fuisse
aliunde assumptum. Sed ex quorundam Monio R. P.
Gerardus putat, ex Augia Divite. rationem pro-
babilem habet, quia inter alios intercessores pro
Monio nostro apud Regem exprimitur in isto
Diplomate Ilowinus venerabilis Abbas Augiensis.
Nihilominus probabilior videtur eorum sententia,
qui hunc Gozpertum referunt ex Monio S. Galli,
cuius Abbas et Regius Archicapellanus Grimaldus
non minus ad finem huius Diplomatis habetur
annotatus. certe maiorem necessitudinem inter-
cessisse Athonaugia cum S. Gallo quam cum Augia
Divite, patet vel ex libris Traktum conscriptorum,
quorum unus Augia Divitis licet amplissimus ex-
tet, de Athonaugia tamen omnino tacet. verum
quidem est, in libro S. Gallensi inter Athonaugienses
hunc ipsum Gozpertum fuisse omisum: Sed ex
hoc ipso grave argumentum pro S. Gallensi Goz-
perito derivatur; nam alia ratio convenientior pro
ista omisione assignari non potest, quam quod fuerit

membrum, Filius ac Frater professus eundem
Mnrii S. Gallensis, nec proinde inter adscriptos ex
alijs Monasterijs ponendus videtur.

Hanc Sententiam corroboravit A. R. F. Basilius
Baltasar Archivista S. Galli a^o 1751. Documentis
quibusdam ex archivio S. Gallensi excerptis et in
nostro asseruatis. Patet ex illis, anno V. Ludovici
Regis Alamanorum, id est a^o 848. Gozpertum
fuisse S. Galli Sacerarium seu Sacerarium, vel
Sacerdotem. anno VI. eundem Regis, id est a^o 849.
in duabus chartis et in harum singulis duo notantur
Gozperti. + anno XIV. Ludovici, id est a^o 857. unicus
occurrit Gozpertus Forbarius. anno eundem Regis
XIX. et XXVII. id est 862. et 863. idem unicus
occurrit Gozpertus jam ex Forbario factus Propositus.
Jam hic argumentatur idem R. F. Basilius modo
Subprior et Congregationis Secretarius: Ille Gozpertus
quondam Sacerdos post annum 849. non amplius
apparuit in S. Gallo, cum tamen fuerit vir admodum
inignis; ergo rationabilem prebet conjecturam
credendi, hunc ipsum sub nomine Abbatis apparuisse
Rhenaniae sub annum Ludovici X. hoc est christi
852. Post sepium examen nihil inveni, quod huic
conjecturae rationabiliter opponi possit, Maxime
cum idem R. F. Basilius ex suo archivio docuerit,
hunc Gozpertum virum fuisse dignissimum, qui
restaurando Mnrio nostro adhiberetur. ex quo
proinde pro honore primi Abbatis nostri sequentia
dixi adnotanda.

Fuit inter Gozpertus Nezos alterius Gozperti
Abbatis S. Gallensis, qui viginti et uno annis in
regimine laudabilissime expletis resignavit a^o
837. C^omenricus augiensis Monachus ad Grimaldum
Abbatem S. Galli perripit: Walafridum augien-

B. I. A.

Una hanc chartarum est
wolvini Bonorum in
Ruinvelde, sub Heroldo
comite. Signatus: Sig.
Brenici Abbatis, et Advoca-
tali eius Anatonio, qui
hanc p^ocessionem fieri
deservent. Sig. San-
cti Decani... Sig.
Gozperti... Sig. prius
wolvini... Ruatrest.
gozpert. nosso etc.

837-80

a. 839. Vadiungin Cathag.

Abbatem Cap...
S. Galli...
Filius...
Fratres...
Sacerdos...
Propositus...
Secretarius...
Abbas...
Monachus...
Cathag...

Abbat.

65.

Sem Abbatem cepisse etiam melius carmine
 vitam D. Galli scribere, sed morbo proventum
 non absolvisse. tum addit: unde ego rogatus sum
a quibusdam Fratribus et praecipue a devotissimo
Gozredo, ne dicas calvo, sed pilis cephalicis aure et emus
nudo, omni tamen Sancta benevolentia, pleno felici-
cissimi Abbatis Gozredi Nepote de. hanc enim
Emenricus. Et scribit subdit ibidem, profatum
Gozredum e. Mrio Bobienni S. Columbani S.
Reliquias afferentem, Lario lacu merum, non
sine manifesto miraculo incolumentem curasse.
videatur Brülisbues Chron. S. Gall. to. 1. l. 3. c. 19. Mo.
 Hic ergo vir Doctissimus, et omni Sancta benevo-
 lentiâ plenus, dignior, qui ex hoc solo tempore
 dignis S. Galli monachis, pro adportandis S. Reliquiis
 unius in Italiam destinaretur, miraculo divinitus tam
 honoratus quam conservatus, sua denique non minus
 quam Avunculi fama celebris, a Grimaldo Archiepa-
 pellano et Abbate S. Galli, qui suo Mrio ab eodem
 Rege Ludovico, paulo ante libere electionis privi-
 legium obtinuerat, credendus est in primum Abbatem
 Ahenaugiensi Jurule datus. † qua ratione dixi-
 plinam Monasticam introducere et ampliare, ob
 ex dicendis postremo capite constabit. Interim satis
 est dixisse, eum fuisse dignum, qui S. Fintanum
 inter primos suos Subditos numeraverit. Temporalia
 quod attinet, magis ut credere fas est, per Wolvenum
 ipsum Restauratorem curabantur. Ipse saltem
 comulationi Thietonis, ac forte nonnullis alijs
 suam inter, rogit auctoritatem. Quamvis profuit,
 pro certo determinare non licet: colligi tamen
 ex successu potest, regimen ipsius paucis annis
 fuisse circumscriptum, quod potius morte quam resige-
 natione reliquisse, silentibus de eo posterioribus
 chartis S. Gallensibus, credibile est.

† Fuit is wolveno nostro
 notus iam ab año 837. quo
 ob reliquias S. Columbani
 receptas per Gozredum
 Monachum S. Gallensem
 wolvenus Monasterio
 Bobienni et Ecclesie
 S. Columbani in loco
 wangas in pago Turgauge,
 ex charta Muratorij to. 1.
 Antiquit. foetal. medij
 svi. pag. 275. quedam
 bona donavit in marca
 Suevica, i. e. Turense.

Hic Abbas reperitur tam in Catalogo Fratrum
conventuum S. gallensi, quam etiam in chartularij
nostri charta sexta. Ibi inscribitur post Wichram
et Woluene his uerbis: Antwarth Abba. in ista
uero hoc modo: ubi Abba Antwarth presere uideatur.
his duobus testibus coevis utiq; omnis fides adhibenda.
uenum in tempora, quo profuerit, non uidentur con-
uenire; nam ex Catalogo S. galli Antwarth imediate
presere Woluenum apparet, sicut Woluenus
Wichramum: contra charta sexta nota chronologica
adijcitur, que huic tempori non congruit. Sic enim
habet: Actum ad Michilchun coram multis testibus
XI. K. oct. Dominico regnante. Rege Ludouico.

Proinde ex sola littera Dominicali in annum huius
charta deuiniri potest. undecimus dies ante Kalen-
das octobris habet litteram E. que Dominicali
fuit annis sequentibus, nimirum 844. 850. 856.

Hi, uero anni non uidentur conuenire Abbati Gozredo
in regimine succedenti; nam anno 856. iam profuerit
Woluenum, modo supponimus. anno 844. Nullus
adhuc Abbas praerat Miro nostro, ut ex charta
Secunda supra notatum fuit, que cum eadem anno
844. data sit, nullum tamen exhibet Abbatem,
sicut consensum Fratrum et Gozredi comitis
accurate exhibeat. Deniq; anno 850. idem nullus
adesat Abbas, cum Gozredus, uimur, post biennium
fuerit ante omnes institutus.

Propter hanc aliadq; rationes R. S. Geroldus hic
errorem in numero litterarum libris subrepsisse arbitratur.
Vacillat tamen in alio substituendo numero, eisdemq;
anno constituendo. Ego potius aliquid omisum in
charta quam essatum fuisse existimo. Si enim anm
856. eligamus, necesse erit tantum unam tantum
addere unitatem ut loco XI. legatur XII. K. octobris,
que ultima unitas in originali facile, potuit esse
delecta, aut a copista omisa. iam cum dies duode-
cima ante Kalendas octobris signata sit littera D

Abbatas.

que anno produlo erat Dominicalis, nulla amplius
 restat difficultas. Sane ubi dubium exoritur,
 standum, potius pro Originalibus ac Sena diplomatu,
 cum ut notant Sacerdotes nostri Benedictini in recenti
 opere Diplomatico, in chartulariis Sapsissime errores
 quoad numeros irrepperint. Nisi potius hoc in loco
 velimus dicere, chronotaxin a Copista studiose
 ad suum Systema fuisse ordinatam, ut nimirum
 Antwardi charta responderet anno 867. cum ipse
 existimaverit. Secundum Ludovici Diploma ac Regi-
 men Abbatiale wolvenii differenda esse usque ad
 annum 868. Saltem ex ordine Abbatum in char-
 tulario observato sequitur, Antwardum inter
 Gozrecum et Wolvenum esse interponendum,
 licet utriusque prioris Abbatis regimen admodum
 breve esse contingat. quod si ipsas chartas anteriores
 ac posteriores inspiciamus, parentem Antwardi
 nulli anno assignare possumus nisi 856. Ctenim
 precedens, que traditionem em Cella alba continet,
 data est anno 856. Sequens vero Herbyleri suab
 anno quidam 857. Sed X. Kal. Julij, ergo charta de
 qua loquimur, cum suabi chartam precesserit, nec-
 cessario statueda est anno 856. ut dies XI. vel XII.
 Kal. octobris inscribi potuerit.

Quam vero floruerit Ahenaugia sub Antwardi
 regimine, non solum ex vita S. Tintani colligi, po-
 tert, cui licentiam se se includendi concepsit; Sed
 etiam ex donatione Cella alba, ubi ad stabiliondum
 in utroque Muro Servitium S. Mariae, et praeipue ad
 introducendum ordinem vere Monasticum atque
 Benedictinum in Cellam Albam. Poterat illo tempore
 Ahenaugia nomen Congregationis, potiori jure sibi
 arrogare, duobus nimirum Cenobijs congregatis,
 nam ex adjectione alterius Cenobij montalium,
 ut non nemo valuit, quod et Ahenaugia et plerisque
 in Monasterijs contigit, non nascitur Congregatio

D. Jo. Gualb.
 in thes. Jurid.

CAP. VIII.

hodierno in sensu, quo intelligitur plurimum Monasteriorum sub equali Praelatorum regimine consuetudinem consociatio. quamvis antiquitus quodlibet Monasterium vocetur congregatio, quod nomen in nostris quoque chartis passim obvium est.

III. Wolveene Restaurator.

Quod wolveenus, antequam in Abbatem constitueretur, factus fuerit Monachus, valde probabile est, cum ipse met. scriptum per Diploma primum a Ludovico obtinuerit, ut non nisi ex gremio Abbat. assumere; cumq. deo confect, Wolveenum Donationem bonorum suorum fecisse, ante quam vel Ulmae vel Francofurti confirmaretur, credibile est, cum unacum bonis suis se ipsum per Monasterio professionis vota Deo consecrasse. quid enim ageret in saeculo bonis spoliatus? Chronicon Eintrudenre refert, eum utpote virum doctum, cum liberis careret, non solum monachum, sed etiam Presbyterum fuisse factum, Certe Abbas et quidem Regularis, post Ansburchum et ante Wicramum fuit, quibus duobus in Catalogo S. Gallensi his verbis interponitur: Wolveene Abba, mutata secunda vocali ex *o* in *i*. uti etiam in ipsis Diplomatibus exprimitur; nam illa mutatio illis temporibus frequentissima fuit. Ceterum eundem Wolveenum Abbatem, praesertim charta nostra post secundum Ludovici Diploma expedita exhibent, quae breviter describere juvat.

852. Nobilem vinum de
Alemania nomine wolveene.

856. Dño wolveeno ejusdem
loci hereditario tutore.

858. Ego itaq. wolveene.

Chart. XI. a. 871. ubi ego Wolveene Dominus eiusdem loci gregi Dei praesere cognoscor.

XII. 874. ubi moderne tempore wolveene Dominus eiusdem loci gregi Dei praesere dinoscitur.

Abbat.

XIII. 875. ubi Wolvene Fundator loci illius venerabilis Abba p[re]s[ent]e dinoscitur.

XIV. 876. Ego p[er] Karolus, et idem Wolvene Fidelis Abba noscer.

XV. 876. ubi Wolvene venerabilis Abba gregi Dei p[re]s[ent]e dinoscitur.

XVI. 870. ubi nunc Wolvene Abbas esse dinoscitur.

XVII. 876. ubi moderno tempore Wolvene Dominus eundem loci gregi Dei p[re]s[ent]e dinoscitur.

XVIII. 878. ubi Wolvene Dominus gregi Dei p[re]s[ent]e cognoscitur.

XIX. 878. Ego Wolvene humilis Abba.

De anno quo Wolvenus Restaurator munus Abbatiale in se suscipere dignatus est, uehementer dubitatur. Compilerator chartularij assignat annum 868. existimat enim per Diploma Ludouici Secundum eum fuisse constitutum. Abbatem, quod diploma licet in originali hanc epocham exhibeat: data 11. Idus Apr. anno XXVI Regni Adudouici in orientali francia, indictione VI. quibus Signatur annus 858. ab occupato nempe orientalis francie seu Alemanie Regno; Ipse tamen compilerator in fine copie sue addit annum 868. Nicolai Ep[iscop]i VIII. qui tamen illo ano jam decesserat. Quapropter S. Geroldus in notis eundem copiam, qui nullam aliam Ludouici epocham nisi pacis viridunensis ex primo Diplomate agnoscere videtur, gravibus rationibus confutat, ostendens potius annum 858. cum indictione alijsq[ue] circumstantijs convenire. Nilominus idem S. Geroldus non putat, Wolvenum lum fuisse Abbatem effectum, unica auctoritate chronici Einidlenis ductus, quod electionem eius ad annum 867. reperit; cum tamen confret, idem Chronicon maxime in assignandis annis

89.

858. vii venerabilis nomine wolvene, atq[ue] fidelis vafus noscer.

867. ad Monachium wolveni.

876. vii quidam illustris nomine wolfene.

oppido mendorum esse, quod Gorpertum Abbatem contra
1. Diplomaticum textum dicit anno 850. fuisse confirmatum.

Cum igitur Diplomaticum auctoritas omnibus prevaleere
debeat, Wolvenus vero per ipsum Diploma secundum
Ludovici hac in dignitate videatur esse confirmatus,
cum nullus alius in chartis posthac appareat Abbas,
plane annus regiminis primus Wolveni reponendus
est ad annum christi 858. verba Diplomatici sunt
Sequentia: Placuit Scientiati nostrae, profatum
Canobium, suel quicquid ad illud, retinere videtur,
memorato Wolvino Fidelis nostris concedere, ita
scilicet, quatinus diebus vite sue sub nostra defen-
sione ad Dei servitium, peragendum teneat atque
prospiciat, atque ullius impedimento aut contra-
ditione. Post eius quoque de hac luc discessum liber
monachis in eodem Canobio considentibus inter-
se Abbatem eligere, per nostram nostrorumque
suosque jurisdictionem et concessionem: et ipse
Abbas nullum servitium potestati Regie perfol-
vere cogatur, exceptis assiduis orationibus, nisi
lingulis annis caballum unum et scutum dum
lancea ad donum Regi facere venire. Sane, per
istam expressionem potestatem Abbatialem attri-
butam Wolvino fuisse, nemo non procuratus
dubitavit. Nego solum rerum temporalium admini-
strationem per modum advocatie ei concessam quid
arbitrari hanc enim jam ante Wolvenus ut Domir-
nus Monasterij exercebat, negotium necessum erat, ut
eam tam opere perquireret. obstant quoque verba
allata: Ad Dei servitium peragendum, quibus in-
terna quoque Caenobij directio denotatur. Non vocatur
quidem Abbas ab initio hujus Diplomatici, quia ante
non erat, sed per ipsum hoc Diploma constituebatur
Abbas. imo verba illa: Et ipse Abbas primario
Super Wolvenum, ac deinde Super Sucessores

appellare videntur, ceterum si Antwart adhuc
habenas tenuisset, sine dubio in hoc diplomate
fuisse nominatus; wolvernus non solum totum
regimen sine ullius impedimento in se suscipere
potuisset, non potuisset Rex Fratribus facultatem
tribuere, ut mortuo wolverno Abbatem eligerent, si
forte Antwart supervivisset. aut ergo hic jam
defunctus erat, aut regimen libere in manus Re-
gaurariorum seu potius Fundatoris resignarat,
qui cum sub praedecessore solum ut Tutor heredi-
tarius praesert, postmodum totam administra-
tionem in se et suis in se suscepit.

Nego credendum est, wolvernum, dum animum ad restau-
randum adjuvit Mirium, diu distulisse propositum suum
saeculum relinquendi, maxime postquam praesens agere bona
sua jam Deo consecrarat. constat autem ex hoc ipso
Ludovici Diplomate, wolvernum solemnem traditionem
suam non solum ulmo, sed jam prius coram Rege perse-
gisse, antequam hoc diploma confirmatorium Franco-
furti obtineret. quid igitur sibi persuadeat, wolvernum
pene bonis spoliatum non simul Monasterium ingres-
sum fuisse? In Diplomate primo, quo gozpestus Abbas
constituitur, non reperitur ulla potestas ad tradita
wolverno, sed solummodo Abbati novo gozpesto, ut le-
genti patebit; haec ergo in parenti Diplomate in
wolvernum, vix eisdem verbis translata, quid nisi
manus indicat Abbatiale? In chartis, quae sequuntur
primum Diploma, nulla wolverni fit mentio, fit
vero gozpesti et Antwarti Abbatum. Similiter in
charta VIII. quae iuxta F. geroldum data est hoc
ipso anno 858. Rheniugienae Coenobium vocatur
Monasterium wolverni, quod cum aliis non contingat,
videtur ab ipso tanquam Abbate ita nominatum
fuisse. Denique Titulus venerabilis, quem Ludovicus
sub initium huius Diplomatis wolverno tribuit, jam

Monachum in Abbatem constituendum designare videtur, ut enim iste titulus subinde etiam ^{laicus} laicus datus fuerit, id tamen rarissime factum, et forte a Ludovico nunquam. certe in nullis chartis nostris unquam tribuitur Laico. In Diplomate primo Ludovicus unicum Abbatem Flovinum Augiensem vocat venerabilem. wolvonus licet pluribus titulis honoratus fuerit, tamen ante hoc tempus nunquam venerabilis adijt, ab post ex predicto praesens diploma pluries ita nominatum fuisse, in supra citatis chartis vidimus, ut adeo nec in isto sine Abbatis prerogativa ita vocatum credamus.

Hic de anno, quo wolvonus Abbatiam adijt, hactenus disputatis, ulterius ex monumentis nostris notandum, wolvonum ante ingressum in Monium fuisse conjugatum. Notatur enim in quodam Mss. nostro vetantiquo Filia ipsius Dietperga ad diem 8. Maji defuncta. Falsum proinde est, quod chronicon Cinciclenso de Restauratore nostro his verbis memorat: Arin hatta hys Wolvonus hinc hinc. licet eo ipso conjugatum fuisse videatur innuere; imo paulo ante Filium eidem adscripsit. videtur autem hanc Filiam supervixisse, si non morte naturalom Patris, saltem civilem, postquam nimirum factus est Monachus et Abbas, et forte haud procul a Monio nostro fuisse Deo dicatam. si enim antea fuisset defuncta, non foret validus, cur non et uxor wolvoni, et Filii et Fratres, et Fratres et Sorores, utpote fundatorum nati, fuissent aliquibus Calendarijs inseripti, de quibus tamen nullibi vel jota reperitur; ut proinde hoc omnes ante wolvoni Monachatum mortuos fuisse existimandum sit; qui a. n. 857. ex eo probabiliter assignatur, quia in charta V. data anno 856. wolvonus vocatur Rhonaugie hereditarius Tutor, quod forte cum statu Monachi haud bene concordaret.

juxta Dionium F. Roma.
à Land. fol. 29. et Ami
Ab. Bernardi fol. 43.

Quam prorsus felicitate Wolvenus Monium, exivit,
 et quoad utramque Substantiam adauxerit, facile
 quilibet ex hactenus dictis et postea dicendis animade-
 vere poterit. Etenim anno 870. gloriosissimus Rex XVI.
 Ludovicus exemplum Wolveni Leutus Athenuugio
 Cloggoviam ferme totam contradidit. Diplomate
 Tertio de rebus exposito, in quo licet a clerico Abbatis
 vel ex gremio, vel aliunde, si in gremio dignus inve-
 niri non possit, stabilitur. Nec exemplum ab om-
 nibus Imperij oneribus ab eodem. Rega concessa
 sine nota, pretervunda est. Sub Censu nimirum annuo
 unius Equi cum scuto atque lancea. Similem exemp-
 tionem etiam alia quodam Muria ostendunt: imo
 nonnulla veluti Campiduenae ob paupertatem etiam
 remissionem cuiuscunque Censuum annui obtinuerunt.
 Quanam Wolvenus iam Abbas ex bonis sibi XI.
 perdidit in pagis Cloggoviensi, Alpegovensi, et
 Turgovensi anno 871. Murio adiecit, suo loco
 vidimus. anno 874. Gurtwilam ab Adalberto XII.
 Comite recopit. anno 876. Concanbium utile, pro
 Murio cum Gogresto itidem comite et parte a
 Abbate fecit. ut hactenus donationes Wlinteri,
 Engilhardi, Thierata, Amilgeri, Othrami, aliorumque,
 qui ipso regnante bona sua Murio contulerunt.
 Disciplinam prorsus Regularem ad exemplum S.
 Pantani ipsiusque piissimi Restauratoris sanctif-
 simam viguisse, mox speciali capite ostendemus.
 Quo tandem anno Restaurator et Abbas obierit,
 certo non constat. Anno 878. Eundem adhuc in
 vivis fuisse, demonstrat charta, qua confirmavit,
 Concanbium iam pridem cum Gogresto Comite
 factum; ut adeo viginti annorum regimine breviorum
 Antecessorum etatem compensasse videatur.
 Opportuit igitur eum ad provecctam Senectutem

peruenisse, cum conflet, tempore Reformationis
haud amplius fuisse juvenem. forte annos cum saulo
numcrabat. In calendarijs nostris ipsius obitus ascri-
natur ad diem 23. Decembris: cum ergo s. Fintanus
praedicto anno 878. die 15. Novembris ad Superos
migraverit, certum est Wolvenum Sancto Fintano
fuisse Superstitem. Postquam eodem anno sanctissimus
confector noster suum Abbatem et vere Patrem amantissi-
mum ad caelestia regna vocavit. Postea Calendaria,
quae obitum eius designant, in sequentibus Mss.
continetur.

L. XXXIII. 23. Decem. ob Wolvene Dominus con-
fractor ^{loci} huius.

L. XXXIV. 2. 23. Decem. Wolvene Renaug^{us} Monast^{rii}
Fund^{ator}?

XCVIII. 23. Decem. Wolvenus comes Reformationis
huius Monasterij Renaugie.

Tumultus certe fuit in suo Monastio, et suspicor tu-
mulum, qui inscribitur Fundatorum nostrorum sermo
Solutus Wolveni esse, cuius tantum in Mss. fit mentio,
et lilia eius Diel, rego. id ostendere videtur par-
vitas litterae, scripturaeque, quae post initium huius sedeli
translatae sunt; praeterquam quod Pater Avusque
ipsius forte nec Renaugie decesserint, alter illi
Renaugie exiitio fuerit inter mortuos, denique ut-
riusque sepulchrum ex memoria hominum deletum.
Honorem, qui huic tumulo in antiqua Ecclesia in
medio navis existerenti, ac supra pavimento
elevato, exhibitus fuerat, umbella saepius appensa,
alibi notavi.

Abbatibus.

IV. Wichram.

Hunc Abbatem ex gremio electum circa haec tempora profuisse Monio nostro, constat ex Fraternalitate, quam iniit cum Monasterio S. galli, cuius instrumentum exhibet goldastus sequenti tenore.

Reum Aleman. 2o. 2. f. 141.

Ano ab incarnatione Dni DCCC LXXXV. indictione III. imperante serenissimo Domino Karolo imperatore Augusto facta est conventio salubris inter Monasterium S. galli, cui tunc venerabilis Abba Bernardus praesere videbatur, et aliud Monium, quod Rinowa nominatur, ubi wichramus Abba profuit ipso tempore, videlicet, ut quando- cunque de uno istorum Monio ad alium, forte aliud, Monium nomina defunctorum pervenerint Fratrum plena Missarum et vigiliarum, Psalmorum et oblationum commemoratio peragatur, sicut solent in utraque parte pro suo proprio agere Fratres.

Si ipso tempore wichramus Ahenaugia profuit, 9o anno 885. Abbas erat. Bernardus S. gallensis teste Ratperto apud goldastum ordinatus fuit anno 882. VIII. idus Decembris. wichramum vero jam ante fuisse Abbatem ea eo coniectare licet, quia ano 888. jam gozrestus II. eidem successerat. Sane Suffragia, quae pro defunctis utriusque Monii fieri debebant, consistebant in sequentibus. Ipso die, quo nuntiabatur defunctus, singuli Presbyteri tres Missas, ceteri fratres Psalterium ac celebrationem vigiliae decantabant, communis quoque oblatio ab omnibus fiebat. quibus verbis sacra communio intelligi potest. Item die Septimo XXX. psalmos: trigesimo autem Presbyteri omnes pro eo unam Missam, et ceteri L. psalmos implebant: Denique annona, sicut uni e Fratribus datur, pro illo ex integro per totos XXX. dies pauperibus tribuebatur. Notarunt nostri analista hanc Fraternalitatem ano 1188. per Conradum Epum

fol. 11.

Sabinensem fuisse renovatam, et ad vivos ita extensam, ut Fratres ex uno Monio ad alterum profertur transgressi. verum ex instrumento, quod Goldarius refert, aperte constat, hanc renovationem Solimado factam cum Fratribus Sanctae Moguntinae Ecclesiae, adeoque ad Rhenaniam nihil attinere.

Wichramum immediatum Lucesporem volvensi fuisse, ex Catalogo eodem anno adscripto patet. Exhibetur enim Wichram Abba omnium primus, ut qui istam Confraternitatem inierat, eidemque statim subiungitur Woluone Abba, qui ante paucos annos obierat; Deinde Antwarth Wolvensi antecessor, Adalhart Presbyter &c. ex quibus constat Wichramum dum adhuc viveret, cum solo suo conventu huic Catalogo inscriptum fuisse, deinde reliquos iam defunctos, ad quos etiam saltem bonorum operum communicatio se extendebat. Gotzestus 1. quare fuerit omisus alibi vidimus, quod si tam en plures antehac Monio nro, profuerunt Abbates, sine dubio etiam fuisse notati. verum de hoc libro Traktum Conscriptorum S. Gallensii, utpote uno ex principis historiae nostrae monumentis, quem ego ipse met in originali ex S. Gallo mecum Rhenaniam attuli, videatur, quo post accuratam delineationem reflexiones feci. Id solum ex Vadiano, qui hunc librum modo manu. cum fasto integrum viderat, animadverto, sub initium, ubi viginti novem Monia adscribuntur, quibus obitus defuncti Traktis subscripta formula intin abatur, Rhenoviense numero octavo his verbis recitari: Fratribus in Rinowa. Haud diu supervixit Wichramus huic inita Fraternitati, quem in Abbatiali dignitate secutus est.

V. Gozpertus II.

77.

Charta, quo hunc jam año 888. XV. Kal. Julij Abbatem
 vocat, verbis consuetis utitur: ubi modo Gozpertus p[ro]cip[er]e
dinovicitur. Eundem in modum loquitur alia charta, que
 data est año 892. ubi modo Gozpertus p[ro]cip[er]e. Ipse
 vero Gozpertus in alio instrumento eundem anni origi-
 naliter adhuc existente Leirrum Abbatem nominat:
ubi ego licet indignus Abba gregi Dei p[ro]cip[er]e videor.
 Ex quibus verbis apparet, eum Abbatem fuisse regularem,
 nec solum bonis externis, sed etiam gregi Dei, id est
 Tractibus in disciplina observantia proficere ac
 pervicere; unde deinceps non amplius comes, sed Abbas
 tantum vocatur. Imo cum allodia sua liberalissime
 in Monasterium contulerit, credibile est, eum prius
 factum fuisse Monachum, ac deinde ex gremio iuxta
 tenorem Diplomatis Ludoviciani electum in Abbatem.
 Certe Filius eius Folkerus, quem in instrumento hoc
 nominat, Monachus erat Rhenaniensis testante
 Manucripto XXX. ubi ad diem 19. Augusti notatur
 eius obitus.

XXI.
 XXII.
 XXIII.
 N. 9.

Gozpertum hunc nomine secundum ante ingressum
 in Mirium fuisse Comitem, constat ex eo, quia id
 ipse fuit, qui iam pridem nempe año 876. Comita-
 tionem fecerat cum Mirio, in cuius confirmationem
 cum Carolus Rex, postea Imperator sub nomine
 Craspi, vocat Fedelm Comitem suum: walcenus
 vero in alia charta bis nomine Comitis compellat.
 Eadem tamen eora in Lauffano Marcho nempe,
 Langenisa, Flueringen, et Morisvilares, que tunc
 ceperat, non solum factus Abbas exhibuit Mirio,
 sed etiam de suis allodiis in pago Cleggovo Supradis
 swam, que nunc Eglishau dicitur, et Rinheim cum
 omnibus pertinentiis; unde post Ludovicum p[ro]cip[er]e
 benefactor consetur. An vero eundem Pagi Cleggovic
 Comes antea fuerit, illa certum non est, cum Comes

XIV.
 XX.

ille Gozpertus, qui praesentiam suam comodatam expeditioni Charlo XXI. et XXII. alius plane fuerit a postero Abbate, qui in eiusdem chartis ad initium sub eodem nomine comparatur, adeoque ut persona a comite distincta. Sicut tamen nosse Abbas illius alius comitis Gozperti fuisse antecessor. Certe in Turingia Adalbert et Adalric erant Comites eo ipso tempore, quo Gozpertus nosse vocatur Comes.

Quamdiu Gozpertus praefuerit, an finem huius seculi attigerit, an vix erit usque ad annum 912. quod certo alius Abbas praeserat, modo determinare non licet. Dubium augeat quia in charta, quo data est anno 898. non amplius nominatur; eo quo eius obitus argui, posse videtur. Sed de hoc factis plura sequenti seculo.

Nunc restaret demonstrandum, alios Abbates, qui haec enus irtis a nobis enumeratis antepositi aut interpositi fuerunt, plane esse confictos. Verum id satis ex iam dictis constare potest, praesertim ubi Gozpertum primum etiam inter omnes Abbates primum constitutum fuisse probavimus. Breviter tamen eos juvat inspicere, quos vel recensisse iam confutasse est. Igitur primum non nulli ponunt Abbatem Adalbradt, nulla alia ex ratione, quam ex antiquitate, ut solum, nominis, et quia Monium nostrum vel in ipsis eundem sine Abbate constituisse volunt, quasi idem foret, et Monium condere, et constituisse Abbatem. Verum comparabit suo loco Adalbracht sub nomine Adalberti. Huius alij. substituant Anonymum circa annum 800. sub quo Salicet vixit S. Tintanus. Quidam vero eundem Baptizant, et. Vom en mutuantur a posteriore Abbate Wifchramo, qui

cum certo sedesit aⁿo 885. eundem in duas personas
 fecant, ut prior quidem uenisset aⁿo 800. alter uero
 predictus aⁿo 885. quo in catalogo S. gallensi omisso;
 licet ipse mel. Frater. uita^m iniecit, ille primus
 recensetur: cui chronicon Fabaricense recentius
 accomodarunt, ut nimirum S. Finlanus coevus fuit et
 Beato Wernero. Fort hunc nominant wolvinum
 Fidem. Restauratoris, qui ut Abbas refecit
 Ecclesiam uelut aⁿte jam collapsam. aⁿo 818. ex
 monumento quodam scilicet heri nato. huncq^{ue} cata-
 logo S. gallensi obliuiscunt, omisso pariter Restau-
 ratore nostro, qui tamen paucis annis ante con-
 scriptum illum catalogum S. gallensibus notissimus
 decesserat. Deniq^{ue} othardum et Radpoldum ex
 eodem catalogo adnumerant, ex errore, quod necierant,
Abam et Albam in proxima adscriptas fuisse
 feminas, non uero Pontifices, renovata scilicet
 antiqua illa Joanno Papissa. fabelia. videantur,
 quo fusius his de rebus scripsimus tum in digres-
 sionibus ad vitam S. Finlani, tum in notis ad
 librum Tractum conuictorum S. galli, quem
 in originali p^{er} oculos habuimus.

Monachi Seculi primi.

Licet certum sit, jam à tempore primæ Fun-
dationis Monachos in Muriis nostris habitasse, cum
Monasterium, Monachorum jam ante Restaurationem
fuerit uocatum; imò ipsa restauratio Monasterium
sane non uacuum supponat; Denique in charta II.
data anno 844. memoretur concambium cum con-
sensione Tractum fuisse factum; eorum tamen
numerus ac nomina nobis ignota sunt, nisi forte
paucorum, qui tempore Restaurationis adhuc Super-
stites erant, et Catalogo S. Gallensi, ut jam pridem
mortui, fuerunt inserti; quam prorsus fidem merita-
tur Liber iste Tractum conscriptum Muri S.
gallensis, uel ex eo liquet, quia post tot secula
nobis communicatus mirificè cum Coeris monumentis
nostris concordat, in quibus nullus Monachus repe-
ritur, qui non eidem Libero fuerit inscriptus; ut
adeo etiam quo ad reliquos, qui in chartis nostris
non exprimentur, plenam omnino faciat fidem.

Sunt autem in prædicto Catalogo primæ a
eademque manu adnotati unacum Libris Abbatibus
Wichramo, Wolvono, et Antwartho, Religiosi om-
nino quadraginta sex, ex quibus 22. Presbyteri.
3. Diaconi. 8. Subdiaconi, 1. Clericus. et 9. Monachi
post quos statim sequitur minor ac contractior cha-
racter alijs etiam nominibus interpolatus. cum
ex chartis nostris constat, inter illos quadraginta
sex aliquos ex prioribus sub Wichramo Abbate
vixisse, ex posterioribus autem illo tempore
jam fuisse defunctos, dubium nullum est, prius
inscriptos fuisse defunctos, id est anno 885. viventes,
ac deinde jam mortuos saltem a tempore Restau-
rationis. Quousque uero viventes inscripti sese ex-
tendant, probabiliter conijcere licet ex Winithere,
qui ponitur numero 27mo cum enim juxta chartam

.VIII. Winithes anno 875. nondum fuerit Monachus, credibile est, cum tempore ecclesie facte civitatis adhuc vixisset, ac consequenter reliquos omnes, qui in catalogo ei pro ponuntur, ac numerum viginti quatuor implent, simul totum conventum sub Wicthamo Abbate constituisse. Quod mirum nemini videri debet, cum Mⁿrium nostrum opibus adeo auctum, non solum tot quin etiam pluribus alendis omnino fuerit sufficiens, convenit etiam iste numerus cum eo, quem refert Cradus, nimirum Carolum M. tot Mⁿria fundasse, quod littere in alphabeto numerantur, et in singulis Mⁿriis 23. Monachos, et Abbatem constituisse.

Sort. Winithesum usque ad S. Finlanum d. sequuntur Religiosi, qui facta fides iam ante S. Finlanum erant defuncti, cum ipse Sanctus sine rubio inter defunctos recensetur. Igitur verisimile est, hos 82. Religiosos tempore Restorationis jam fuisse in Mⁿrio, si enim tunc primum unicum S. Finlanum advenissent, non foret ratio, cur S. Finlanus illis non fuisset antepositus, cum ceelum sit, eum a Restoratione unicum Restoratione in Mⁿrium fuisse introductum. Qui sequuntur S. Finlanum, omnes quoque ante initam a Wicthamo Imperialitatem abierant. Quo vero tempore ingressi sint Mⁿrium, statueret non licet, nisi de illis, de quibus in chartis sit mentio, quos postea singulatim recensere bimus. Quandoquidem vero Luthere jam anno 856. inter juvenes Religiosos numerabatur, idemque adhuc anno 885. inter viuentes, primos, lenior ergo hoc in catalogo exhibeatur, primum est credere, eos, qui eidem pro ponuntur, ante ipsam ad conversionem venisse, proindeque iuxta Regulam S. Benedicti ordine processisse. Igitur credibile est, eos saltem tempore Restorationis

V.

professor, presentibus fuisse preter eos qui unicum
 gogre. 101. ex Muriis S. galli, aut etiam ex Augia
 dicite, submittente Folvenc Abbate in subsidium
 adveniant. Sunt autem tres sequentes: Adalhart
pub. Parahiker pub. Thioline pub. Et quid impedit,
 & Adalhardum. In propositum vocemus, qui ad exemplis
 aliorum Monasteriorum sine dubio etiam in nostro
 constitutus fuerit, et pro honore officij, primus
 post Abbatem nominatus. Minutiora quidem hec
 sunt, sed quia antiqua et nostra, ideo non sprenda.
 certum interim videtur, preter Lutherum ac tres
 mox memoratos sub primis tribus Abbatibus vixisse
 sequentes:

4. Runolf pub. 28.
5. Lobegio pub. 29.
6. Odalhart pub. 30.
7. Richprecht pub. 31.
8. Wago mon. 32.
9. Heimar pub. 33.
851. 10. Tindan mon. 34. Mo. XVIII. XXVIII.
11. Engilhart pub. 35.
12. Emicho pub. 36.
857. 13. Suab pub. 37. VII.
14. Notker mon. 38.
15. Laito sub. 39.
858. 16. Meginhart pub. 40. IV.
17. Tindian sub. 41.
18. Weighere pub. 42.
19. Hiltine pub. 43.
20. Tunach mon. 44.
858. 21. Sigimar mon. 45. V.
22. Thingolt mon. 46.

Quibus si quatuor supra nominatos adjungas erunt
 Monachi 23. his autem successive pro montuis sub-
 stituti sunt ex posterioribus sequentibus, quorum
 pleiis jam sub Wolvenc Abbate Monachi erant,
 sub wickramo vero in legum conventum constituebant.
 eorum nomina sunt sequentia ista.

Monachi.

- 23. Adalhart püb. 4.
- 24. Serakelen püb. 5.
- * 853. 25. Thioline püb. 6. III.
- 856. 26. Luthheri püb. 7. V.
- 27. Othart mon. 8.
- 28. Grambreht püb. 9.
- 29. Bald. mon. 10.
- 878. 30. Richiker püb. 11. XX.
- 31. Adilcoz Dia. 12.
- 32. Hunbreht püb. 13.
- 33. Egilge mon. 14.
- 34. wolshart püb. 15.
- 878. 35. Egilhart Dia. 16. XV.
- 36. Odalge püb. 17.
- 37. Cunthare sub. 18.
- 38. Feinger püb. 19.
- 39. Adalung dia. 20.
- 892. 40. Luitrecht sub. 21. N. 9.
- 41. wolfrige püb. 22.
- 42. Walther sub. 23.
- 43. Othart sub. 24.
- 44. wolshart sub. 25.
- 45. Otine sub. 26.
- 46. Winthheri sub. cler. 27. XIII.

Ex una parte signavimus numerum secundum Senium, aliter autem secundum litteram seu ordinem, quo ponuntur in Manuscripto, proterea tres Abbates, quibus tres primos numeros reliquimus. Pro minimis etiam annis, quibus repertiuntur vix ipse in chartis nostris, ipsarumque chartarum numerum adjunximus. cetera videri possunt in notis ad ipsam S. gallensem Manuscriptum. Nunc superest, ut quo alibi notata digna extra istum Catalogum de quibusdam Religiosis nostris repertiuntur, subnectamus.

Thioline presbyter, qui ponitur numero sexto, probabiliter est ille, qui, ut constat ex charta III. Concambium cum Mrio fecerat, sub nomine Thiolonis presbyteri anno 853. proinde oppidò inter Senes sub

wichramo numeratur. Sæpius enim occurrunt huiusmodi contractus aut donationes, quas fecerant illi ipsi, qui ad Conversionem venerant, aut postea Saltem Monachatum suscepturi erant. quod quidem ex mox subsequentiibus clarius patebit, ac plerumq; contingit ex Mabillonio jam notavit R. P. Gerardus.

IV. Meginhart, presbyter, qui in Supra scripto catalogo numero quadragesimo recensetur, jam a. 855. Mnrium nostrum ingressus est, prout ipse met. hinc verbis testatur: Ego Meginhart indignus Presbyter Divina gratia compunctus, verba Redemptoris horrens, qua suis discipulis inuit, qui non renuntiat omnibus, qua profidet, non poterit meus esse discipulus, ideo namq; complacuit mihi eius esse discipulum, et quicquid in termino Mellingen habere visus sum ad Mnrium Rin augia tradere. Tantum in eam videlicet rationem, ut ibi locum meum et nutrimentum habeam, quamdiu vivam. Non vixit tamen usq; ad wichrami regimen, cum inter defunctos ponatur.

V. Suidheri Presbyter, ponitur inter Condriolos numero Septimo. Tunc filium esse Sigemari, qui Cellam Albam Rhenavie donavit, necesse ex Charta donationis dubitare quis posset, dicitur enim ibi tantum: Pro Lemelippo et filio suo nomine Liuithere. verum Manuscriptum nostrum, quod **CIII.** Charterio antiquius est, Liuthicum directe vocat Monachum. proinde Liuther haud diu post an. 850. quo data est illa charta, factus est monachus, et cum juvenis esset, inter Seniores et Presbyteros post 20. annos comparuit.

V. Sigemar Monachus probabilissime fuit vir ille nobilis. Cetera precedentis Monachi Liutheri, qui Filium in conversione inductus est, unde in Charta sua aequè pro Lemelippo pro filio suo loquitur, licet utriusq; propositum ibi non exprimat. Ambarum conjunctio in eodem S. gallensi Catalogo Fratrum Rhenavienarium id ad exemplum Restauratoris nostri volvens

factum fuisse constat, cum aulem inter port-
 remos numero 49.º recensetur, certum est, cum
 inter mortuos tempore wicrami fuisse adscriptum,
 ut qui iam senex venerit ad concessionem.

Suab Fierbytea inter defunctos pariter recensitus
 numero 57.º circa annum 858. jam grandævus. Mirid
 ingressus est. Su enim loquitur in donatione wälto-
 kirchij data Joinge: Ego Fierbytea Suab Regni aeterni
gaudia querens, libet me omnes acquisitiones
meas Deo dare, ut eadem aeternitate valeam invenire.
 Et ne quis dubitare possit, cum omnibus acquisitionibus
 suis Sometiprum etiam donasset, paulo post subdit:
 me quoque Sacularum promitto. Quam promissionem
 opere completam, de morte, et catalogo S. Gallensis.

Winitheri Clividus eodem est, qui in titulo chartae
 XIII. quidem winithere, in contextu tamen eiusdem
 vocatur winithere. Id enim testatur eius firmum
 propositum año 875. verbis sequentibus: Divocis
Dominica auctoritate provocamur exemplis,
transitorias rerum contempnere substantias, et
manuos aeterna felicitatis thesauros, quos cuigo et
linea demoliri nequit, nec fures effodere nec furari:
Hae ego winithere salubifera compunctione per-
tractans, trado oem hereditatem meam ad Miridum
Renaugias in eam duntaxat rationem, ut quamdiu in
saeculo manere volueris, oes res meas in mea habeam
potestatem, et quodcumque Dei in ipis ante clementia
saeculum relinquere et in Mirio permanere plaucis,
tunc in eodem Mirio duorum fratrum annona mihi
tribuetur, et conferentim superius nominata ad nomi-
natum Cenobium permanent. Et quibus patere
videtur, cum non statim saeculum reliquisse, nihil-
ominus ante annum 885. Miridum fuisse ingressum,
 quo año inter viventes forte novissimus nimirum
 numero 27.º, reliquis fratribus in catalogo adscriptus
 fuit, hoc ipso demonstrans, superiores ante ipsum
 positos omnes simul tunc in vivis exstitisse.

Engilhart Diaconus vocatur charta XV. Engilhart. data est. hae charta a^{no} 878. et in testia persona tempore protestiis per modum tamen publici instrumenti significat, eum hereditatem suam M^orio tradidisse. cumq; ante winitherium numero 13.º in catalogo Athonugiensium ponatur, dubitari nequit, eum diu ante winitherium profectum fuisse, licet huius donatio uno a^{no} p^{re}cesserit illius donationem.

Richker Presbyter memoratur charta XX. data a^{no} 878. quem eundem probabiliter putat esse P. geroldus, qui in presenti catalogo inter vivos recensetur numero undecimo.

Luitprecht Subdiaconus portus numero 21.º scripsit tanquam Notarius donationem amplissimam G^ozprehti II. a^{no} 892. in originali adhuc extantem,

N. 9.

XXIII.

licet copista in chartulario subscriptionem omiserit, qua sic sonat: Ego itaq; Luitprestus monachus, rogatus anno Domini incarnationis DCCC XC II. a^{no} Regis Arnolphi V. XIII. Kal. Jul. vel XVIII. die Dominica notarij diem et annum scripsi. additur huiusmodi

Notariatus insignie . Ecce novum et evidens fundamentum, quod viventes Monachi in scriptis primo loco fuerint catalogo S. Gallensi; si enim Luitprestus vixit a^{no} 892. profecto in vivis, pariter erat a^{no} 885. ceterum R. P. Geroldus hunc in locum sequentia optime glossatur. Fuit Luitprestus iste Notarius seu cancellarius M^orii; M^oria enim suis singula habebant Notarios ac cancellarios ex proprio colu, qui instrumenta etiam publica ex institutione sua conficere solebant, ut scripsit

l. 3. c. 4. n. 5. Mabill. allegans caroli M. Capitulare primum al. 2. c. 13. a^{no} 805. in quo statuitur Cap. 3. ut unusquisq; Episcopus et Abba et Comes suum Notarium habeant. ut autem notat vadianus, non licet passim et promiscue conribere chartas, sed certi et delegati muneris ea facultas erat, quam Abbates

et Advocati. Regij ea etate non nisi Monachis
conferiebant. cuius causam credo fuisse, quia paucissimi
Monachos respiciantur literati.

S. Fintanus, cuius primo loco debebat mentioni fieri,
in isto catalogo ponitur numero 34.º nec alium in locum
poni debebat; si enim res circumstantia considerentur,
deceserat ille septem annis ante ecclesiam Fraternalium,
ergo inter defunctos non erat postremo loco ponendus.
Miror sane, quorundam adhuc dum dubitare, utrum sub
isto nomine intelligendus sit Sanctissimus Confessor
nostre; libentius ex isto catalogo eliminatum cuperem,
quam ut suam preoccupatam opinionem de semiseculi
antiquitate decere cogere. Quæro! cur unus
Fintanus, si tamen nomen eius tam celebre, in
isto catalogo nostrorum Confessorum omittatur?
Quo fato contigit, ut ex hibernia nullus alius ad nostrum
conobium veniret, nisi post S. Fintanum, alius
omnino Fintanus eisdem nominis, et forte Fintianus,
de quo infra? Si ad initium huius seculi nostre
Sanctus ponendus est, cur nullius alius Monachi
memoria supra fuit? cur nullum amplius monumentum
quare malunt di auctoritate destituti in obsequio acci-
bere, et omni passu in qualibet circumstantia im-
pingere, quam claram lucem agnoscerent, et S. Fintanum
in apertis positum venerari? Sed enim Vadianus ait;
Scolos et hibernos Policos peregrinari profectim
ad Rhenum et Danubium. Non video, quomodo ex hoc
sexu duo Fintanos extenderi possint, quin potius
ex Adventu S. Fintani ac vindicari, aliorumque ad
adria Norica illud effatum edidit Vadianus. Plura quida-
m Imo Tubulari nostro hoc loco memoranda forent;
sed quoniam primum laborem in Mirij nostri historicius vita commentario consecravimus,
itaudem lectorem remittimus. Ex quo tamen
Fintianum Subdiaconum noto, qui cum unico preter
Fintanum inter Reliquos Rhenoenses idioma Scoticum
profecerat, credibile esse, eundem individuum S. Fintani
socium fuisse, utrumque simul ad Insulam nostram
apulisse, ac denique Fintianum esse S. Fintani vita
scriptorem, unde cum aliquot annis S. Fintanum supra
vixit, in supra dicto catalogo post ipsum numero
41. inter defunctos describitur.

Apud Gold. p. ofat.
in 2. 3.

Disciplina Saeculi primi.

Sub nomine disciplina imprimis quidem intelligo Monasticam seu regularem, quae non semper eadem in nostro Monio viguit: Deinde vero, reliquas consuetudines, moresque, licet ad Regularem observantiam esse non pertineant. Equidem ante Restaurationem, sicut reliquae, ita et disciplina caput, nobis indognita manerunt, denicestque tamen, licet, prout in aliorum cenobiorum exordiis contigit, parvum quidem Monachorum gregem, magno tamen animo disciplinam Monasticam conrestitutum fuisse. Sed Monio fere penitus devotato ad perfectionem non pervenisse. Contra vix cepta Restauratione, mirum est, quanto splendore Religio ad Regularis disciplina normam inclaruerit. Cuius certa monumenta hodieque super sunt. Neque aliter fieri potuit praesentibus piissimo Restauratore voluono, Sapientissimo Archiduce Gozberto I. et sanctissimo confratre, Titano verbo et exemplo, praevalentibus, qui Monastio perfectionis normam praesentibus imitariunt et futuris. verum, rem alius ex Diplomatebus repetamus.

Finis ac motiva Fundationis nra directe exprimuntur in Diplomate primo, ubi Ludovicus Germanicus ait: ob laudes Divinas et Regulares Disciplinas. Monium a Maioribus voluoni fuisse constructum.

X. In Secundo Diplomate idem Rex motivum ipsius Restauratoris publicè declarat: Ille s. voluene. / ob amorem Domini nostri Jesu christi et pro remedio anime sue et antecessorum suorum profatum Monium restauravit. Obligationem Monachorum voluonus ipse in Fundationis sue instrumento his verbis

IX. expressit: quatenus ipsius s. Regis. / et Successorum suorum, mei quoque et Parentum meorum memoria in orationibus Monachorum ibidem existentium assidue frequentetur: atque profatus locus inconcusus existens Laudes in perpetuum auctori nostro Deo persolvere. Nec dubium, Monachos nostros primos sub oculis et gubernatione ipsius Fundatoris has obligationes accurate observasse,

Disciplina.

89.

atq; fini profico ad am finm respondisse. Igitur
 laudes Divinas per officium Psalmodia iugiter
 frequentabant, Pro Rege ac Fundatoribus Dei
 misericordiam incessanter implorabant, idq; sub
 Regulari id est Monastica disciplina peragebant;
 probat enim Mabillonius, illa temperate Re-
 gularem a Canonica disciplina per hoc distinctam
 fuisse, quod illa Monachorum, vita Canonico-
 rum est.

to. 2. an.

Statuendum ^{ergo} pro tanto, quam regula Monachi nos-
 tri tunc observaverint, ex qua deinde eorum mo-
 res sumatim cognosci poterunt. Si verum est,
 Gregorium primum Abbatem ex Monio S. galli
 postulatum fuisse, facile adducor, ut eadem, vni-
 dem Monij disciplinam hic quoq; fuisse introduc-
 tam. Constat autem, a tempore S. Othmari circa
 medium Pauli octavi, omissa Regula S. Columbari,
 unica alteram S. Benedicti a S. gallensibus obser-
 vatam. Idem liquet de vicino Monio Augie Di-
 vitiis, in quam S. Firminius in ipsa Fundatione
 hanc posteriorem Regulam introduxit. jmo vadia.

apud Gold.
Rezp. al. 1. 3.

quo ait: a Gregorij Pontificatu perpetuis
 quingentis annis aliam Regulam non habuisse,
 quam Benedicti. Quod licet universaliter verum non sit,
 teste Mabillonio diu post Gregorium diversa saepe
 Regulae etiam in eodem Monio fuerint observatae,
 id tamen a temporibus Caroli M. ut plurimum verum
 fuit. ceterum de Monio nostro id ulterius colli-
 gitur ex charta data ano 876. in qua praedium
 Monio donatum, servato tamen usufructu sub
 obligatione Monachis in festivitate S. Benedicti
 prandium singulis annis parandi. Cui enim
 festivitas ista tanto apparatu celebraretur in
 foro tam chori quam mensae, nisi idem sanc-
 tissimus Legislator pro speciali Patrie
 fuisse agnitus? unde et antiquissima Mss.
 presentis seculi non eisdem Dni Patrie faciunt

to. j. anal. 5.

XV. III.

18

19

- XXX. mentionem. Sic antiquissima liturgia sub initium istius seculi scripta non solum in calendario b. S. Benedictum refert, sed et die 27. Martii est. n. Julij, sed etiam in ipso Canone Missae reliquis Sanctis adhibet. In alio quoque Mss. eiusdem seculi, post integrum Psalterium apponuntur Cantica cum sequenti rubrica: Cantica Ambrosiana, quae S. Benedictus ad singulas horas cantari instituit. ut proinde dubitandum non sit, etiam aliquum Divinum officium a Monachis nostris fuisse secundum Saeclae Regulae ordinem decantatum. Sed quid multis? Ipsum
- XVI. Diploma Ludovici Regis id satis luculenter significat, dum ait: Fratre licentiam habeant secundum Regulam S. Benedicti Abbatem eligendi. Quis vero putat, hoc unicum statutum ex S. Regula fuisse observatum, et non etiam aliqua ad Monasticam Disciplinam pertinentia. exstat in lege Codex S. Regulae, non quidem praesentis, sed proximo tamen saeculo descriptus. Denique alibi notavimus, idem Saeculum institutum a Monachis nostris in cellam Albam fuisse introduitum.
- Quin imo in eodem Ludovici Diplomate Monasticae Professionis atque votorum emissionis haud obscure fit mentio. Subdit enim: Si idoneus inter eos reperiri non possit, a quocumque Monasticae Professionis Congregatione sibi Rectorem eligant, donec rursus eorum aliquem ibi votivum invenire possint dispensatorem. habebatur itaque jam tunc Professio Monastica, emittentur etiam vota: ibi votivum. Quod specialiter ad stabilitatem loci pertinere videtur: credibile quoque est, professionem istam atque vota emissae fuisse secundum praescriptum S. Regulae c. 58. promittendo nimirum stabilitatem et

Conversionem morum, et obedientiam coram
 Deo et Sanctis eius, maxime, quorum Reliquis
 ibi erant. Castitatem non exprimebant,
 que tamen omni tempore à Monastico instituto in-
 separabilis erat, ita ut mulieres non solum à
 Monasteriis, sed etiam ab Ecclesiis Monachorum
 arcerentur. Quod etiam Rhemungia fieri potuit,
 cum alii Sacerdotes Sæculares, ut modo vocamus,
 tunc vero Canonici à Sacris Canonibus observan-
 dis dicebantur, ad plebem informandam et Sacra-
 menta administranda alebantur. hæc de se re-
 fertur Constitutio S. Gregorii in primo folio
 Chartularii huiusmodi: Missas quoque publicas
ab eo Episcopo in Canonibus fieri omnino prohibemus,
ne mulierum fiat novus introitus, quod omnino
non expedit animabus eorum. Quod vero eius-
 modi Presbyteri in nostro Munio adfuerint, con-
 stat ex charta XIII. de anno 875. ubi Winithere
 præter annonam duorum fealium insuper
 et unius Canonici tertiam annonam atque
 eiusdem indumenta sibi reservat. De his ait
 Vadianus Calamo quidem accedo, sed in Monas-
 ticiis antiquitatibus non inexpecto: Nec Carue-
 runt Laicis Presbyteris Munia profertim fere-
 quentiora, ad certam normam vite sed Monac-
 hismo laxiorem adscripti, nec nisi contigui
 Munio: horum minus erat, plebis curam gerere,
 et Sacramta administrare: præbant et Episcopis
 paulo amplius quam Monachi.

Ceterum inter Monachos nostros plures erant
 Sacerdotes, ut numerum reliquorum fere ade-
 quarent, ut consideranti Catalogum S. Gallensem
 patebit. Hos saltem confessiones Sæcularium
 vicariorum audivisse, eruitur ex supra memorata
 antiquissima liturgia, ubi fol. 300. inter alios, .xxx.
 in Canone commemorandos, nominantur etiam

fol. 23.

anm. 27 ab H

anm.

illis, qui nobis propria Crimina Confessi Sunt, Certum est porro hoc Mirale pro usu Monachorum sine dubio nostrorum intervuisse. Concordat id etiam cum Decreto Bonifacij IV. pro Monachis

90. j. Anal. Sacerdotibus edito, quod refert Mabillonius ad annum 606. Fratres Sacerdotes in Monio nostro pleriqs erant Clerici in Majoribus Constituti: quin etiam Simpliciter Monachi litterati erant, ad Chorum et laudes Divinas deputati, Nihil enim illo aeo adhuc Liebatur de conversis, quorum mentio inter nostros primum post duo secula occurrit, instituto tamen ab hodiernis moribus longe diverso. Fratres pleriqs ex Religiosis erant Nobiles: licet enim Credibile sit, illis temporibus secundum Regulam S. Benedicti omnis generis et Nationis homines in Monio suscipi potuisse, et data occasione etiam susceptos fuisse. Constat tamen, vix ullum nisi nobilem litteris addiscendis, que pro choro necessaria erant, operam navasse, nam teste Vadiano; Nobiles maxime in Collegiis et Monio instituebantur, in quibus, qui magis proficiunt, saepe sodales facti ac promoti ordine, magno honori et Collegiis et Monio fuere. ubi notat postremis temporibus Nobilitatem potius disciplina Monastica obfuisse. Hae sane de causa Angia Dives pauper effecta est. Musbachium hirci annis ad malum plurimorum exemplum secularizatum. De Monio nostro constat ex chartis, non solum Nobiles sed et plures Comites atq; Barones nostris fuisse aggregatos: qui mos adeo invaluit, ut posterioribus seculis non nisi Nobiles inveniantur Religiosi. Hinc sub

ayud gold.
 20. 2. fol. 2.

Dixi
 seculi elapsi
 quam Nobili
 non solum
 electioni A. B.
 ex stipe
 fons
 nobilitate
 videtur
 quod allin
 colorem des
 nulli ad h
 caat. . .
 Monachorum
 fuerat vol
 leguono a
 induim
 deat
 ex ornar
 Monache
 interula
 ex
 quem
 de
 nobilitate
 potius
 late
 qui
 :
 sadu
 re
 Car
 ad
 omni
 add

initium Seculi elapsi instituta disciplina reformatione, quam Nobilitas ferre non poterat, quidam hac de causa non solum dicta reformationi, sed etiam electioni Abbatis udalrici se opposuerunt, qui primus ex stirpe minus Nobili Abbas respectus, ac fortassis inde Scrupulo concepto pleisq; sententibus resignavit, ut suo loco Deo dante videbimus.

Veritas quod attinet, difficile est, earum formam et colorem designare. Tempore S. Mi. Salvis nostri nullo adhuc interulas etiam apud laicos in usu erant. Hinc Mabillonius affirmat, 90. j.

Tunicas Monachorum fuisse albas, Scapularia et Cucullas fuscas vel nigras. S. Ambrosius de S. Ser. 94.

Augustino loquens ait: Novum Christianum Cuculla nigra induimus, Cingulo ex corio nos ipsi praedestinamus: id est, ut explicat Vadianus, Monas. p. 3. f. 707.

tico habitu exornavimus. Provaluit sane color niger apud Monachos, ut idem Vadianus testatur, f. 15.

gerebantq; interulas ex pano fureo, tunicas vero oblongas et arctas ex nigro, Cucullam Super. inductam.

Antiquissimus, quem habemus habitum, ad finem Saeculi duodecimi depictus Abbatibus Hensicel. Mss. XIV.

tunicam satis arctam et oblongam exhibet, sed videtur fusca potius quam nigra. Verticem summum habet calce rarum, Capillis, reliquis longius

defluentibus, qui mos vix antiquissimus teste Polydoro virgilio: Sacerdotes ritus servandi causa

calce vestidem radunt: quod hic de Sacerdotibus,

idem pronuntiat Vadianus de Monachis, addens: f. 22.

Barbam alere Caroli Saeculo decorum Monachis.

Quae tamen res adeo expedita non est, vellem potius id testimonio probasse Vadianum. In

affigie Superius adducta Hensicel Abbas et S.

dit
oc
Belu
Tand, ar

12

10. 1. *Fintanus non cum proluxa barba, nec tamen
 usque ad cutem rarsa composuit. Mabillon offert
 exempla, quibus docetur, Monachos quatenus in
 aëno fuisse longos et raros. In antiquissimo Mss.
 XXX. offertur Benedictio ad tondeendam barbam, qua
 adhibita fuit, dum Novitius officio, velus Monachus,
 ex quo potius loquitur, Laicos aluisse Barbas.
 Eadem benedictio habetur in Mss. Saeculorum im-
 mediata subsequentium, et subinde inscribitur
 10. 2. Benedictio ad faciendum Clericum; nam et nomine
 Clerici, teste Mabillonio veniebat Monachus, et
 eadem pro utroque adhibebatur benedictio. Saeculo
 ante reformationem disciplina nostri Religiosi
 Saecularium instar aliquid in mento retinebant,
 sed habitus plane erat singularis medius inter
 Laicum et Saecularem, neque cum ullo aliorum
 Religiosorum conveniens. quo interim per pro-
 lapsum dila fuit.*

Jam vero ex vita S. Fintani Disciplinam
 hoc Saeculo in Mnis nostro efflorescentem actus-
 salius dispiciamus, qui inter Fratres quinquennio
 comoratus solius malorum nequaquam esse potuit,
 imo inter eos adeo in spiritu profecit, ut ad sin-
 gularem exercitium pugnam idoneus noceret.

Ex eadem namque vita historia discimus 1.mo
 numerum Fratrum post Restaurationem jam fuisse
 auctiorem; cum in parvis Conventibus juxta Regulam
 Restitutorum non admittentur inclusi. Certe ex
 libro Fratrum Conscriptorum Mnis S. galli patet,
 viginti quatuor Monachos sub wicksamo Abbate
 simul vixisse; nec minor numerus esse potuit,
 aliquot statim annis post Restaurationem,
 cum multi jam vixissent, qui sub wicksamo adhuc
 in vivis erant, multiq; descripti sunt, tum ante

tum post S. Fintanum demortui, qui omnes eidem
convixerunt, praeter eos, qui ex Monio S. Gallensi,
et forte etiam Augiensi, sub initium Restaura-
tionis, prout ipsemet, primus Abbas Goppestus,
prohibiti erant. accidit, quod etiam ad Cellam
albam ad minus 6. Monachi debuerint desti-
nari, quemadmodum in Capitularibus Ludovici
pij praecipitur, ut non minus quam 6. Monachi
in Cellis, quae Monio incorporatae sunt, simul vivant.
Certe via Nobilis Sigemar, cuiusq. Filius Liutkeus,
non in proprio Monasterio seu Cella, quam fun-
daverant, sed Rhenania, testante Catalogo S.
gallensi, Professionem emisserant, ut nulli alii
quam Rhenanenses ibi tunc habitare credendi
sint.

Discimus 2° Fratres Communiter uno in con-
clavi Lingulis in lectis dormire solitos, sic enim
de S. Fintano scribitur: Inter Fratres paucos
lapidos strato supponit. Hinc eo citius quaedam
ad reclusionem aptatae sunt, quia extraordinariis
pietatis exercitijs libere vacare inter alios
non poterant. Notat nihilominus Mabillonius 20. 1. Anal.
lectos propter honestatem fuisse conopeo
obductos. Porro Reclusorium S. Fintani non
ita amplum fuisse, ut in Regula Reclusorum
describitur, ubi duo vel terna cubicula eis
assignantur, constat ex vite descriptione, quae
de S. Fintano refert, quod pro Dei amore in
arctissimo loco recludi voluit, quod in re la-
pulchri fuisse credibile est. Certe Dñs Schoep-
flin Historiographus Regius, nulliq. hoc tempore
Secundus, qui hodie, id est 27. Junij a^o 1767. Di-
plomata ex Regio mandato collecturus aderat,
michi falsus est, se in quodam Alsatia Monasterio

recluserium antiquissimum vidisse, quod instar
Carceris archissimum erat.

Vicimus 4to Ecclesiam Mnij fuisse vocatam
Barilicam sine dubio per excellentiam et pre-
stantiam super alias minores Ecclesias, ut notat
So. j. Mabillonius. Cetero enim Monachorum parva
solum oratoria habebant, et Mnica Barilicis
anecebantur. Sic enim vocatur in vita S.
Fintani, Barilica S. Maris Genitricis Dei et
Dni nri Jesu Christi. Item in Charta XXIV
Subscriptus: Actum in Barilica eiusdem loci.
Eam vero in medio Insula constructam fuisse, sequitur
ex eadem vita S. Fintani, cum ipsius recluserium a
parte Septentrionali fuerit situm: Ecclesia quoque
sub initium huius seculi destructa, et nascente seculo
duodecimo deducata prorsus in medio conspuebatur.
Sacrum Evangelium imo totam consequenter Missam
quotidie Solemniter et alta voce decantatam fuisse
vel ex eo liquet, quia alias a S. Fintano in suo
recluserio, prout tamen acta verstantur, non pro-
tuisset ex audiri. Sanctorum Festivitates maxima
Sectorum ac hybernorum maiori apparatu celebra-
bantur, que sine dubio a Monachis Scotis in nostris
partibus frequentibus introducere ciant.

Sol. 97.
99.

Vicimus 4to Singulis Fratribus separatim victum
quotidie fuisse assignatum, quem aut absumere, aut
pauperibus distribuere permittiebatur, prehabita ta-
men Abbatis licentia, que negari non solebat, Dicitur
enim in vita: Servam annonam ad victum quotidianum
Sicut alijs Fratribus Fintano datam fuisse, consistebat
porro ista annona sine dubio ex Regula S. Benedicti,
in hemina vini, aut cerevisie, in nostris partibus illa
temperata usitata, cum tanta copia vinearum
nondum adisset, in libra panis proportiona, et in duo-
bus palmontarijs. Legitur quidem eundem sanctum
distri huius pauperibus carnes: verum sicuti constat

Disciplina.

Tintanum Carnibus usum non fuisse, ita Credibilis est, nec reliquos Fratres eisdem usos. Certe in aliis Moniis nobis vicinis Monachis carnibus non vescantur. In Sylurgia Sape citata, que ante S. Tintanum scripta, et eo vivente in usu erat, in Canone Missae ante et infra actionem inter alios, quorum commemoratio habetur, etiam referuntur ij, quorum elemosinas et erogandas suscipimus. Quo evidenter patet, tum S. Tintanum tum alios Monachos non solum pro semet ipsis, sed etiam pro pauperibus suscipisse elemosinas, et inter has etiam carnes. accedit, quod miraculum illud in distributione carniuum factum fuerit die prima Tebeuani, hoc est in vigilia Hypparante Domini, quando alia jejunia continua usque ad nonam ex prescripto Regula servabantur. Videantur, quoad hunc locum alibi scriptum. Constat etiam ex alia Charta, non solum victum, sed etiam vestitum, singulis annis Fratribus fuisse distributum. Sic enim in donatione sua ait Winitherus: Et si seculum exlinguere et in Monio permanere placuerit, tunc in eodem Monio duorum fatuum annonam, nec non et indumenta, sicut duo fratres singulis annis percipere solent, mihi tribuantur.

97.
XXX.
fol. 300.
fol. 99.
XIII.

Discimus S. Paupertatem et obedientiam a nostris Monachis fuisse observatas, cum S. Tintanus non nisi ex licentia Abbatis, que de victu sibi subtraxerat, pauperibus erogare potuerit. Paupertas tamen longo aliter observabatur, quam nostra est. Certe idem Winitherus salutifera compunctione transit aicas res contemnere sibi visus est, licet Monium ingressus duplicatam annonam cum vestitu sibi reservavit. Cuius reservationis multa exempla in Chartis nostris extant. Non ergo Paupertati Religiosa tunc concessum videbatur, si sub conditione bona sua Monio traderent, ut locum et nutrimentum ibi haberent, ut exprimitur Charta IV. Id libertius sub initium Foundationum concessum fuisse arbitror,

98.

Cap. X.

ut Benefactores alioquin ad bene faciendum Mar-

IX.

narctius. Quod autem in Miro dicitur ab ipso vol-

veno Privilegium Monachi. Tandem enim Monachum
Sub ea videlicet ratione, ut Privilegium Monachi in
ipso comorantes habeant. Privilegium istud consistit
in iure percipiendi annonam certam, et vestitus
eligendi Abbatem et Advocatum, aliisque jura Capitu-

II.

lularia excutiendi. Invenitur enim in pluribus char-

III.

teris nostris, Consensum Monachorum fuisse adhibitum.
Ceterum jura Capituli optime exprimit ipse Fundator
et Abbas Wolvenus, qui Comitum actionem cum Comite
Gozperto non aliter fecit, nisi cum consensu fratrum

XVI.

nostro regimini, ait, Subditorum, ut Ego Wolvenus

Abbas, Fratresq; mihi Subiecti potestatem habeant

tenendi &c. Porro ipse piissimus Restaurator licet Monachi

et Abbas, tamen bona sua ita contradidit Miro, ut quamdiu

IX.

vixerit, ipse res sub potestate sua habeat, alia quoque

bona sibi reservaverat primum anno 877. Miro tradita,

pro quibus a parte ipsius Miro recepit pecuniam,

scilicet C. libras, quas Adilbertus Comes pro villa

Gaves ad dies vite tenenda dederat. Libra autem

viginti Solidos seu aureos habebat, qui bestiam circiter

partem nostrorum aureorum constituebant, spiritus

100. libra numerum 2000. florenarum excedebant,

Summa illo tempore sane magna. Pariter Gozpertus II.

Abbas antea Comes anno 892. amplissima bona

Miro tradidit, ea tamen conditione, ut illa exiguo

prelio, si vellet, profect redimere. Citat super hac

ad Char. II.

C. j. c. 2. n. 10.

re B. Geroldus Malitonium de re Diplom. ubi

hanc consuetudinem quidem miratur, utpote contra-

riam s. Gregorii, qui non solum Regula s. Benedicti,

sed etiam Imperatoris legibus illam praxin adversari

testatur: factus tamen illo aro fuisse in Miro

universalem, ita ut etiam in Codice Theodosiano

testandi facultas Monachis et Abbatibus permittesca.

Certe in decursa videbimus, istum morem usque ad

clausum seculi initium in Miro nostro perseverasse.

Misamus quidem consuetudines antiquas: sed antiqui

Disciplina .

99.

faciam mirarentur recentiores, illos in hac re nec laudo nec approbo, puto tamen, non esse precise ex moribus hodiernis dijudicandos.

Discimus 5to Praecipuam Patronam non solum Basilide Sedetiam Mnij a Simis Fundatoribus fuisse electam Sanctam Mariam Genitricem Dei et Dni nostri Jesu Christi. Quam etiam plebs chara nostris nominant: imo cum charta V. directe exprimitur: ad stabilendum inibi Levitium Sancta Maria, haud obscure conrequitur, Monachos Speciales in Levitium gloriosa Virginis fuisse consecratos, cuiusq; cultum praecipue, per Fundatores et Benefactores fuisse intentum. In Diplomate Ludovici Secundo sub initium quidem dicitur, ab Arte ceferosibus wolverni id est a Patre et Ave Mariam fuisse constructum in honore S. Mariae virginis: additur ulterius quod ipse wolvernus idem Mnium in honore B. Mariae virginis et Beati Petri Principis Apostolorum restauravit. ex quo patet, S. Petrum ab ipso wolverno primum fuisse superadditum. In posterioribus quibusdam Diplomatis asseritur, Mnium etiam in honorem S. Blasij constructum fuisse: id tamen non aliter intelligendum, quam quod in ipso foame restoratione illatis Reliquiis S. Blasij, eius cultus statim fuit insigniter propagatus, ut ex antiquissimis Mss. officio et oratione adhucdum in Mnio S. Blasij uribata, constat, adeoque idem Sanctus post S. Petrum Specialis Patronus et Tutelaris fuit habitus.

IV. V. VI.
IX. X.

CIII.
CXI.
LXXXI.

Discimus 7mo ab ipsa urbe Roma vivente S. Martino Sanctorum Reliquias Mnio nro fuisse illatas, nec tantum S. Blasij Martyris, sed etiam aliorum plurimorum. Testatur enim Ludovicus in Diplomate suo Lucundo de wolverno Restauratae: aliasque Reliquias Sanctorum ibi secunders. Charta VIII. dicitur Mnium constructum in honore B. M. Lempe Virginis aliorumq; innumerabilium ibidem requiescentium. utiq; Sanctorum, cum B. Virgini jungantur,

X.

et antiquo stilo ibi requiescere dicebantur, ubi eorum Reliquie conservabantur. Sic in alijs quoque monumentis profertim charta XXVII. exprimitur: Ceterorumque quam plurimorum, unde merito Misium

IX. nostrum ab ipso woloeno Locus sanctus nominabatur. Quoniam Reliquie vite fuerint, determinare non auzim. Multa haectenus ex illis, maxime tempore defectionis, fuerunt deperdita. Cedere in terim fas est, eas intelligi debere, de quarum recentiori aduentu non constat. Ecclesias enim et Misia sine Reliquis condere non viduisse, antiqua monumenta testantur. Hinc haud gravato illis asseritur, qui existimant, woloenum ipsum, dum insignis Misij Restaurationem aggesseretur, Romam adijt, unde Comuniter Reliquie petebantur, et cum dyssanis S. Blasij plurimas alias asportasse. Certe Italia woloeno peregrina non erat, ubi plura possidebat allodia.

I. XXXI. Ad hoc seculum referenda etiam videtur illatio Reliquiarum S. Januarij Martyris, cuius cultus, ut ex Calendarijs patet, in nois Misio fuit antiquissimus. Haectenus existimatum, eas eodem tempore ad Misium nostrum advenisse, quo ad Lugiam Dividam: atqui vetustissimus quidam Codex seculi X. testatur, eam translationem factam fuisse anno 877, et quidem die 19. no. octobris, quocius festum etiam in Calendarijs nois assignatur. Odolan-
diani hystoriam huius translationis, quam in praefram referunt, explicant de Socijs S. Januarij Bisculo, Eutichela, et Auctio, qui die 18. octobris fuerint passii, ob festum vero S. Lucae in proximam diem eorum celebritas fuerit translata. Rationem addunt, quod Reliquie S. Januarij illo anno ex Civitate Breverentana benemunita potuerint furto auferri, bene vero ex Relesio, ubi corpora Sociorum facta cum inscriptione S. Januarij neglecta jacebant. Magnum est, saltem ex Socijs tam Magni Martyris Reliquias possidere.

Manuscripta Saeculi primi.

Præter Archivij nostri monumenta etiam Bibliotheca
Manuscripta non parvum subsidium presentis historici
præbere, ex jam dictis constare potest. Hinc singula
eius Saeculi quo Scripta sunt, admodum crebri et magis
notabilia excerptam, ex quibus genium, moresque
studia Patrum nostrorum evadent perspicua.

I. Mss. XXX.

Codex est Liturgicus in folio minori pergamenus,
et teste Sindice S. Blasij in Allemânia vetustissimus,
quem à S. Fintano allatum, ab ipsius vel alio Scoto
jam Saeculo octavo Scriptum haecenus existimant.
verum constat, eundem Codicem cum S. Fintano nihil
comune præter aetatem habere, cumque non à Scotia
allatum, sed in Francia, cuius pars tum Allemânia
erat, dicebaturque Francia orientalis fuisse Scriptum, in prof. 20. 3.
et quidem à Monacho Benedicino, ac probabiliter Ather-
navigio, professo ante Adventum S. Fintani. Etiam
in officio Parasceves exhibentur duae orationes,
in quibus conjunguntur Imperatores cum Rege et
exercitu Francorum, ac Romano Imperio: Quo
omnia epocham determinant circa annum 822.
quo duo simul Imperatores Ludovicus pius et
Lotharius filius in actis publicis referebantur, et
Ludovicus germanicus alter filius partem Francie
Scilicet Allemâniam, adque Regionem nostram occupavit.
à Monacho autem et pro Monachis fuisse Scriptum,
patet tum ex cultu, eoque S. Benedictum, quem exhibet,
nam in Calendario bis nominatus nempe die 21.
Martij et 11. Julij, in Corpore autem Missæ propria
habetur sub nomine Makalis S. Benedicti eadem die
11. Julij, Denique quod præcipuum est, eiusdem nomen
in Canone postremo loco, reliquis Sanctis additur. Tum
quia specialem Missam pro Abbate et Sacerdote

Continet, Sapiusq; meminit eorum, qui elemosinas ad dederunt Dei. Deniq; pro Atheniensi. Scriptura militat presumptio sicut de caeteris, et quid codicibus, quandiu non constat de alieno, pro enim illa temperata aliena tantis codicibus, et Monachi in Munis pro uribus luis illos describere compellebantur. Definit ergo licet hunc codicem: Liturgicum, Francico - alemanicum, Monastico - Benedictinum, Scriptum circa annum 832. Quod etiam eius characteres aperte demon- strant, licet plurimos contineat solecismos propter quos nonnulli antiquarij eum ad saeculum octavum referendum conducunt: Sed cum haec vestigia saeculum posterius evidenter reddant, loquitur tantum, Barbariem cum saeculo octavo non fuisse apud omnes depositam. Igitur ex codice isto genus et auro praeioriori ritus antiquos a modernis discrepantes in divinis officijs sumatim referemus.

Præfationes ferme in singulis festis, Dominicis, et festis Maconibus habentur proprie, aliquae etiam de comuni Martyrum, virginum et Canon in plei- usq; cum nostro conveniunt; habetur tamen duplex memento pro defunctis, unum ante alterum post consecrationem. Adduntur Nomina Sanctorum

fol. 238. Gregorij Augustini, Hieronymij, Hilarij, Martini, et Benedicti: Infra actionem seu Hanc igitur Sapissime proprium est. Fit ibi mentio Diphidie:
51. horum in hunc modum: quorum nomina ante sancto altare duo scripta esse videntur. alibi occurrunt formulae sequentes: Quorum nomina ad comemo- randum consecrissimus; quibus forte liber fra- trum conscriptorum indigitatus. Item quorum elemosinas erogandas sucepissimus. item pro ijs, qui nobis propria crimina confessi sunt. orationes plurimae sunt duo de eodem fero eademq; re, prout nunc observatur in Paroecia Domini, et in festis quadragesima post Comunionem, quorum ultima dicta super populum etiam in

Dominicis occurrit. Post Pax Domini fiebant proclama-
 tiones; legitur enim Sequens rubrica: Comonenda
est plebs pro jejunijs primis, quarti, Septimi, et decimi
mensis temporibus suis, sive pro Scrutinijs, vel
aurium apertionum. s. cuius formula Baptizandos
concernens, prescribitur fol. 231. Satis proluxa.
 Post hac Comunicat Sacerdos cum omnibus Sacerdotibus,
cum omni populo. Subjunguntur deinde duodecim
 orationes. Porro Sacerdotes Comunicabant ante
Diaconi etiam altare, Clerici et Monachi in choro,
Laii extra choros. Ex eo autem, quod Diaconi
 etiam altare Comunicarent, facile perspicere licet,
 altaria non fuisse parietibus affixa sed libera;
 neque enim illo tempore architectonica moles
 altaribus surrogabatur, sed mensa sola solum
 altare conficiebatur. Denique Benedictio post
Missam supra populum non eadem quotidie
dicebatur, imo subinde plures etque proluxiores
adhibebantur.

Adventus nomen non exprimitur: Missae tamen
Adventus modo assignate incipiunt a Dominica
quinta ante Nativitatem. In Natali Christi
quatuor Missae assignantur, tres nimirum de ipsa
festivitate, et quarta integra de S. Anthonia. fol. 57.
Postum Purificationis vocatur festum Simonis; 83.
Jejunium quadragesimale, iam inchoatum fuit
feria quarta cinerum, contra aliorum consuetudines,
qui illud incipiebant a Dominica sequente. In 92. 93.
Paschae Domini non solum corpus sed etiam sanguis
Xti praeconscratus a celebrante sumebatur,
et reliqui omnes Communicabant: addebatur etiam
post Communionem oratio supra populum. Impro-
peria omittuntur, sed adoratio Crucis hodie no-
mine ritu exhibetur. Praedoniam Paschale hodie
non multo est proluxius, illaque exclamationes
medio evo omisso, adhuc legebantur: o Certe ne-

Casparium &c. A. O. Felix Culpa. p. Summi Pontificis
fit mentio his verbis p. unacum Papa nostro Ro-
tissimo: Sed nihil de Antistite, moxq; subiungitur.
Ita non et Clementissimo Rege nostro Ill. Conju-
geq; eius ac Filij's cunctoq; exercitu Francorum.
 quibus verbis pro illo seculo nemo significari potest
 praeter Ludovicum Germanicum Dominica post
 Pascha vocabatur Fort Albas, et quidem ad litteram
 cum albo vestes a Mophitis jam Sabbatho pra-
 cedenti deponerentur. Pascha Annatina id est
 annua celebra batur, si loquenti anno post quadra-
 gesimam occurreret. In Rogationibus jejunabatur.
 Festum S. Trinitatis non assignatus, licet alcinus
 ex mandato Caroli M. jam comparisset Missam pro-
 priam. Profatio tamen multo antiquior est, quo haec
 eadem in Dominica tota exhibetur, et forte ansam
 dedit, ut illud Festum in hanc Dominicam reponeretur.
 Vigilia cum jejunio assignantur ante festa S. Joannis
 Baptista, S. Laurentij, S. Joannis et Pauli, S. Apo-
 tolorum &c. Sed octava nulla adhuc occurrunt: hinc
 festum Agnetis secundo, quod modo octava diceremus.
 In Festo S. Joannis Baptista oratio specialis ad fontem
 assignatur V. J. d. Julij Natalis Benedicti Abbatis.
 ubi notandum, non dici Translationem aut Comemora-
 tionem, quia ipsum festum Natalitium hac die
 celebrabatur, ubi assignatur Missa cum profatione
 propria. Nam die 21. Martij licet legeretur in
 Martyrologio, ob quadragesimam tamen nihil amplius
 de eo fiebat in choro. Sine dubio prandium fratibus
 in festivitate S. Benedicti parandum, ut in charta
 quadam nostra legitur, non de die 21. Martij, sed
 undecima Julij intelligendum est. Tam parum pat-
 rucinalus hoc Mss. Gallosum seu Francorum Pen-
 tentie. Assumptio B. V. Mariae eiusq; Nativitas cum
 Rogationibus propriis celebrabantur: sed Festum
 omnium Sanctorum omisum, quod Sigebert Gebbae. anno

fol. 152.

835. in alemania institutum testatur; est ergo hoc Mrs. eo ano vetustius.

205.

Missa votiva plures ad finem codicis, pro die
peris, personis et necessitatibus adduntur: ut pro defuncto
70. Abbate Sacerdot: pro desiderantibus penitentiam
et minime consecutus, ubi loquens subrica legitur: Si
quis penitentiam petens, dum Sacerdos venit, fuerit

fol. 314.

officium lingua privatus, consumptus sit, et si idonea
testimonia hinc dicere, et ipso per motu aliquos satis

a. officio.

b. dicant. c. motus.

faciat, Sacerdos impleat omnia circa penitentem
mox est. In commendatione animae habetur, aido pro

305.

lixus, et multo prolixior curandi defunctos. Lava
batur corpus, et in Ecclesia jugiter, psallentibus

Tractibus servabatur, donec Missa celebrari posset.

307.

Tres Missas uno die a Singulis Sacerdotibus pro de
functo celebratas fuisse, alibi notavimus, ubi etiam

reliqua suffragia videri possunt. Adendum est,
Nactem Tractus statim per nuntios alijs Mnis

confederatis fuisse hic verbis significatam: Tract
ibus in Christo dilectis nos Tractus de Mnis Rinava

Salutem. Intimamus Caritati vestre obitum Tractus
nostri N. defuncti, pro cuius anima solitas preces

agere dignamini. Tractus de Mnis de positionis etiam
III. VIII. XXX. et anniversarium celebratur, prout

f. 323.

ex hoc Mrs. manifeste constat, quod si Tertium
aliquis Sancti occurreret, Missa specialis habebatur

cum orationibus simul ad sanctum et pro defuncto
dicendis.

315.

In stipendijs non solum Missas sed et vigilijs
sive psalmodias haberi solitas, contra multorum
criticorum opinionem, evidenter demonstratur

Author Trifurcat. contra
stipendia Missarum vult,
eorum Epocham certam
primum statui posse post
sec. 12.
318.

ese loquente subrica in hoc codice contenta: Sic
uno solido centum Psalms aut tres Missas: pro una

Licet S. Godegandus
medio saec. 8. lingulis
canonicis in Regula sua
pmittat, ut donata pro

uncia centum quin quaginta psalms aut tres Missas:
pro sex uncijs sex Psalterios et tres Missas, pro

Missa retinere possint.
vide Mabill. in pfac. in i.
part. sac. 3. Bened.

una libra duodecim Psalterios et duodecim Missas.

Ita Annales Judo. ad an.
881.

Hanc proportionem stipendij computare aith me-
ticiis relinquo: certum est melius convenire cum psalmis
et psalterijs, quam cum Misris. porro libra duodecim
continebat uncias, aut viginti solidos utiq; aureos.

Ordo Baptizandi habebatur solemnissimus:
Nomina Cathecumencorum, etiam infantium, atq;
Patrum eorum proclamabantur, et illorum etiam
recitabantur etiam in Misra infra actionem.
Misra de scrutinio tres exhibentur, Benedictio for-
tis medijs ceremonijs interponit. Ipsa forma Bap-
tizandi interrupta est per interrogationes de singulis
personis Divinis, hoc nimirum modo: Credis in Deum
Patrem? Ego te. Baptizo in nomine Patris. Credis
et in Jesum Christum Sc. Alio in loco describitur
forma pro Clerico vel Monacho faciundo: item
quando barbam tondent, id est, quando Monasticam
professionem emissuri primo barbam deponunt.
Item Misra Nova seu prima, quam Monachi
decantabant. Pro choro assignantur ante singulas
horas orationes devote ad Myrticia Passionis
Dominice directe cum genuflexione.

fol. 270.

37.

Referuntur etiam in hoc Codice Canones
Penitentiales Anchoritani: inter quos loquentes
concedunt Monachos: Si quis Monachus solus cum
sola famina coctus fuerit, vel sub eodem solo maneat,
cena carcat: Si vero post interdictum, 40 dies cum
pane et aqua peniteat. Pro defuncto Monacho
Misras agantur die sepulture eius et tertia die
et postea quantum voluerit Abbas. Si Monachus
neglexerit accipere sacrificium, et non interrogat, nec
aliquid deus excusabilis exhibent, Supponatur,
id est jejuset. a sanguine et suffocato precipitus
abstinentia. Mulieres menstruate prohibentur
communicare. Clericus habens superflua donet ea
pauperibus, Sin autem excommunicetur. &c.

Mss.

2. Mss. CXL.

107.

Codex est quidem parvus, sed inter nostros facile antiquissimus, atq; jam saeculo octavo à pio quodam Monacho exaratus, qui pio lectione Spirituali ex N. F. Gregorio, Hieronymo, Augustino, Isidoro atq; Sententias, homilias, et Epistolas excepit: eo autem magis estimandus, quia multa haecenus inedita continere videtur, in quibusdam etiam editis multo est prolixior: Sed in fine mancus.

3. Mss. N. XCII.

Codex est integer jam ad finem saeculi octavi, aut certe ad initium noni, pulcherrime descriptus, continet decem homilias S. Gregorij in Ezechielem: ex quarum ultima recitabantur lectiones in choro, prout in margine notantur v. g. in Natali Episc. fol. 468. copiosum Lactio l. II. de. Nondum enim habebant 484. lectionaria, quae tamen saeculo undecimo et duodecimo jam copiose in nostris Mss. exhibentur.

4. Mss. N. XXXIV.

Palaeium Davidicum affabie conreiptum characteres exhibet cum scriptura saeculi noni ad amissim convenientes. Praefigitur singulis psalmis titulus triplex rubro et viridi colore alternante, quo diversus sensus litteralis, mysticus et moralis designatur. In fine adduntur cantica et Hymni, unde apparet pro usu chori inaevisse; additus namq; in margine ad finem psalmorum, et interdum ad eorum divisiones secundum praescriptum S. Regulae nostrae gloria Patri, et nonnunquam nota Musica, quae etiam super Salterios nostrae adscripta sunt, usq; ad ultimum versum, Sed libera nos à malo, prout S. fol. 378. F. Benedictus decantari jussit. imo ante hymnos nos expressa habetur sequens rubrica: incipiant

384.

hymni S. Ambrosij, quos S. Benediclus in diversas
 horas canendos ordinavit. discrepant multum à
 modernis, sed plerique in fine à codice abscissi de-
 siderantur. Neceffe ergo erat, hymnos et psalmos
 singulis horis designatos in huiusmodi psalterijs
 perquirere, cum nondum ipse haec simul descripta
 in propriis brevibus haberentur. Talis quoque,
 Ad Completorium Canticum Nunc dimittis ex
 consuetudine Romanae Ecclesiae fuisse recitatum,
 licet S. Isid. in Regula nullam de eo mentionem
 faciat, praefigitur eidem Canticum Loquens rubrica:
 Canticum Symonis ad completorium. Symbolum
 Apolloniarum per omnia cum moderno convenit
 sicut et gloria in excelsis, ubi tamen omittitur:
Qui tollis peccata mundi miserere nobis. Quod
 fortassis per oscitantiam Scriptoris factum.
 ad Quicumque Loquens titulus additus: Fides
Catholica Athanasij Episcopi.

fol. 378.

5. Ms. C1111.

Continet librum Alcuini de virtutibus et
 vitiis cum praefatione ad windonem Comitem,
 est à folio 99.º Epistolam S. Hieronymi ad Eys-
 tochium. Est integer et eleganter descriptus.
 In fronte manu recentiori forte saeculi undecimi
 haec leguntur: . . . . . Sec Marie renau. ubi
 licet primum verbum sit deletum, reliqua tamen
 satis indicant, quid sibi velint. In fine additus
 Epitaphium Alcuini, qui decessit a.º 804.
 Sed adhaerente pallidiori, manu tamen et charac-
 tere non absimili. ex quo quis conijcere posset,
 librum quidem eo vivente fuisse scriptum, sed
 Epitaphium eò defuncto additum; licet enim
 dicatur ab ipso Alcuino factum, hic tam dies
 immortalis additus. In Bibliotheca S. galli Simillimus
 extat codex, alter ex altero descriptus.

Libros Regum exhibet Senescente jam Saeculo
nono descriptos: desunt plura in principio, medio,
et fine. Capita aliter distributa sunt, quam in
Biblis modernis. Pro lectionibus Chori paucos
invenisse colligitur ex eo, quia subinde, Calamo
tamen posteriori, inscriptae sunt antiphona, vel
responsoria cum notis antiquis. in Summitate
folij primi inscriptum legitur manu recentioris,
et facte, ut videtur, integro Saeculo posteriori
muozzo scripsit haec: non dubito hunc calamum
esse Rhenaugiersem, cui proinde ex traditione
saltem cognitum esse debebat muozzo, haud du-
bic ex antiquioribus Rhenaugia incolis, licet
alibi eius nomen non occurrat. Notanda sunt
in hoc codice quaedam interpretationes Theo-
tiscas, verbis quibusdam obscurioribus Super-
scriptae, ex quibus duae olim vernacula pro-
nuntiatio colligi potest.

V. g. Super Tornicom: Suibogo; à quo desuibogon.

Masiolandi: Zuobronnes; Zaubronu.

Nonustus: Keladene; geladen.

Apparitores: orewastana; Gornastren.

Singultum: Inoshegunun; Inoshegun.

Collidom: Breccellum; Brezlu.

Scuris: Scemarin; Mannu.

Turile: Gogogen; Goppu.

Turiosi: Tebibo; Teibübt.

Calcitrabant: Tectonoton; Tettenu.

Populus: ult; Aoleb.

grasitudo: Thiuki; Tichu.

Cardines: Anken; Aruglu.

Sibilavit: wispilot; wipflau.

Mine: Kowäge; gwogou.

Simias: Aphenum; Arpau.

Pavos: Taken; Gfäuru.

110.

Caps. XI.

7. Mss. N. XIX.

Licet huius Codicis prima Series Scripta sit Saeculo undecimo, reliqua tamen Characteres attestante iam Saeculo nono fuerunt exarata. Continet quatuor Evangelia cum singulis praefationibus, quorum prima quidem est S. Hieronymi, reliqua vero forte alterius auctoris: certo haec enis videtur inedita. In fine Codicis additus, index Evangeliorum per totum annum, in diebus Dominicis et Festis octiduum, ubi multa occurrunt à moderno usu discrepantia et notabilia. Praefat hunc titulum: In Christi nomine incipit Capitulare Evangeliorum de anni circulo.

8. Mss. L. XXII.

Est Sedulij hiberni Collectaneum seu Expositio in Epistolas S. Pauli, quae est integra, licet alia, quae in fine adduntur ex S. Augustino et Eucherio sint manca. Capitula plura aliter divisa. Sedulius Scriptor Pauli 5^{ti} subinde dicitur scotus, nempe pro hiberno. Character indicat Saeculum nonum potius quam 10^{mu}.

9. Ms. XXXVIII.

Codex pulcherrimus Certissime Scriptus Saeculo iam nono exhibet libros Moralium S. Gregorij Papae, nempe quinq; posteriores à Saeculo usq; ad Decimum, nam quinti libri solum finale adest, quod indicat etiam priores eadem manu Scriptos adquisisse, qui iam sunt deperditi. Imo iam Saeculo decimo iniuriam aliquam passum fuisse hunc Codicem, haud obscure derumi potest ex Supplemento, quod a fol. 49. huius Saeculi manu adjectum est, quae et alia subinde non inutili labore supplevit. In fine quaedam adscripta sunt, ex quibus tum aetatem Scriptoris forte dignosci poterit, sed quia partim abscisa partim abscissa sunt, haec tantum legi possunt: X. . . . . aũ R. XI.
Tuo e qui scut . . . . . quae fastaffis annum Regis,
Ludovici undecimum, ac proinde anũm Xti 853. Signis
ficiat.

10. Ms. XL.

1111.

Libri quatuor Dialogorum S. Gregorij Papa eodem
 fere characterē scripti ac Codex praecedens, proinde
 ad idem saeculum referendi. Manuscriptum est in-
 tegrum, praeter folium unum et alterum, quod hinc inde
 desideratur. Ad initium libri Secundi de miraculis vitae
Beati Benedicti Abbatis in margine notantur octo nu-
 meri pro totidem lectionibus: quod idem fit circa
 finem pro festo S. Scholasticae.

11. Ms. XL.1.

Libri Epistolarum S. Hieronymi, cui quaedam in-
 serta sunt ex Theodone, et Ambrosio Autperto.
 Codex est proclavus et integer, si pauca folia exci-
 pias, quae hinc inde desiderantur. Nonnulla contra, quae
 nec in Casarno nec Canisio inveniuntur, et sub-
 inde alibi expressa. Character et Solocismi Saecu-
 lum nonum pro belle vertantur.

12. Ms. XCIX.

Brevis explicatio S. Hieronymi Presbyteri in 4.
 Evangelistas. Characteres satis aperte saeculum nonum
 spirant. Ceterum proisus didicimus ab editione Notae-
 raddami, ac proinde forsitan haecenus nondum lucem
 aspexit. Forti explanationem Evangeliorum fol.
 98. additus tractatus de sermone Domini in Monte,
 cuius initium: Videns autem Jesus de.

Folio 102. Quidam grammaticus quaedam in-
 tationes leulonicas dictionibus adjoct, quarum aliquas
 adscribere placet.

- Non. ni. hodie dicimus nit.
- Doces me. Lerne.
- Cantor. Calster.
- Bayrum. Semid Schaam.
- Ambobus. peidem.
- Capit veneari cum. Weidenon man.
- Quid operas. waz asbeitis.
- Referebam vobis. Sagon hui rati.
- Vertere luctu. wato di h. Clake.

Fax. emalon.
 Ad expensas. ze Spentonne.
 Comendari. labonne. i. e. loben.
 Proftibulum. hur. huf.
 Gestiat. jogat. i. e. guetbat.
 Mutant. wanc ont. i. e. wanc ont.
 Ecchadiabus. un lurt.
 Ecchadatione. atum fuch.
 Totidem. So filu.
 Illinc. Danan.
 Alphabetum. puachstaps.
 Caridas. figun. i. e. feigen.
 Idiota. nin urlester. forte nichis werter.
 Populurus. pidorfli.
 Ciciliales agri. Tod hafta
 Cial. was.
 Rixio. Nita. &c.

Folio 106. Sequuntur Missae duae, quarum prima
 est pro amico vel Benefactoris, quam facile alibi
 non reperias. multis ibi obsecrationibus petitus.
 remissio delictorum: Specialiter prolata est oratio
 Super oblata, quam infra actionem vocamus, et
 incipit hanc igitur, in hoc autem manuscripto vo-
 catur Super Dyptida. Altera Missa folio 115.
 hunc proferit titulum: Missa S. Sigismundi Regis,
 et Martyris, qui requiescit ad S. Mauritium, cuius domus
 et ipse construxit. Non convenit omnino haec Missa
 cum illis, quae de eodem Sancto habentur in Mss. 71.
 et 77. propositim exhibetur in praesenti Specialis
 praefatio, in qua inter alia haec habentur: Memor-
 esto Dne Deus noster, huic famulo tuo, qui hanc ob-
 lationem devotis mentibus tibi offert in honore
 Verae Christi Filij tui Dni nostri, et in comemora-
 tione Beatissimi famuli tui Sigismundi, temporis
 Gregorii, et februum ardore repellas, Ad Sanitatem

perfectam evocare digno, per eundem Dñum
nřm Jesum Christum Filium suum Deum ac Do-
minum nostrum, cui merito dicitur Sancti Angeli,
Archangeli &c.

13. Mrs. N. XCV.

Continet Miscellanea tam ex profanis auctho-
ribus Annos Seneca et Cicerone, quam S. Patribus
Cypriano, Gregorio, Hieronymo, Justino, Fridoso,
Augustino de igne Purgatorij, et oblatione pro
defunctis &c. Scriptura est Saeculi noni, licet et
visi docti, qui Codicem tantum obiter inspexerunt,
eum ad Saeculum sequens pertinere judicaverunt.
In fine manu Saeculi duodecimi adduntur variae
Caeremoniae de quatuor temporibus, Dedicacione
et praecipue de Hospitiis suscipiendis, quas pos-
terioribus jam praeidem ex hoc Codice publici juris
fecit clarissimus S. Marquardus Heergott de veteri
disciplina Monastica.

Ex his porro Mrs. patet, Patres nostros im-
primis quidem studio sacris operam dedisse, nec
tamen litteraria omnino neglexisse, cum inter
plura Saera etiam quaedam ex profanis auctho-
ribus occurrant. Primum ergo laborum impen-
derunt in describendis ijs, quo necessaria erant
pro Divinis officijs ac Spirituali lectione tam
ex antiquis Patribus, quam etiam ex auctoribus
coaevis. deinde industriam suam locarunt pro
audiendis in Schola juvenibus, quam in nostro
quoque Coenobio institutam fuisse dubitari nequit
non solum attenta dispositione Regula S. S.
Benedicti, sed etiam consuetudine illius aevi,
quam describit Vadianus his verbis: omnis studiorum In exordio voragine
facultas in Mœnis regnabat, quae instituta fuerunt apud Gold.

ea etiam de causa, ut Scholarum vice cenobia
essent, in quibus docti Monachi et clerici tam
privatis quam publicis functionibus adhiberi
possent: Certo argumento sunt Bibliotheca
Majorum vetusta. Quae observatio nostro quoque

Mabilonius fo. 3. Anal.
citat. libellum prolatum
Caroli Calvi, qui fuit
Bibliotheca nostra, donatus
Duci Bavariae. fol. 21.

Mirio attenta Manuscriptorum copia applicari
potest; neque enim dubito, praeter istos Codices,
alios plures adquisisse, quos mirum non est, tanto
temporale intervallo, tanta inter vicissitudines,
ac subinde sub tanta hominum incuria deperditos
fuisse: potius mirandum, vel haec haec hactenus
fuisse conservatos. Testatur porro Scaliger,
fo. 3. fo. 102. Codices olim tanto in pretio fuisse, ut non nisi de
licentia factum, id est cum consensu Capituli,
eos transferre liceat. imo Saeculo adhuc decimo
tertio unicum juris Codicem recentis auctoris
venisse. Conservemus ergo Manuscripta nostra
diligentius, ita tamen, ut ea solentius resolvamus,
atque Majorum nostrorum labores et bene facta
strenue imitemur.

Finis Saeculi primi.
